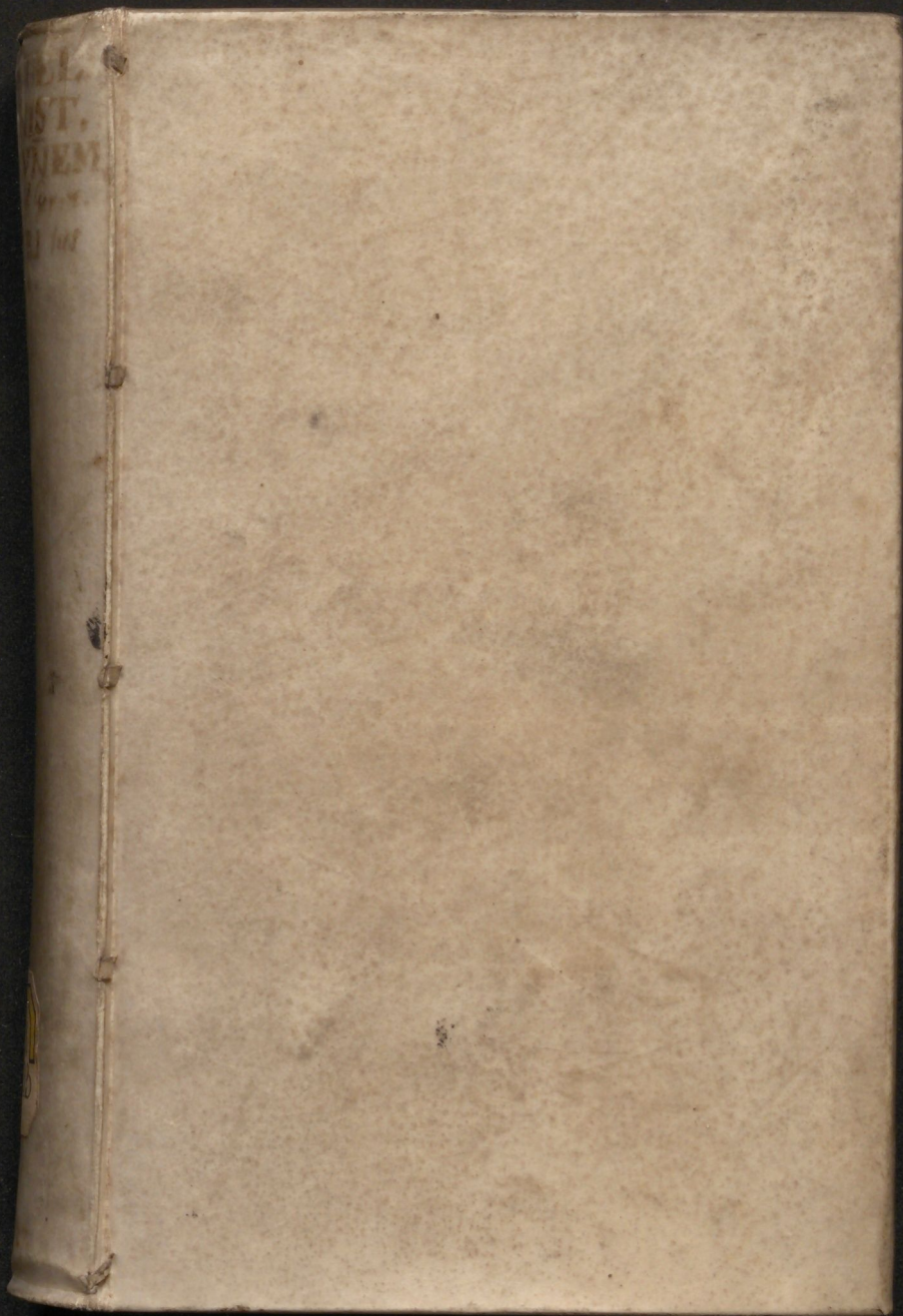

B. 39.

EXAMEN
JURIS PUBLICI

GERMANICI NOVISSIMI
JUXTA IMPERII LEGES FUNDAMENTALES,
SIGILLATIM

CAPITULATIONEM IMP. JOSEPHI

& Instrumentum Pacis Westphalicæ

PER

GENERALIA AXIOMATA

ADORNATVM

CUM SUPPLEMENTO NOVORUM CAPITVM
DE

JURE PUBLICO CEREMONIALI,

Politica consideratione structure Imperii;

& Ratione Status Germanici.

IN USUM ACADEMICÆ JUVENTUTIS

EDITVM

A

JACOBO BRUNNEMANNO,

JC. Assessore Scabinatus Regii in Pomerania

Prusica & Syndico Provinciali.

EDITIO SECUNDA.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

PROSTAT IN ORPHANOTROPHEO MDCCXIV.

EXAMEN
IURIS PUBLICI

GERMANICI NOVISSIMI
IURA PUBLICA LEGES FUNDAMENTALES
MONTANI

CAPITULATIONEM IURIS
de Institutionibus Iuris Publici

GERMANICI NOVISSIMI
ADNOTATIONES

CUM SUPPLEMENTO NOVISSIMI CAPITULI
DE

IURE PUBLICO GERMANICO
Fons et origo Iuris Publici

de Iure et Iuris Publici
IN LIBRI ACQUISITIONIS
IURIS

JACOBO BRUNNEMANNIO
Iurisconsulto et Professore Iuris Publici
Iurisdictionis et Iuris Publici

EDITIO SECUNDA
HABER. MAGDEBURGICA
Proleg. in Institutionibus Iuris Publici

PRAEFATIO
AD
LECTOREM.

Cto, & quod
excurrit, anni
jam præterla-
psi sunt, cum
clementissimo jussu Sacrae
Regiae Majestatis Borussi-
cae in Alma Fridericiana
Professionem Juris suscipe-
rem; Huic vero muneri
pro viribus satisfactorius in-
ter alias occupationes A-
cademicas, nobiliores ma-

a 2

terias

PRÆFATIO.

terias Juris publici ventilandas in Cathedram deduxi. Quanquam autem eo tempore nulla alia mihi fuerit intentio, quam ut commodo nobilissimorum quorundam Juvenum, qui sub meo præsidio periculum profectuum in hac illustri disciplina, in Cathedra facere decreverant, velificarer; Nihilominus postea, precibus Bibliopolæ permotus, hæcæ XII. Disputationes uno fasciculo sub titulo Jurisprudentiæ publicæ edi passus sum, licet opusculum istud systematici in hoc
ge-

PRAEFATIO.

genere libelli mensuram
haud adimpleret, quippe in
quo, præteritis licet illis,
quæ vulgatoris argumenti
videbantur, omnia capita
Juris publici discussa haud
esse, lubens fateor, & præ-
terea more Dissertationum,
in disciplinas Juri Publico
saltem adminiculantes, *Hi-*
storiæ scilicet, *Studium Ge-*
nealogicum & Heraldicum,
prolixius excurrere non li-
cuit. Interim cum nihilo-
minus pleraque Exemplaria
jam sint distracta, in com-
pendio præsentis repetere li-
buit, quæ potissimum fun-

PRAEFATIO

damenti loco cupidis Juris
publici cultoribus necessa-
ria mihi visa sunt. Sicuti
enim in studio juris privati
nulla securior via est, qua ad
scopum deduci possint indu-
strii legum cultores, quam si
ad fontes legum manu du-
cantur: ita pariter in jure
publico procedendum, ne
per varias Dd. dissentienti-
um opiniones distrahantur
ingenia, sed mox ex ipsis Le-
gum publicarum sanctioni-
bus ostendatur, quorsum in
causis Principum decidendis
recurrendum sit, & cui sen-
tentiae secure subscribere
valeant.

AD LECTOREM.

valeant. Atqui vero hoc non ex incertis historiarum monumentis, in quibus alter alteri quotidie contradicit, sed ex ipsis Legibus Imperii fundamentalib9 petendum, ad quarum observantiam solenni juramento in sua Capitulatione aliquoties adstringitur Imperator; ut ea propter his legibus probe cognitis, non facile errare possit, si casus publici juris decidendus occurrat. Hunc in finem, cum ex Academia Fridericiana ad publicam in patria mea functionem obeundam evocatus sim, in

PRAEFATIO

gratiam cultorum juris publici libellum hunc conscribere libuit, ut ita simplici quadam via ad Legum fundamentalium cognitionem pervenire, & per methodum Examinis memoriae suae eo commodius consulere possint. Nihil hic occurrit, nisi quod in ipsis rerum obtinet argumentis: Hinc otiosas quorundam Publicistarum controversias ad nauseam usque tractatas, ne tangere quidem libuit, quorsum illae pertinent: *An ius publicum in Academiis tractandum sit? An dentur quatuor Monar-*

AD LECTOREM.

narchiæ? An imperium Romanum sit quarta Monarchia? An illa ad finem seculi duratura sit? Ubi natus Carolus M.? An Germania ipsius patria sit? An ille Grammaticam Germanicam scripserit? it. An ventis & mensibus nomina germanica imposuerit? & plures aliæ, quarum læta seges apud juris Publici Doctores Arumæum, Limneum, Schuzium aliosque deprehenditur. A te, Lector benevole, si candidus es, instituti veniam mihi facile polliceor; Iniquorum censuras malevolas nihili facio. DEUM vero O. M. rogo, ut porro laboribus meis adsit, & in sui honorem, Reique publicæ salutem vergere finat.

INDEX

INDEX GENERALIS
LIBRORUM
ET CAPITUM.

LIBER I.

Caput I.

*De Jure Publico Romano-
Germanico in genere.*

Caput II.

*De Juris Publici Principiis
propriis Legibus Funda-
mentalibus & earum Indo-
le.*

Caput III.

*De Capitulationibus Impe-
ratoriis.*

Caput IV.

De Aurea Bulla.

Caput

INDEX GENERALIS.

Caput V.

De Recesibus Imperii.

Caput VI.

*De Pace Profana, Religiosa
& Westphalica.*

Caput VII.

*De Habitu Legum privatarum
ad Ius Publicum.*

LIBER II.

Caput I.

*De Imperatoris Electione &
Coronatione.*

Caput II.

*De Imperatoris Juribus in-
tuitu totius Imperii & Ejus
Reservatis.*

Caput

INDEX GENERALIS.

Caput III.

*De Majestate & Dignitate
Imperatoris.*

Caput IV.

*De Modis quibus Imperator
esse desinit.*

Caput V.

*De Imperatrice sive Augu-
sta.*

Caput VI.

*De Regis Romanorum Ele-
ctione.*

Caput VII.

De Vicariis Imperii.

LIBER III.

Caput I.

*De Statibus Imperii, eorum
Ordine*

LIBROR. ET CAPITUM.

dine & matriculis Imperii.

Caput II.

De Juribus Collegii Electoralis singularibus.

Caput III.

De Superioritate Statuum Territoriali Ecclesiastica & Civili.

Caput IV.

De Successione in Immediata Feuda Imperii.

Caput V.

De Tutela Personarum Illustrium.

Caput VI.

De Investitura Feudorum Imperii.

Caput

INDEX GENERALIS

Caput VII.

De Modis amittendi Superioritatem Territorialem.

LIBER IV.

Caput I.

De Comitibus Imperii Universalibus.

Caput II.

De Ordinariis & Extraordinariis Imperii Deputationibus.

Caput III.

De Conventibus particularibus.

Caput IV.

De Circulis Imperii.

Caput

LIBROR. ET CAPITUM.

Caput V.

*De Executione Decretorum
Comitialium.*

LIBER V.

Caput I.

*De Iudiciis Germaniæ Pu-
blicis.*

Caput II.

De Iudicio Austregario.

Caput III.

De Iudicio Camerali.

Caput IV.

*De Iudicio Aulico Impera-
toris.*

Caput V.

De Iudicio Rothwilensi.

LIBER

INDEX GENERALIS

LIBER VI.

Caput I.

*De Jure Publico Ceremoni-
ali.*

Caput II.

*De Politica Consideratione
Structuræ Imperii.*

Caput III.

*De Ratione Status Imperii
Germanici.*

LIBER

LIBER I.
CAPUT I.
DE
JURE PUBLICO ROMANO-GERMANICO IN GENERE.

Generalia Axiomata huius Capituli.

1. Jus Publicum in *diffusam & notabilem* doctrinam, præ aliis Regnis, de quorum statu publico sat *tenuis* tantum *descriptions*, sæpius non sine periculo scribentium, extant, evasit in Germania, quia ibi *Varii Imperantes* diversorum jurium & conditionum, quorum Interesse hoc libenter permittit.
2. Carolus M. An. 800. post natum Chr. primus restauravit *titulum & jus Imperatoris Romani* in Occidente. Non vero Germaniæ propterea ius ad illam dignitatem quæsitum est, quia illa erat saltem *Portio Imperii Carolini* eo tempore.
3. Ast sub Ottone M. Regno Germaniæ jam antea a *Francia Occidentali* legitime separato & sui juris æterno fœdere accessit *Regnum Longobardicum* & titulus ac ius in *Romani Imperii reliquias occidentales*.
4. Artibus vero Papalibus *Successores Ottonum* petraſi motuum Italicorum, *Domini directi in Italiam effectus*, non, ut jure poterant, vindicarunt semper, juribus & potestate in Regno Germanico contenti.

A

Questio

Quæstio I.

Quid est jus publicum Romano-Germanicum?

Resp. Est complexus *Conventionum Publicarum*, principaliter ad statum *Reipublicæ Germanicæ* politicum ejusque gubernationem & conservationem spectantium. conf. *Er. Maurit. de Principiis Jur. Publ. c. 2. n. 2.*

2. *Quid est Jurisprudentia publica Romano-Germanica?*

Resp. Consistit illa in *habitu mentis* sive prudentiâ *Conventiones* publicas Germanicas resque iis connexas rite intelligendi & applicandi ad communem *Reipublicæ Romano-Germanicæ* tranquillitatem & felicitatem.

3. *Differtne Jus Publicum Germanicum a Jure publico gentium sive universali?*

Resp. Omnino in eo, quia *Jus publicum universale*, quid in regimine *Civitatum omnium* vi juris naturalis fas & rectum sit, seu nexum inter imperantes & subditos citra peculiare conventiones, docet, quod perspicue exposuit *Huberus libris 3. de Jure Civitatis*. *Jus Publicum speciale* vero quid insuper in quavis *Republica* de exercitio & restrictione jurium majestaticorum conventum sit, explicat. Confer. *Autor Juris publ. prudentia Diff. 1. §. 1.*

4. *Daturne etiam in aliis Regnis Jus Publicum?*

Resp. In illis Regnis ubi ordines in consortium Regiminis summi recepti, & exercitio juris
rium

rium majestaticorum influxum præbent, uti in Anglia & Polonia, hoc asseri potest, quemadmodum etiam *Jus publicum Regni Poloniarum* editum est a *Chwalkoskio*; & quamvis non eodem titulo, tamen eadem significatione de statu Angliæ scripserunt, *Chamberlain*, *Schmith* alique.

5. Quare vero non extat *Jus publicum Hispaniæ, Sueciæ, Galliæ, Daniæ, Muscoviæ*?

Resp. In his Regnis hodie ordines a regimine publico plane exclusi sunt, aut saltem pro talibus ibi publice reputantur. Hinc ibi *Jus publicum* evulgare velle, res valde delicata, nec fortasse citra crimen foret. Sic statu Gallico in purum monarchicum sub Ludovico XIII. degenerante, prohibuit hic severe quicquam de potestate Regis scribere. *Limn. J. P. tom. 4. addit. ad Cap. 2. n. 1.* Habes hic causam, cur *Jus publicum specialissimum* sive Descriptiones Regiminis particularis territoriorum & reversalium cum statibus æque raro compareant in Imperio nostro, ut ista inter Anecdota merito referenda sint. conf. Dn. Hertii *Diff. de Regimine Territor. partic.*

6. Quæ itaque causa, cur *Jus publicum* in Germania adeo libere excolatur?

Cum in tam vasto corpore imperii, uti Germania est, per immemoriam observantiam & sanctiones fundamentales, Status *Co-Imperantes* sint, Ratio status eorum exegit, iura capitis & membrorum accuratius separare

ac vindicare. Huberus in *Auspici. Domest. Orat.* 3. p. 131. & quolaxior imperandi vis inter illum, qui caput repræsentat in ciuitate, & eiusdem ordinis, eo amplior etiam materia, diuersa utriusque iura & mutuam necessariamque rententiam, delineandi.

7. *Quomodo vero differt jus publ. a politica?*

Resp. *Politica* actiones publicas dirigit caute ad felicitatem civilem, adeoque docet, quæ ex usu sunt, nititurque notitia humani generis ejusque affectuum, & inde fluente indolē negotiorum socialium & civilium. *Juris* vero publici est, ut facultas ejus, quod singulis in Republica ordinibus competit, recte tribuatur, & iustitia inde resultans in omni regimine ciuitatis custodiatur.

8. *Num jus publ. in Germania ab omni tempore æquale aut idem quod hodie fuit?*

Resp. Quodnam fuerit a primis initiis Gentis Teutonicæ usque ad Regnum Francorum; & a primordiis Regni Francici usque ad Corolum M. id non adeo in aprico est, nec ad solidiorem cognitionem juris publ. hodierni hauriendam, scire maximopere interest. Prout etiam modicum lucis hic fœnerari licet ex historia a Caroli M. temporibus usque ad Ludovicum Germanicum, & ab hoc usque ad Ottonem M. nisi quod usque ad tempora Conradi I. strictius regimen observetur, non tamen supra libertatem, sub hoc vero incipit periodus Feudorum oblatorum

lavorum Superioritatisque Territorialis, quæ postea varia fata experta, donec Pace Westphalica in tuto collocata est. conf. Dissert. nostr. de Fœderibus Principum Imperii cum exteris.

9. *Quis primus Imperium Romanum occidentale restauravit?*

Resp. Carolus M. qui in Occidente, initio Seculi VIII. limites Regni Francorum longelateque extendit, validissimas gentes *Bojovicam & Saxoniam* subjugando. B. Rhet. *Inst. J. P. L.* 1. tit. 2. §. 7. ac *Italiam* cum axioma *Imperii Romani* cum Regno Francico conjunxit. vid. Conring. *de Finibus Imp. Cap. 2. seqv.*

10. *Carolus M. nonne Germanus fuit natione?*

Resp. Ita acriter solet hoc communiter asseri, ac si conclamatum esset cum rebus Imperii contra Gallos, nisi hoc asseratur. Speciosa attulit B. Kulpis. *ad Monzamb. cap. 2. §. 6.* Verum si etiam Gallis concederetur, fuisse Carolum M. *Franco-Gallum*, propterea tamen nullæ ipsis supersunt in Imperium nostrum legitima prætensioes. Nam Germania post Caroli M. obitum sub Rege suo *Ludovico Germanico* in proprium sui que juris Regnum se composuit, nec unquam postea reliquæ Franciæ accessit, quod solide deductum est a B. Schurtzflischio *Diff. de Divisione Imperii Carolini.* add. Conring *de Germanorum Imperio Romano cap. 9. §. 8.* Quare Dignitatis Imperialis translatio ad Germanos adscribenda est. OTTONI M. qui iusto & solenni pacto

pacto cum Pontif. Max. & S. P. Q. R. inito, Imperium Occidentis aeterno sedere cum Germania conjunxit; ita ut *Quicumque legitimo modo Germania & per consequens Italia Rex sit factus*, eo ipso quoque, sine novo Romanorum consensu, *Cæsaream dignitatem & jus summum in Romam, ac ceteras Imperii Occidentis reliquias, habeat.* Quod pactum quamvis aliquantisper mutilatum, Juri Canonico in *Canone XXIII. Distinct. LXIII.* insertum est. add. Conring. *de Finibus Imperii cap. 9. & de G. I. R. cap. 10.*

11. *Rectene Respublica Germanica Imperium Romanum vocatur?*

Resp. Contra Blondellum, hoc negantem evincere hoc conatur Bœclerus *integra Diss. sub tit. Sacrum Romanum Imperium.* Cujus rationes tamen magis Rhetoricam sapiunt, quam fundamenta juris. Interim Titulus Romani Imperii Germaniæ, objus in reliquias Imperii Romani, merito vindicatur.

12. *Quando Regno Germania titulus Imperii Romani accessit?*

Resp. Hunc demum Seculo XI. Cæsari Ordinibusque placuisse, conjicit Conring. *de G. J. R. c. 12. §. 17.* Ævo Carolino autem jam in usu fuisse, contendit Bœcler. *dict. Diss. sect. 2.* quo & pertinent Diplomata apud Mabillonium *de Re Diplomatica L. 2. c. 3.* Constans tamen usus ab Ottone M. repetendus est, qui sub elogio Imperatoris & Imperii Romani comprehendit, quicquid

quid eo tempore Regimen Germanicum complectebatur, add, *Pac. a Lap. ad Monz. discurs. 6. §. 22.* Maximilianus I. autem titulum novum *Germaniae Regis* adjecit, ut indigaret, Germanorum Regnum a reliquiis Imperii Romani distinctum esse, licet ab uno Imperatore regantur, *Conring. d. l. c. 12.*

13. *Nonne vero gloriosius fuisset titulum Imperatoris Germanici loco Romani assumere?*

Resp. Germani optimo jure a tempore Ottonis M. ob subjugatam Romam & vindicatum jus in reliquias imperii Occidentis, propria Elogia reliquis anteferre, aut eadem, *Titulo Imperatoris Germanici* omnibus suis Regnis applicare potuissent. Verum veneratio nominis Romani illis temporibus ad superstitionem ingens, haud dubie in causa fuit, ut nomini *Civitatis devictae* proprios Titulos Germani postposuerint.

14. *Imperium Romano - Germanicum nonne olim plures Provincias complexum est, quam hodie?*

Resp. Omnino. Nam ejusdem *jus & praeextensiones* in Regnum *Arelatense* & sub hoc comprehensas, *Provinciam* & *Delphinatum*; in *Sabaudiam* & *Pedemontium*, *Burgundiam minorem*, Regnum *Lotharingicum*, *Helvetiam*, Regnum *Lombardicum*, *Patrimonium Petri* & nonnullas alias Provincias solide persequitur *Conringius de Finibus Imperii*. *Machinationibus vero Pontificiis*

ciis usus juris imperii in Italiam aliasque provincias satis exiguus per aliquot secula fuit; nisi quod ob præsentia Cæsaris & Imperii arma victricia in Italia, reviviscere incipiant *effetus Domini directi*, quod Imperio nostro in Regnum Longobardicum, Patrimonium Petri, Liguriam, Hetruriam & tantum non omnes Italicas provincias competit. Quemadmodum & superiore anno suscepta proscriptio *Ducis Mantuani* novum suppeditat documentum.

15. *Quenam Adminicula agnoscit studium Juris publici Germanici?*

Resp. Ea sunt (1.) *Historia Status Germanici* a temporibus *Carolingorum*, saltem *Conradi I.* tam profana, quam facta. *J. P. Prud. Diss. I. §. 19. usque 23.*

- (2.) cum hac conjuncta *Chronologia*;
- (3.) *Geographia Imperii ejusdemq; finium*;
- (4.) *Genealogia Imperatorum & Statuum*,
- (5.) & denique *Heraldica* sive doctrina *Armorum & Insignium illustrium*.

Quæ omnia ex specialibus disciplinis, in quantum adjuvant & ornant disciplinam Juris publici nostri, huc derivari possunt, ceu pluribus expositum est in dicta *Dissert. I.* conf. etiam B. *Rachelius in Otio Noviomagensi, sive in Introductione ad Jus publicum Neomagi, ab ipso tanquam Legato Holsatice edita.*

CAPUT

CAPUT II.
DE
JURIS PUBLICI PRINCI-
PIIS PROPRIIS;

Scilicet
Legibus Imperii fundamentalibus &
earum Indole.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Totum Jus publicum nostrum *conventionale* & *pacti-*
tum est.
2. Omnium pactorum natura alteratur, si res in *eodem*
statu non maneat.
3. Leges Imperii *vetustiores interpretandæ* sunt ex *re-*
centioribus, diversum statum Imperii inducentibus.
4. Principum & Legatorum *orationes & propositiones* in Co-
mitiis & id genus alia ad leges publicas non per-
tinent.

Questio I.

Quid sunt leges fundamentales?

Resp. Pacta publica, quæ versantur circa
statum Civitatis Germanicæ eiusque *imperantes*.

2. *Quenam est earum origo?*

Resp. Primordia ex indole gentis Teuto-
nicæ, ab absoluto imperio *unius* constanter ab-
horrentis, incidunt in tempora, ubi maxima
pars populorum Germanicæ in unam rempu-
blicam coaluit. Cujus rei dux solennes *Epo-*
che constitui possunt. Una *Clodovei M.* altera
Caroli M. quo extincto, & postea Imperio Ca-
rolino diviso, Procerum de summa Reipubli-

A 5

cæ

ca participandi amor, successu temporis, in primis sub Ludovico Germanico, magis se exse-ruit. B. Schilter. *Inst. Jur. publ. L. 1. tit. 15.*

3. *Quæ fuit in dolores legum fundamenta-
lium huius ævi?*

Resp. Illæ citra dubium in tacita conventio-
ne quadam vel observantia, quod Proceres
Reipublicæ a Comitibus & summa rerum non de-
beant esse exclusi, constiterunt. *Id. cit. l. Tit.
2. §. 3.*

4. *Unde probatur illa vetusta Statuum libertas?*

Resp. Quod Proceres tam Ecclesiastici quam
Seculares ad comitia vocati & leges publicæ ad
eorum consensum adstrictæ fuerint, ex legibus
Salica, Alemannorum, Baiuvariorum, Capitularibus
Francorum a Baluzio, Lindenbrogio & aliis col-
lectis. add. ill. Dn. Coccej. *Jur. Prud. publ. c. 8. §.
8. & ex observantia imperii vetusta, satis probari
potest.*

5. *Quid est observantia Imperialis, oder das
Reichsherkommen.*

Resp. Tacita Conventio a Capite & Membris
Imperii, vel Interdum his solis, diuturno usu
introducenda, qua varia totius Imperii vel Sta-
tuum res, nec non operandi modum concernen-
tia, determinantur. add. B. Kulpisii *Diff. de Ob-
servantia Imperiali.*

6. *Danturne præter hanc observantiam Imperia-
lem & Leges fundamentales scriptæ?*

Resp. Quia status Imperii sæpius mutatus,
alium

alium agendi modum etiam exegit; hinc præter observantiam imperialem, sæpius in utramque partem allegatam & lubricam, *Conventiones publicæ*, sub variis appellationibus superadditæ fuerunt.

7. *Quenam potiores sunt Leges publicæ scriptæ?*

Resp. I. *Capitula originis vetustioris*, novioris autem & *Capitulationes Cæsareæ*.

II. *Aurea Bulla Caroli IV. Imp.*

III. *Recessus Imperii in Comitibus conditi.*

IV. *Pax Publica, Religiosa & Westphalica.*

8. *Quomodo illæ Leges in Imperio conditæ sunt?*

Resp. Quoniam Status cum Imperatore *Co-Imperantes* sunt, per modum *conventionis & pacti*. Omnia capitulationum a Carolo V. usque Josephum præmia, hoc testantur; ibi: Daß wir uns demnach aus freyen Willen / mit denselben unsern lieben Neven Oheimen und Churfürsten dieser nachfolgenden Articul Geding und *Pactis* Weyse vereiniget / vertragen / die angenommen / bewilliget und zugesagt haben. add. ill. Dn. Stryk. *de negotiis capitulatione Cæsar. annullatis cap. I.*

9. *Sed quomodo conciliantur hæc cum imperiosis verbis imperatoris in multis Recesibus?*

Wir gebiethen und wollen?

Resp. Nudæ hæc formulæ sunt, quæ antiquum statum redolent & tantummodo ad promulgationem Cæsariam spectant. conf. Kulpisch. *all. Diss. §. 29.* quæ Schemata externa non possunt

sunt prevailere illis, quæ in ipsis rerum argumentis obtinent.

10. *In cujus potestate has leges interpretari, abrogare &c.?*

Resp. Cum Imperator & Status tanquam pares & paciscentes circa illas concurrant, fuit inde eorum æquale jus circa interpretationem, declarationem, mutationem & abrogationem. add. Instr. pac. art. 8. v. 1. 2. Capitul. Joseph. art. 2.

11. *Leges veteres nonne per statum hodiernum tacite mutantur?*

Resp. Cum status sit qualitas, secundum quam jus variat, status imperii per singula secula fere mutatus, & mutationem Legum tacitam involvit. Exempla allata sunt in Diss. nostr. de Mutatione A. Bullæ cap. 2. §. 5. sequ.

CAPUT III.

DE

CAPITULATIONIBUS IMPERATORIIIS.

AXIOMATA GENERALIA HUIUS CAP.

1. Inter Leges Imp. publicas potissima sunt Capitulationes *Cæsareæ*.
2. Ex hisce de Imperatoris potestate & statuum Superioritate tuto & perspicue diseri potest.
3. Ex Capitulationibus obligatio universalis resultat, licet a solis Electoribus hætenus præscriptæ illæ sint.
4. Capitulationes hodiernæ perperam comparantur cum *Lege Regiæ Romanorum*.
5. In verbis Capitulationum: Wir sollen und wollen, nil recon-

reconditi latet, quam pactitia indoles.

- 6 Electores quidem reliquos status in consortium Capitulationis perpetuæ conficiendæ assumere cupiunt, sed non ad jus ad capitulandi.

Quæstio I.

Quid sunt Capitulationes Cæsareæ?

Resp. Sunt conventiones, quibus Imperatores vel Reges Romani, per Electorum suffragia designati, ante coronationis solennia ab Electoribus nomine totius Imperii obstringuntur jurato, & futuri Imperatoris potestas statui Reipublicæ Germanicæ attemperatur.

2. *Quando hæ Capitulationes in Imperio orte sunt?*

Resp. Antiquissima sunt Capitula illa, quibus succedendi modum definiebant, & regendi jus temperabant, ab initio usq; Reipublicæ & sub Carolingis & eorum Successoribus Proceres Regni Germanici. conf. B. Schilt. *Inst. J. P. L. 1. tit. 15. & J. P. Prud. Diff. II. §. 5. 6.* Periodus vero solennium Capitulationum incidit in electionem Caroli V.

3. *Quare Carolus V. primus est, cui solennis Capitulatio præscripta?*

Resp. Quoniam ille Hispaniæ & Indiæ occidentalis viribus pollebat, meta ipsi præscripta est, ne Imperatoriam potestatem justo latius extenderet. vid. Rachel. *eleg. Diff. de Capitulatione Cæsareæ Cap. V. §. 5.*

4. *Continuatene sunt illæ, usque ad hodiernum Imp. Josephum?*

Resp. Affirm. & exhibet Capitulationes a Carolo V. usque Leopoldum cum commentario

tario Limnæus. Cæterum quid additum & immutatum sit in illis, uno obtutu perspicere potest in Müldeneri *Capitulatione Harmonica*, ita confecta, ut legendo *Capitulationem novissimam Josephi*, IX. præcedentium contenta simul perspicere possint.

4. *Soline Electores conficiendam curant Capitulationem?*

Resp. Acris controversia desuper dudum orta est inter ipsos & reliquos Status. Electores manserunt in *quieta possessione exercitii huius iuris* a tempore *Caroli V.* usque obitum *Rudolphi II.* & sic per *integrum seculum*. In electione autem *Matthie resistentis*, quam hactenus Electores tanquam *portionem essentialem negotii electionis* habuerant, in disceptationem venit. Tandem in *Pace Westphalica 1648. Art. VIII.* §. *babeantur* sancitum est, ut *proximis Comitibus* de certa *constantique Cæsarea Capitulatione* ex omnium *Statuum consensu concipienda* ageretur.

6. *Num itaque feliciter in sequentibus Comitibus controversia illa composita est?*

Resp. Minime, licet non sine contentione animorum in *proximis Comitibus Ratisbonensibus 1653.* negotium hoc ventilatum sit, vid. *Ant. der Grundt feste P. 3. c. 3.* Electores quidem consentiebant in *confectionem perpetuæ Capitulationis*, sed sibi reservatum cupiebant *jus ad capitulandi* pro ratione ac statu temporum. conf. *Rachel. in Otio Noviomag. Cap. 9. p. 45. Müldener in Capitul.*

pitul. Harmon. in Append. & Vitriarius illustratus L. I. tit. 7.

7. *Nam hoc temperamento controversia hæc composita est?*

Resp. Neg. Quia autem res ita exitum haud sortita erat, & interim negotium Electionis *Ferdinandi IV.* incidebat, iure suo hætenus possesso usi Electores, Capitulationem conficiendam curarunt, ordinibus reliquis indicantes, se eorum *monita* in futura Capitulatione non neglecturos esse. Idem postea Anno 1658. in Electione *Leopoldi* factum. *Monita* tamen omnia Statuum Electores Capitulationibus inserere detrectarunt. *Grundf. c. 1.*

8. *In presentibus Comitibus numeriam lis indecisa mansit?*

Resp. Initio presentium Comitiorum 1663. negotium hoc delicatum iterum reassumptum est, & spes fuit 1664. rem confectum iri. Nam a Collegio Electorali *specimen Capitulationis perpetue* reliquis Statibus exhibitum est, cujus tenorem vide apud *Müldenerum in Capit. Har. mon. p. 146.* Verum dum communi expectatione res ad exitum spectaret, ipse exitus sive *Epilogus Capitulationis* initium novarum litium fuit. Postea par fatum *Prologus* ejusdem expertus est, adeo ut Bellis, Turcico, dein Gallico intervenientibus, tantisper hæres quieverit, & forsan etiam in posterum quiescet ob varias rationes, potissimum & illam, quod interesse
istius

istius domus, quæ olim acerrime & ob potenti-
am cum autoritate hoc urgebat in Comitii Ra-
tisbonensibus, hodie cum aucta dignitate &
aliam faciem assumpsit. add. Monzamb. c. 5. §. 2.

9, An ergo posteriores Capitulationes valide sunt,
licet ab omnibus statibus haud confectæ
sint?

Resp. Affirm. Quamvis reliqui Status ex-
 presse denunciaverint, se Capitulationes Ele-
 ctorales pro Legibus Imperii non agnitu-
 ros esse, nisi omnia sua monita, quæ exhibentur in der
 Grundfeste P. 3. c. 3. infererentur & Capitula-
 tio ex tenore Pacis Westphalicæ conficeretur;
 videantur *Protestationum* formulæ contra *Capitulationem* Leopoldi in der Grundf. c. 1. in f. & con-
 tra *Capitulationem* Josephi ap. Müldener. in *Capit.*
Harm. p. 209. qui & Re. Protestationem Electorum
 exhibet ibidem lit. G. Attamen propterea illæ
 Capitulationes non sunt contra conventiones
 publicas confectæ, & sic nullæ. Nam in *Instr.*
P. art. 8. §. habeantur, deliberatio hujus rei solum-
 modo, & si fieri possit, *decisio* in futura Co-
 mitia rejicitur. Dum vero in illis res hæc, ob
 varios respectus politicos, confici non potuit,
 interim salvus manet valor Capitulationum
 Electoralium. Perinde, uti *juri Circulorum* non
 derogatum est, licet eorundem *regimen exactius*
 futuris Comitii in eodem Instrumento Pacis,
 reservatum nec hætenus expeditum est. add.
 Dn. Klein *Diss. de Prærog. Princ. cap. 2. n. 70.*

10. Rex

CAPITULATIONIBUS IMPERATORIIS. 17

10. Rex Bohemiæ num etiam ad conficiendam

Capitulationem admittitur?

Resp. Negant, *Regis Bohemiæ*, in concipienda & præscribenda Capitulatione aliquas partes esse, Rachel. *de Capitul. c. 4. §. 6.* Conring. *de Capitul. §. 22.* Linneus *ad Capitul. Prolegom. sect. 4.* & tantum non omnes Publicistæ cum illis. Sic notabile etiam est, quod tradit A. Des Discurses vom heutigen Reichs-Tage apud Schilt. *Inst. J.P. tom. 2. in addit. occasione novi Electoratus Imperatorem qua Regem Bohemiæ ad jura hæc & alia Electoralia, quibus exclusus est, aditum sibi munire voluisse. conf. articuli secreti inter Imp. Leopoldum & Elect. Hannoveranum in Elect. Jur. Publ. Curios. Hippol. a Lapide. vid. tamen infr. L. 3. c. 2. qu. 11.* Interim tamen verba promissalia Capit. Josephi: mit denselben respective unsern gnädigen Herrn Vater x. verglichen / indigitar omnino videntur, quod Rex Bohemiæ ad hanc Capitulationem conficiendam admissus fuerit, cum nulla adsit præsumptio, quod hæc verba citra cogitationem Electoris Moguntini, stylum Capitulationum moderantis, irreperint; ad cujus dilucidationem forsân inservit testimonium Dn. Franckensteins in *Not. MSS. ad Bæcher. l. 6. c. 8.* ceu adductum est a Dn. Klein *all. Diff. de Prærogat. Principum Imp. Cap. II. n. 57.* quod in Electione Josephi Capitulatio reliquorum Electorum arbitrio confecta demum Bohemico Legato prælecta fuerit: si quid forte monere vellet.

B

11. Ca-

11. Capitulationes num bene per Legem Regiam
describuntur?

Resp. Ita videtur Carpzovio in *Comment. ad L. Regiam seu Capitulationes*; verum admodum incongrue, dum veteres Imperatores in Re-
publ. Romana *absolutum* Imperium per Legem
Regiam (si modo illa unquam lata est, quod
non inepte negat Schoockius *Tr. de Fignento Le-
gis Regiæ*) nacti, vicissim per Capitulationes ar-
ctis limitibus Cæsarea potestas includitur.

12. Num Imperator in casu necessitatis a Capitu-
lationibus recedere potest?

Resp. Neg. cum Capitulationes per mo-
dum pactorum conficiantur, ubi uni parti re-
filire fas non est. Accedit expressa prohibitio
Imperatori facta; Dawieder nicht zu thun in ei-
nige Weise und Wege / wie die mögen erdacht
werden. *Capitul. Josephi art. 47. in f. notabilia et-
iam verba sunt Responsonis Collegii Electoral. Ratis-
bonnæ 1630. Imperatori data: Weniger lassen
sich die vergangene versetz- und vorgebung des
Reichs nahnhafftten Lehn / mit einer Necessität o-
der andern Ursach behaupten / sondern bleibt bey
einem so wol als andern klahrer Disposition Kö-
niglicher Capitulation &c. plura suppeditat Dn.
Stryk. all. Diff. cap. 1. §. 17.*

13. Quid vero si actu contravenerit Imperator,
actus illi num mox ipso jure nulli sunt?

Resp. Vetustioribus Capitulationibus E.
gr. Caroli V. Ferdinandi I. Rudolphi & Matthiæ clau-
sula

fula annullatoria generalis in Articulis ultimis ad-
jecta, quæ in recentioribus *Leopoldi & Josephi*
omissa, & certis tantummodo Articulis an-
nullatio adjecta; Inde dici potest, quod si
contra dispositionem Capitulationis venerit
Imperator, & speciatim contra illos articulos,
quibus expressa annullatio adjecta est, tum
ille actus *ipso jure sit nullus*. Quod si vero ce-
teris Articulis illam clausulam non habenti-
bus contraventum fuerit, actus tamdiu subsi-
stet, donec consensu Statuum pro invalido
declaratus fuit. conf. Dn. Joh. Sam. Stryk. *Diff.*
de Derogatione Future Dispositionis Cap. 1. S. 73. sequ.

CAPUT IV. DE AUREA BULLA.

GENERAL. AXIOM.

1. A. Bulla *per modum Pacti cum solis Electoribus* initi vi-
detur confecta.
2. E. ad mutationem ejusdem *illorum expressus* aut *tacitus*
consensus sufficit.
3. Quæ in A. Bulla *enunciative* proferuntur, quo referunt
numerum septenarium Electorum; intelligenda haud sunt
dispositiue.
4. Textus latinus A. Bullæ, tanquam *authenticus*, præferen-
dus in dubio est Germanico.

Questio I.

Quid est Aurea Bulla?

Resp. Est conventio inter Imperatorem Caro-
lum IV. & Ordines eligentes inita, Electionem & Co-

B 2

rona-

ronationem Imperatoris, jura Imperii & non nulla alia Imperii negotia determinans.

2. Quando & quare condita est?

Resp. Condita est 1356. Noribergæ & Meti, ad tollenda Electionis dissidia, quorum exempla adduxit Arumæus ad A. B. Diff. 1. §. 6. Ceterum de A. Bullæ Exemplaribus authenticis, forma, Characteribus, Bulla, sive Sigillo Aureo, passim agunt ejusdem Commentatores Rumelinus, Buxtorfius, Limnaus, Dietericus aliique. Selecta congestit dn. Thulemarius tr. de Aurea, Argentea, Cerea Bulla cap. 6. seq. qui & Auream Bullam ex Autographo Francofurtano fideliter & diligenter 1681. descriptam edendam curavit, quam prout ab ipso edita est, inter Leges publicas celebriores in calce Jurisprudentiæ publicæ adjiciendam curavi.

3. Sed num ex re Imperii fuit hanc Bullam condere?

Resp. Omnino, quo variis abusibus circa electionem Imperatoriam ansa præseinderetur. De cetero non verisimilis est conjectura Monzambani de St. Imp. c. 4. §. 6. Carolum IV. ut filio Wenceslao gradum ad Imperium strueret, tam laute prospexisse in illa Collegio Electorali. Nam 5. annis post consecutionem bullæ natus demum Wenceslaus est.

4. Quare A. B. patria seu germanica lingua non consecuta, sed latina?

Resp. Consultius hoc fuisset, vid. Limnaus ad A. Bullam prælim. observ. Sed incidit ejus consecutio

Etio in illa tempora, ubi latinæ linguæ usus in Templis & Curiis, ex ratione status clericalis introductus erat, hinc & eadem lingua, licet sat barbaro stylo, sive a *Carolo IV.* ipso, vid. *Sueder. f. P. part. gen. cap. 2. §. 4.* sive ipsius *Confiliario, Bartolo*, confecta creditur *A. Bulla*. Quare in decisione *Quæstionum* inde dependentium *latinum*, tanquam *Authenticum*, exemplar, præ versione germanica, allegandum est, cum hæc quædam contineat, quæ in latino plane non leguntur. *Limnæus ad A. B. obs. 4.* Exemplum vid. *infra L. 2. c. 7. qu. 6.*

5. Num omnia capita *A. Bullæ* hodie sunt in observantia?

Resp. Et *Cæsaris & Electorum* consensus siue expressus siue tacitus in plurimis *mutationem* induxit, per quam sub notione generali omne id intelligimus, quod ex illius dispositione hodie non observatur; & res in effectu eodem recidit, licet ad *interpretationem restrictivam* nonnulla pertineant.

6. Quanam sunt potiores dispositiones *A. Bullæ*, quæ hodie non amplius observantur?

Resp. Variæ sunt. Huc spectat:

(1) Jus de non *Appellando, Electoribus* concessum *cap. XI. §. 2. 3.* cui a nonnullis renunciatum est.

(2) Ratione *vacantis Electoratus* supplendi, quod *cap. VII. §. 53. soli Imperatori* adscribitur, hodie vero ad *minimum* cum consensu *Electorum*.

peragendum est. arg. art. 38. & 43. Capit. Leop. & Josephi. *Limæus tom. 5. J. P. in add. ad L. 1. c. 12.*

(3.) *Ordo votandi in Electione cap. 4. §. 2. præscriptus, sed sæpius non observatus.*

(4.) *Locus Coronationis. cap. XXVIII. §. 5. Electionis cap. I. §. 19. & primorum Comitiorum Noribergæ habendorum. cap. XXIII. §. 5. a qua sanctione sæpius recessum est; ut & a jure Conducendi ad locum electionis, vid. Dn. Thomaf. Diss. morum cum jure scripto contentio §. 73.*

(5.) *Tutela Electoralis, quod omnis Tutor testamentarius abesse debeat, Cap. VII. §. 4.*

(6.) *Comitia Electoralia singulis annis habenda cap. XII.*

(7.) *Formula Juramenti ab Electoribus in Actu Electionis præstandi cap. II. §. 2. mutata.*

(8.) *Quæ de Missa cap. II. §. 1. disposita, intuitu Evangelicorum Electorum aut eorum Legatorum non observantur.*

(9.) *Certus Comitatus Electoribus assignatus cap. I. §. 20. & quod Peregrini abesse debeant, hodie tam accurate non observantur.*

(10.) *Quod Electores aqua & pane cibandi sint, si intra 30. dies a tempore juramenti Electionis non elegerint Imperatorem Cap. II. §. 5. ad Palæares constitutiones pertinet.*

(11.) *Institutio 3. linguarum Electorum filiis addiscendarum, cap. 30. Quæ omnia Capita, fusius a nobis exposita sunt in Diss. de Mutatione A. Bullæ, Halæ hab. 1700.*

7. Num

7. Num etiam quoad nonum Electoratum A.B.
mutata est?

Resp. Ita existimatur in Declaratione Nullitatis a parte Principum contra Electoratum nonum emissam, quæ extat ap. Hipp. a Lapide in den Curiösen Raisonnements von der 9. Chur-Würdep. 173. Verum alii excipiunt, in A. Bulla non dispositive septem Electores constitui; sed enunciative tantum eorum mentionem fieri; de quo vid. alleg. Dissert. de Mutatione Aurea Bullæ §. 32.

CAPUT V. DE RECESSIBUS IMPERII.

AXIOMATA GENERALIA.

1. In vetustioribus Recessibus Imperii multa leguntur quæ subsequuta Status mutatio abrogavit tacite.
2. In Recessibus Imperii continentur plura negotia transitoria v. c. de Bellis Turcicis; tum & negotia privata.
3. Negotia particularia Statuum in Comitibus definita, quilibet citra expectationem, ut Recessui inferatur, exequi valet, exemplo ejectionis XI. Dierum ex Calendario Protestantico.
4. Si Comitibus Imperii presentia perpetua sint, ex haud improbabilibus conjecturis, futura Recessus Imperii in forma consueta vix expectandi veniunt in posterum.

Quæstio 1.

Quid sunt Recessus Imperii?

Resp. Sunt Conventiones in Comitibus, mutuo Imperatoris & Statuum consensu, de negotiis administrati-

strationem & conservationem Imperii potissimum concernentibus constituta & promulgata.

2. *Nonne etiam Recessibus Imperii disponitur de rebus, quibus publicus Imperii status directe non formatur?*

Resp. Ita. Nam triplici sensu Recessus accipiendi sunt: vel enim

(1) *Ordinant de rebus ad administrationem Imperii & statum publicum spectantibus, vel*

(2.) *de Decretis, quibus ad negotia transitoria v. c. ad Bellum Turcicum, expedienda Imperator & Status se obstringunt, vel*

(3.) *de Legibus privatis ad Statuum subditos pertinentibus, ceu in Recessu novissimo de Anno 1654. modus abbreviandi Processus prolixè præscribitur. In 2. & 3. significatu proprie non sunt hujus considerationis, & multa harum dispositionum hodie non amplius in usu sunt.*

3. *Num Recessus tanquam leges superioris, an vero tanquam pacta obligant?*

Resp. Cum totum nostrum jus publicum fere pactitium sit, & Recessus Imperii non alio modo constitutos esse, censendum est. Confirmant hoc verba Recessuum ipsa: *Haben Uns mit und gegeneinander deshalb in Contrahs-Weise vereiniget / verpflieht und verschrieben; quæ deprehenduntur in Recessu de Anno 1500. conf. Mauritius Diss. de Recess. Imp. §. 32.*

4. *Num ergo solus Imperator & Status Recessus Imperii conficiunt?*

Resp.

Resp. Affirm. ita tamen, ut Imperatore, *absente, vel impedito*, Rex Romanorum, ut & *Vicarii Imperii* cum Statibus Recessus condant. Possunt etiam Status *vices suas paucis* demandare; Inde *Recessus Deputationum & Visitationum*, die Reichs-Deputation-Abschiede / de quibus *infra* L. 4. c. 2. Mauritius *all. l. §. 11. 12. 14.* Schvved. J. P. *part. gen. cap. 3. §. 3.*

5. *Quis est modus concipiendi & promulgandi Recessus?*

Resp. Si inter Imperatorem & Status super Capitum deliberandorum decisione debito modo conventum in Comitiis est, illa in *ordinem rediguntur a Directorio Moguntino*, dein Cæsaris, Electorum & reliquorum Statuum *Deputatis communicatur Conceptum* (das project) ad revidendum; ex quorum approbatione deinceps *bis* in membrana in Cancellaria Moguntina describitur, quæ *authentica Exemplaria* unum in *Archivo Imperii* apud Moguntinum, alterum in *Judicio Aulico* asservantur. Tandem fit subscriptio & promulgatio. *conf. Grundfeste des k. R. R. P. 2. c. 10.* Dn. Schvveder J. P. *part. gen. c. 3. §. 6.*

6. *Cujus nomine Publicatio Recessuum peragitur?*

Resp. Imperatoris, verum hoc Recessuum *indolem pactitiam* non immutat, sed est *innoxium* pristini Status indicium. Mauritius *all. l. §. 6.*

7. *Quid sunt Recessus secundarii, Neben
Abschiede?*

Resp. Hi concipi solent, quando in Imperii Comitibus concluduntur quædam, quæ in typis excuso Exemplari, tempore promulgati Recessus, certas ob causas, ab omnibus adhuc legi nolunt Imperii Status. vid. Schvveder l. c. §. 2.

8. *Recessus Imperii nonne unovolumine collecti
prodierunt?*

Resp. Aff. Prima collectio *Spiræ* prodit 1527. Schvved. *all. l. §. 8.* Sed hanc & plures insequentes superant *Editiones* de An. 1660. quam tamen suis mendis non carere ex Mauritio & Schvvedero *all. l.* patet, & *novissima* de 1692. Secundum *litteras Alphabethi* contenta *Recessuum* & *Constitutionum Imperialium* exhibet utili satis labore Dn. ab Andler, Consil. Cæsar.

CAPUT VI.

DE

PACE PUBLICA, RELIGIOSA ET WESTPHALICA.

GENERALIA AXIOM. HUI. CAPIT.

1. Antereductam pacem profanam Status Germaniæ *Cyclopicus* fuit, & in prima principia *Socialitatis* & *vinculi communis Cîvitatum* impegit.
2. Pax religiosa nititur communibus *principiis Juris naturalis* & *socialitatis*.
3. Religionum tolerantia fluit ex *principiis juris divini*, & con-

- & contra hoc, Catholici Status Evangelicis superiori-
tatem territorialem *sacram* controversam fecerunt.
4. Justum itaque bellum fuit, quo Catholici in jus divi-
num & naturale impingentes ab Evangelicis adacti sunt,
ipsos suo jure quiete frui finire.
 5. Prohibitio aliarum religionum præter *Romanam, Luthe-
ranam, Reformatam* quidem Romano-Catholicos strin-
git, vi suorum principiorum, sed non *Evangelicos*.
 6. Pace VVestphalica *omnia jura* superioritatis Territoria-
lis & *majestatica* aut *expresse*, aut voce *similium* con-
cessa sunt.

Quaestio 1.

Quid est pax profana sive publica?

Est conventio inter Imperatorem & Status, qua
omnis hostilitas inter ipsos, poena constituta in viola-
tores, prohibetur, ac modus jus suum prosequendi præ-
scribitur.

2. Quid opus fuit constitutione pacis solenni inter
membra unius Reipublicæ?

Resp. Quanquam ejusmodi pax primis
principiis juris naturalis & socialitatis communis;
tum & vinculis civilibus in bene ordinatis Re-
bus publicis nitatur; Olim tamen talia tempo-
ra in Germania fuerunt, maxime secula XIII.
post fatale illud Interregnum usque ad seculum XVI.
ut ex frivolis etiam causis, collisiones, inva-
siones, depredationes inter Status, modo dif-
fidatio præcesserat, honestæ & licitæ reputaren-
tur.

3. Quamdiu duravit miser hic status?

Resp. Ad tempora Maximiliani I. qui con-
cordi Statuum suffragio in Comitibus Wormatiensibus

bus Anno 1495. Iudicium Camerale fundavit, & promulgandam simul curavit Pacem profanam, den Königl. Land & Frieden / quam postea 1500. in Comitibus Augustanis repetiit, & Constitutionibus necessariis auxit, quæ a Successoribus in sequentibus Recessibus aliisque Constitutionibus publicis repetita & corroborata est J. P. Prud. Diss. II. §. 17. Capita potissima hujus Pacis recenset Schvveder l.c. §. 12.

4. Quid est pax Religiosa?

Resp. Est conventio Imperatoris & Statuum, qua tolerantia Religionis Papistica & Protestantica una cum possessione Bonorum Ecclesiasticorum in Imperio determinatur, ac jurisdictio Pontificia quoad Protestantes suspenditur.

5. Quenam Occasio hujus pacis fuit?

Resp. Reformatio abusuum papisticorum in doctrina & moribus ope & auspiciis Martini Lutheri, qui salutari huic rei initium fecit promulgatione Thesium contra impudentes nundinationes Indulgentiarum Tezelianas.

6. Verum num Romano-Catholici in tolerantiam religionis Evangelicæ mox consenserunt?

Resp. Post ingentes tumultus & motus bellicos, conf. B. Dn. a Seckendorff Historia Lutheranismi, Meimburgio Gallo, ex Archivis Saxonis opposita, & in compendio Schvved. c. I. §. 17. Inter Imperatorem Carolum V. & Electorem Saxoniz Mauritium, Transactio Passaviensis inita 1552. quæ fundamentum fuit insecutæ postea

postea 1555. in Comitibus Augustanis, *Pacis Religioſæ*; compositæ inter Ferdinandum I. & Statum Evangelicos.

7. Num etiam *Reformata Religioni* additi hac pace comprehenduntur?

Resp. De hoc hodie nullum amplius superest dubium, postquam Instrumento *Pacis Westphalicæ* insertum est *art. VII.* quod *Reformati pari jure, libertate & securitate* gaudere debeant. Hoc beneficium ipsos debere indeſſo studio Electoris Brandenburgici, autor est Rachelius *Ot. Noviom. p. 56.*

8. Nullane alia Religiones, quam tres enumeratæ, tolerantur in Imperio?

Resp. Ita vulgo existimant propter verba *finalia Articuli VII. Instr. P. W.* quæ eo intuitu etiam Religiones Canonisatæ appellari solent. Sed contrarium Evangelicis Principiis magis conforme est, & de sano sensu allegati Articuli 7. plenius disseritur in *J. Publ. Prud. Diff. II. §. 21.*

9. Sed num acquieverunt hac Pace religioſa Pontificii?

Resp. Fervidiores inter ipsos ausi sunt impugnare publicas hæc Conventiones; & Pontifices per suos Nuntios protestationes interponendas curarunt, quæ tacite annullantur in *Instr. P. art. 5. Capitul. Josephi art. 2. conf. Schilt. de Pace Religioſ.*

10. Quid est Pax Westphalica?

Resp. Conventio inter Imperatorem, Regem Sueciæ

Svecia ac Status Imperii inita, qua reducta pacē, Statuum libertati & summis juribus, tam secularibus quam Ecclesiasticis, prospectum est.

11. *Qua occasione ad illam Pacem deuentum est?*

Resp. Cum post conditam pacem religiosam animi motus & occulta molimina turbulentorum hominum ansam *Tricennario Bello* præbuisent, & *Protestantium* arma cum *Svecicis* conjuncta prævalerent, ac *Cæsar* & *Ligista* bellorum Civilium tractu temporis pertæsi essent; tandem *Monasterii* & *Osnabrugæ* solennis illa Pax inita est, quæ tanquam sanctio pragmatica semper valitura, etiam fundamentum *Paci Neomagensi* 1679. conclusæ, necnon *Armistitii* 1684. initi constituitur. Cujus pacis Instrumentum *Franciscus Irenicus* in *Coll. J. P. ad Burgoldensem*, (h.e. *Oldenburgerus* ad *Oldenburgerum*) *P. 3. disc. 1. p. 2.* paululum profanius *der Gemeinen Reichs* Etânde *Bibel* vocat.

12. *Quenam sunt contenta Pacis Westphalica?*

Resp. Constat *Septendecim Articulis*, quorum tenorem *versibus inclusum* exhibet *D. Schvveder. l. c. c. 3. §. 27.* Inter illos vero præcipui *Articulus*; gaudeant *VIII.* ubi Statuum *Superioritas territorialis* & inde *dependentia summa jura Regalia* confirmata; tum & *Articuli V. & VI.* in quibus de *Bonorum Ecclesiasticorum possessione* & *tolerantia Religionum* dispositum est.

13. *Sed num, quæ ibi de Religione Protestantica disponuntur, in omnibus locis hodie illibata conservantur?*

Resp.

Resp. Affirm. Nisi quod per famosam clausulam articuli IV. Pacis Ryswicensis cautum sit, quod Civitates Germanicæ, Friburgum, Brisacum cum dependentiis, a Gallo restituendæ in statu quo tempore restitutionis, etiam in puncto Religionis, manere debeant. Quapropter huic Pacipletique Evangelicorum subscribere recusarunt. Quæ in Silesia ratione securitatis Religionis Evangelicæ in Instr. P. art. V. §. 38. & 40. promissa, postea autem neglecta sunt, conf. Boukisch Not. ad Instr. Pac. in quibus præ aliis res ad religionis statum in Silesia patria sua pertinentes, quamvis studio partium Romanensium abreptus, tractat, vi nuperæ Transactionis amicabile Alt-Ranstadensis ^{II} Aug. 1707. inter Imperatorem & Regem Sveciæ iis ampliori forma restituta sunt, vide ipsam Transactionem, quæ Mantissa 3. loco ad specimen 4. mediet. ad Instrum. Pac. adjecta est. Motus Palatinus intuitu religionis amice etiam brevi terminatum iri spes est, conf. etiam Aut. Mediet. ad Instr. Pac. ad Art. V. & VI.

14. Sed nonne etiam Reformati in Silesia restituendi sunt?

Resp. Hi quidem verbotenus in Transactione Alt-Ranstadensi non comprehenduntur; quoniam vero vi Pacis Westphalicæ etiam iis, qui inter Evangelicos Reformati vocantur, paria jura competere debeant, Artic. unanimi VII. jure meritoque & horum restitutionem in Silesia urgent Principes, qui inter Protestantes Reformati vocantur,

15. In-

15. *Interpretatio Pacis Westphalica cui competit?*

Resp. *Authentica* Cæsari & paciscentibus Statibus; *doctrinalis* etiam privatis. Frustra dissentienti Mevio *P. 1. dec. 67.* satisfacit Rhetius *J. P. l. 1. tit. 1. §. 80.*

CAPUT VII. DE HABITU LEGUM PRIVA- TARUM AD JUS PUBLICUM.

GENERALIA CAPITA.

1. Cum ex recepta apud plerosque Publicistas autoritate pollentes & haud dubie etiam in *Camera* & *Judicio Aulico*, sententia; *Principes inter se* utantur jure *privatorum*, caute faciunt, qui Principi consulunt, ut *Aulus*, in quibus ut privatus consideratur, v. c. *Testamentum*, *Tutela*, *Nuptie*, juricivili conformes faciendas curet.
2. Ex libris *tribus ultimis Codicis* admodum inepte jus Publicum Germaniæ illustratur.

Questio 1.

Quid intelligis per leges privatas?

Resp. Jura in gratiam subditorum constituta, tam *Germaniæ propria*, qualia sunt antiquiora a *Lindembrogio* collecta, & illa quæ *Saxonica* & *Svevica* vocantur; quam *peregrina* in subsidium recepta, scilicet, *Civile Justinianicum*, *Canonicum*, & *Feudale Longobardicum*.

2. Num magna autoritas & usus *Germanicarum Legum vetustarum* in jure publico?

Resp.

Resp. Cum Legum antiquarum, apud Lindenbrogium, valor dudum expiraverit, vid Conring, de Orig. Jur. Germ. c. 25. & Juris Saxonici & Suecici Provincialis aptitudo ad Negotia Publica non deprehendatur; exiguus earum in jure publico hodierno usus esse potest: Quod tamen limitandum de Jure Germanico feudali, quod in illis, quæ ad modum habendi spectant, magis quadraret ad feuda illustria. conf. Schilt. J. P. L. 1. tit. 2. § 12.

3. Quis usus receptarum Legum, & in specie Juris Iustiniani?

Resp. Dudum de illa re inter Taborem, usum illarum in Jure publico extollentem, & Conringium vicissim deprimentem, acriter decretatum est. Cum vero ex communi & celebriore opinione, Principes & Status, inter se, utantur Jure privatorum, ad minimum caute faciunt illi, secundum hanc hypothesin, si actus, in quibus Statuum Imperii conditio ut privata spectatur, v. c. quatenus sunt Mariti, Patres, testamenta condunt, Juri Civili conformes fieri curent. Sic

1.) De solennibus testamenti Principis, ex jure civili necessariis, egit Dn. Stryk. de Cautelis Testamentum. Cap. V. § 8. seq.

2.) De Patria potestate Principis in liberos, & inde effectibus juris Civilis, vid. Rhetius J. P. L. 1. tit. 20. quo pertinet, quod Johannes Friedericus El. Sax. expresse ad Patriam potestatem

C

a Ca-

a Carolo V. 1532. restitutus legatur apud Hortlederum de *Caus. Belli Germ. lib. 3. c. 88.*

3.) De *Adoptione principis Imperii*, vid. Kulpisii *Diff. de Adopt. & Emanc. Princ.*

4.) de *Portione Appanagiati*, quantitatem *Legitimæ* tuto & valide habente, vid. *infr. L. 3. c. 4. qu. 5.* add. Myleri ab Ehrenbach *Tractatus Juris publici.*

4. *Quæ est autoritas Juris Canonici in Jure Publico?*

Resp. Cum *Status Ecclesiastici* ad ordinem Clericorum pertineant; Illa, quæ ibi de Clericis disponuntur, *legalem autoritatem*, saltem ex Ecclesiasticorum Statuum submissione, habent. Exemplum controversiæ illustris inter Principem Bavaricum *Clementem* & Cardinalem Fürstenbergium super successione in Electoratu *Colonienfi* decisionem suam ex Jure Canonico capientis, & quidem ex *Capit. Scriptum 14. X. de Elect.* adductum est in *J. P. Prud. Diff. II. §. 24.* Sic quæ *Ordinis* sunt, Electores Ecclesiastici, antequam *insulati sunt*, peragere valide non possunt, per *Cap. 4. X. de Translat. Episcop.* Exemplum vide *infra L. 2. c. 1. qu. 16.*

5. *Quid de jure feudali Longobardico dicendum est?*

Resp. Huic *usus legalis* circa acquisitionem & conservationem Feudorum illustrium Germaniæ eatenus non denegatur, quatenus specialiter non docetur, legibus Germaniæ contrarium disponi

disponi circa illa, add. *Capit. Josephi artic. 4. ibi :*
denen Reichs-Constitutionen und Lehn-Rechten
gemäß.

LIBER II.

CAPUT I.

DE

IMPERATORIS ELECTIO-
NE ET CORONATIONE.

GENERALIA AXIOM. HUIJ. CAPIT.

1. Quamvis per duo Secula & amplius Cæsares ex *una*
Domo Austriaca fuerint, *libertati Electionis* tamen satis
 prospectum est.
2. Ad fastigium Cæsareum *nulli aptiores*, quam Principes &
 Domini Austriacarum Provinciarum.
3. Loco verustæ *triplicis* vel *quadruplicis* coronationis, *u-*
nica hodie saltem in usu, nec propterea Imperii *Domi-*
nio directo in Italiam & alias *ejusdem juris Provincias* a-
 liquid decedit, quippe quod a *Coronationis actu* præ-
 cile non dependet.

Questio I.

Quis est Caput in Imperio, & quomodo illud
constituitur?

Resp. Imperator sive Cæsar, qui & *Sem-*
per Augustus audit, ac ad summum in Orbe fa-
 stigium evehitur per *Electionem*. Hodiernus
 Imperator JOSEPHUS natus est 26. Julii ft. n.
 1678. in Regem Romanum electus 24. Jan. ft.
 n. 1690.

C 2

2. Sem-

2. *Semperno Imperatorium culmen per Electionem in Germania obtentum est?*

Resp. Sinon pura Electio, uti persuasus est Lehmannus in Chron. Spirensi L. 2. c. 3. & L. 5. c. 17. a temporibus Carolingorum obtinuit, tamen ex hereditaria successione & libera Electione mixta constituendorum Regum ratio fuit, Conring. Diff. de Elector. §. 4. Er. Maurit. de Orig. Elect. §. 1. Rachel. Diff. de Capitul. C. 2. §. 5. dum non temere Procere idoneos descendentes Familæ Regnantis in Electione præteriverunt. add. ill. Coccej. J. P. P. c. 7. §. 13. Quæ & Successionis & Electionis mixtura duravit in Stirpe Saxo-Vitekindæ usque ad Henricum IV. Nec alia facies intuitu Archi-Ducalis Austriacæ Domus a tempore Rudolphi I. ejusdem Conditoris Augusti per aliquot secula usque ad hodiernum Gloriosissimum Imperatorem Josephum, fuit, quem nonnulli inconcinne I. vocant; quippe qua adjectione tum demum, distinctionis gratia, opuserit, si posteritas secundum vel tertium ejusdem nominis in Solio Imperatorio videbit.

3. *Qua Causa, cur per duo Secula continua serie Imperatores ex Archi-Ducali Domo electi sint?*

Resp. Adducit nonnullas pro cetera sua sagacitate Monzambanus sive B. a. Pufendorff de Stat. Imp. c. 2. §. 4. quod vix ulla sit, præter ipsam, in Germania Domus, quæ Cæsarei Fastigii splendorem propriis redditibus tolerare queat, Præ-

at. Præterea in casu præteritionis Austriaci opes suas ita disposuerint, ut nullo negotio *peculiarem rempublicam* constituere possent. Nec inter leuiores causas recensendum est, quod deprehendatur tam commodus situs nonnullarum Provinciarum Austriacarum *versus Italiam*; & inde quicquid Autoritatis Cæsareæ est in Italiam valide suffulciendi facultas; Imperatoribus ex alia Domo v. c. *Bavarica*, non adeo in promptu futura.

4. *Defuncto Imperatore quomodo Electio peragitur?*

Rosp. Elector Moguntinus, utgote Decanus Collegii Electoralis, intra *mensē* a die notitiæ mortis Imperatoriæ, Collegis id significat, eos ad futuram Electionem vocando, qui *Ipsi*, aut, ex gravibus causis, per *Legatos* comparere obstricti sunt. Et idonei ad hunc augmentum actum sunt, licet Electores Ecclesiastici nondum a Pontifice *Infulati sint*, aut *Pallium* redemerint, seculares nondum *investiti*. Actum Electionis, quæ *Francofurti ad Mœnum*, regulariter in *Sacrario Templi S. Bartolomæi* suscipitur, auspicatur Cæremonia *Missæ*, a qua tamen *Evangelici* ut plurimum solent *abesse*, licet, cum officii *causa* adsint, salva conscientia *adesse* possint. Missa finita, ad *Altare* acceditur, ubi, *iuramentum* de Idoneo eligendo, magis tamen ex consuetudine, & dicis gratia, præmitti solet; dum Electio Candidati, ratione certitudinis, actum istum

istum prævenire solet ex genio istarum rerum. Dein Moguntinus *suffragia colligit*. Primo loco *Trevirenses* interrogat, & ultimo loco ipse votum suum edit. *Pluralitas* votorum obtinet. Denique hi ad Altare accedunt, ubi Moguntinus Electum Imperatorem pronunciat. conf. Monzamb. *de Statu Imp. Cap. 4. §. 5.* & ibi B. Kulpisium.

5. *Quid si Elector Moguntinus iusto tempore non convocet Collegas?*

Resp. Si convocatio vel in totum, vel pro parte, omittatur, vi A. B. c. 1. §. 21. ultro Electores convenire possunt.

6. *Num etiam alius, quam Germanus Imperator eligi possit?*

Resp. Negat hoc Dn. Thulemarus *Tr. de Bull. cap. 1. n. 8.* alique provocantes ad quandam prohibitivam Constitutionem Ottonis III. Quæ vero, an genuina sit, merito disceptatur. E quidem observantia tot Seculorum nullus alius quam Germanus stirpe & sanguine Solum Cæsareum conscendit; sed hæc non posset stringere illos, qui non habent superiorem. Interim svadet prudentia & status rerum præsentium, non temere consilium capere eligendi alium, quam Principem Germanum.

7. *Num etiam ex Principibus Protestantibus possit eligi Imperator?*

Resp. Nullæ Conventiones prohibitivæ adstant; Inte-

Interim vix existimandum est, quod Catholici Electores, pluralitatem votorum conficientes, Evangelico suffragia sint daturi.

8. *Quid vero, si aliquando deficeret proles masculina in Domo Austriaca, cui putas Dignitatem Augustam accessuram?*

Resp. Si curiositati & conjecturis privatis locus, casu contingente, (quod ut Deus avertat, commune votum est) quia Austriaca Regna & provinciæ ad Feminas etiam devolvuntur, conf. Monzamb. de Stat. Imp. c. 2. §. 4. pluralitas Votorum Novemviralium erga illum principem, qui connubio cum Archiducissa, simul tanti matrimonii Dominus evasurus esset, ob rationes quæstione 3. tactas, procul dubio inclinabit, præsertim cum machinationes Gallicanæ, ob vires eorum præsentī bello indies decrecentes, contra Archiducalem domum non adeo in posterum extimescendæ videantur, uti tempore Electionis Leopoldi erant, conf. Pufend. hist. Frid. Wilhelmi El. Brand. ad an. 1658.

9. *Cujus ætatis Eligendus esse debet?*

Resp. Ætas Eligendi legibus publicis haud est circumscripta. Imp. Leopoldus anno ætatis XVIII. & hodiernus Imp. Josephus anno ætatis XI. Rex Romanorum electus est. Cautum tamen Capitulatione Ejusdem art. 47. fuit, ne, casu existente, ante 18. annum completum in præjudicium Vicariorum Imperii, ejusdem suscipere posset Regimen.

6. *Qua habilitas porro requiritur in Eligendo ?*

Resp. Varia vulgo cumulari solent ex Locis communibus, v. c. quod debeat esse persona illustris, potens, Augusta ac procera stature, lingua Latīnam & Germanicam callens. Verū optimū videtur, prudentissimo Collegio, quod melius de Bonis fortuna & corporis Eligendi judicare novit, ex usu rerum presentium, quam Doctorum umbratica scientia, hæcce perpendenda relinquere.

11. *Num Elector sibi ipsi votum dare potest ?*

Resp. Affirm. Per A. Bullam Cap. 11. §. fin. Cujus rei nec etiam desunt exempla. vid. Schvved. Part. Spec. Sect. 1. c. 2. §. 20.

12. *Coronatio novi Imperatoris quando & ubi peragitur ?*

Resp. Peracta Electione & Ceremoniis eo pertinentibus, succedit, quo major splendor Personæ Electæ concilietur, ritus ille sacer, qui ad Imperii humani augustam dignitatem indigitandam, jam a vetustis seculis apud plebrosque populos cultiores in usu fuit, CORONATIO, quæ per A. Bullam Cap. 28. §. 5. ordinarie in Palatio Aquisgranensi vetusta Carolingorum sede, peragenda est. A qua tamen dispositione A. Bullæ temporum conditio sæpius recedere suadet, ceu exemplum in novissima Josephi Coronatione, Augustæ Vindelicorum 1690. peracta, in promptu est.

12. Quo-

13. Quotuplex olim Coronatio Imperatoria
fuit?

Resp. ut plurimum Triplex.

- (1.) Fuit *Romana*, suscepta Romæ ministerio Pontificis Romani, pro reliquis Imperii Romanorum.
- (2.) *Longobardica*, Mediolani, pro Regno Longobardico peragenda.
- (3.) *Germanica* Aquisgrani, pro Regno Germanico.

Hicse interdum IV. Coronatio accedebat pro Regno *Arelatensi*. add. Cl. Schurzfl. *Diff. de Divisione Imperii Carolini*, Schvved. *P. Spec. S. 1. c. 2. §. 27.*

14. Quid vero opus fuit triplici vel quadruplici
Coronatione?

Resp. Ad indigitandos *distinctos Regnorum*, horum terminos & jura, quæ illibata manserunt, cum Ottonis M. auspiciis & armis cum Germaniæ Regno, Longobardicum Regnum & Imperium in Urbem Romam & reliquias Imperii coaluerunt.

15. Solane ergo Coronatio Germanica hodie tantum in usu?

Resp. *Arelatica* & *Longobardica* dudum frequentari desierunt. *Romana* longius duravit; Ast illius post Carolum V. *Bononia* coronatum, nullum amplius exemplum: sive sumptuum ad eam necessario impendendorum sat taxiosa collatione Imperium sublevandi gratia, sive aliis arduis ex causis. Equidem in *Capitulationibus*

nibus usque ad Ferdinandum IV. Imperatores adhuc obstricti fuerunt, commodo tempore, Coronam Romanam petere; Verum duabus ultimis capitulationibus Leopoldi & Josephi omissa est hæc clausula, cum sine illa coronatione Jus imperii in Italiam saluum maneat, & hodienum etiam, occasione belli Italici feliciter gesti ita ferente, exerceatur ab Imperatore.

16. Num adeo sumptuosa erat Coronatio Romana?

Resp. Imperator cum Comitatu 4000. Equitum & 20000. peditum, a statibus juxta matriculas sistendorum, proficiscebatur Romanam. Juxta quam Expeditionem Romanam die Römer Monathe / hodie proportionem multiplicata, pro necessitate Imperii, onera status ferunt. conf. *litterus de Feud. Imp. c. 20. §. 4.*

17. Coronatio Germanica a quo peragitur?

Resp. Archiepiscopo Colonienfi A. Bulla jussu diademate Imperiali caput Imperatoris ornandi tribuit *Cap. 4. §. 4.* Verum hoc Elector Moguntinus ad Coronationem restrictum cupit, si *Aquisgrani*, ex præscripto A. Bullæ peragatur, quia hæc ciuitas *Diocesis Colonienfis* subjacet; in locis vero aliis, v. c. Ratisbonæ, Augustæ Vindelicorum, Francofurti, Noribergæ Coronationem peragendam, sibi, tanquam *Primate totius Germaniæ* vindicat, cujus jura latius propugnauit *Conringius in Assertionem Juris Moguntini.*

18. Quo-

18. *Quomodo hæc lris composita fuit?*

Resp. Interventu Vicinorum res ad *amicam transactionem* pervenit, vi cuius uterque hoc jure coronationis gaudet, si illa peragenda in *Urbe sue Diœceseos*. Si vero extra *utriusque Diœcesin*, tunc placuit *Alternatio*. vid. *Transactio apud Limn. ad A. B. C. 4. §. 3. obs. 4.* quæ & confirmata est in *Capitul. Joseph. art. 36.* Probe vero notandum est, non fuisse controversiam de *Actu Impositionis Coronæ*. Nam ad hunc, per notam praxin, omnes tres *Archi-Præsules* concurrunt, sed de *Actu Coronationis & Benedictionis*. vid. *Diff. de Mut. A. B. §. 19.*

19. *Num potest Elector Ecclesiasticus nondum Infulatus Coronationem suscipere?*

Resp. Neg. Nam Ecclesiastici Electores ea quæ *Ordinis sunt*, vid. *A. B. c. 23.* antea peragere non possunt, priusquam juxta *Cap. 4. X. de Translat. Episc. Cap. 15. X. de Elect.* rite consecrati & infulati sunt. Hinc cum 1630. coronanda esset *Eleonora Augusta*, & nec *Moguntinus* nec *Colonienſis* eo tempore *Infula legitima* gauderent, exercitium hujus *Coronationis Trevirenſis* cesſit. *Schwed. P. Spec. sect. 1. c. 2. §. 33.*

20. *Quid porro observandum est circa Coronationem Imperatoriam?*

Resp. Solennitates & alia Ceremonialia, quæ prolixè satis recensentur a *Schwedero P. Spec. S. 1. c. 2. §. 34.* add. *Germanica Descriptio Actus Electionis & Coronationis Josephi*, quæ adjecta est

est der Grundf. Ed. de 1706. in fin. Ceterum in hisce mere Ceremonialibus addiscendis plus proficitur autopsia & praxi, quam operosa lectione.

21. *Nihilne alias circa ista solennia notandum est?*

Resp. Ex principiis Evangelicorum sunt nonnulla, quæ *superstitiosa* videri possunt, verum illarum observantia, etiam futura, partim antiquitate, partim approbantium multitudine, facile semet defendet. Interim *Juramentum* quod cogitur coronandus Cæsar præstare de *Papa honorando*, ipsius generosis conatibus de strenue vindicandis juribus in Italiam, non præcise obex esse potest, si modo in Ejus Consilio Sanctiori negotia *politica* a sic dictis *spiritualibus* probe separentur, exemplo *Gallorum*, inter quorum hodiernum Regem & Pontifices a Clemente X. usque Innocentium XII. de *libertate Ecclesiarum Gallicanarum & jure*, ut vocant, *Regalia*, strenue certatum est. conf. *Gilb. Burnett. Tr. de Bellis intestinis Papatus, cujus pars huc spectans 1689. ex lingua Anglicana in Germanicam translata est.* Sic non obstat hoc juramentum, quo minus præsentì bello, *Provincia Italica & partim Subfenda Sedis Romanæ* contributionis oneri subjiciantur, ringente licet Curia Romana.

CAPUT

CAPUT II.
DE
IMPERATORIS JURIBUS
Intuitu totius Imperii
ET DE
RESERVATIS IMPERATORIS

AXIOMATA GENERALIA.

1. Imperator est *Caput Imperii* ; sed *salvis Membrorum juri-
bus & juxta conventiones publicas fundamentales ,
sigillatim Capitulationes.*
2. Imperator in *Negotiis communi consensu* expediendis, in
Comitiis & extra illa , primas ubique partes sustinet.
3. In controversiis Statuum super *precedentia* , Imperator
judicium , arbitrio haud absumile , *exercet.*
4. Ab Imperatore petenda , quæ ad *Statuum legitimitatem
& existimationem* pertinent.
5. Imperator nonnulla jura in Statuum territoriiis, quæ in-
noxia sunt ipsorum superioritati territoriali, exercet.

Questio I.

*Quid consequitur Imperator Electione & Coro-
natione ?*

Resp. Imperium in *Reliquias imperii Roma-
ni & Regnum Longobardicum* , omnesque *alias Pro-
vincias* , quæ a tempore *Ottonis M.* cum Germa-
nia coaluerunt & ei subfuerunt, nec idoneo &
legitimo titulo exemptæ sunt. Sigillatim vero
Regimen in Germania ei deferitur, add. *Conring.
de Germanor. Imperio Rom.*

2. Num hoc ultimum est absolutum?

Resp. Minime gentium. Accipit Regi-
men

men, sed iuxta mensuram Capitulationum, si-
ve salua Statuum Superioritate Territoriali; quæ
non a beneficio aut beneplacito Cæsaris dependet,
sed in Statuum terris radicata est, & ab ipsis
jure proprio possidetur. conf. Lampad. de Republ.
Germ. P. 3. c. 3.

3. Quæ itaque est potestas Cæsaris intuitu
Imperii?

Resp. Jura Cæsarea universalia commode
in tres Classes dispenduntur.

I. Quod in omnibus negotiis, totum Imperium concer-
nentibus, non tantum concurrat; sed primas ubi-
que partes agat. v. c. in Comitibus.

II. Ea ab ipso petenda sint, quæ ad Statuum existima-
tionem & legitimitatem spectant.

III. Ea possit facere in Statuum territoriis, quæ eorum
superioritatem Territorialem non turbant.

Pars hujus potestatis Cæsareæ, nomine Reser-
uatorum Cæsareorum vulgo venire solet, add.
Bœcler. Not. Imp. L. 4. c. 1. n. 4. 6. scilicet ea jura,
quæ Imperator solus & seorsim exercet. Verum
nil impedit, quin totus complexus jurium impera-
toriorum, tam vulgo sic dictorum Reservatorum,
quam illorum, quæ simul cum Statibus exer-
cet, nomine Majestatis reservatæ indigetur. conf.
D. Titius J. P. L. 5. c. 3.

4. Quanam sunt Jura Imperatoris specialia juxta
classen primam?

Resp. Huc pertinet (I.) Jus propositionem in Co-
mitibus, & inde pendens, licet non præcise,
ordo

ordo tractationis, faciendi. Schvved. P. spec. S.

I. c. 19.

- (2.) *Jus dirigendi conventus publicos.*
- (3.) *Jus Suffragii in omnibus negotiis comitialibus.*
Hinc nonnulli cum Schützio *J. P. Vol. 1. Disp. 10. tb. 15.* Imperatori *semisempotestatis* in Comitibus adscribunt, quod tamen cum grano salis intelligendum est. *conf. J. P. Prud. diff. X. §. 14.*
- (4.) *Jus Acta publica suo nomine expediendi.*
- (5.) *Jus providendi, ne Imperium quid detrimenti capiat.* *conf. Capit. Leop. art. 13. inf.*

§. Nonne alia jura sunt huc pertinentia?

Resp. Referunt nonnulli ad hanc classem *Jus Legationis Imperii proprio arbitratu & nomine expedienda.* Verum hoc perperam, contra observantiam Imperii & conventiones publicas, soli Imperatori adscribitur, ceu prolixè hoc deduxit Dn. Ludvig *pecul. Tr. de Jure Adlegandi Principum Imperii.*

6. Quenam juxta Classẽ secundam jura Imperatoris sunt?

Resp. Huc spectant :

- (1.) *Jus Investiendi de Feudis immediatis Ecclesiasticis & Profanis : Zepter- und Säbnen-Lehen.* Quod tamen de solo Actu Investitura capiendum est. nam collatio Feudi aperti a solo Imperatore haud pender. *vid. Schvved. P. spec. S. I. c. 23. §. 9.*
- (2.) *Jus veniam ætatis Statibus concedendi.* Exempla recentia suppeditat *J. P. Prud. Diff. V. §. 17.*
- (3.) *Jus*

(3.) Jus *Legitimandi* illos, qui deinceps jus Statuum sint acquisituri, tum & alios cujuscunque dignitatis,

(4.) Privilegia v. c. de *Non Appellando* Statibus concedendi. R. J. d. 1654. §. 115.

(5.) Conferendi *Dignitates* & augendi *Territoriorum Titulos*. Cujus rei nuper bina exempla illustria intuitu Comitatus *Meurse* & *Dynastie Mundelheimensis*, contigerunt, quarum vna in gratiam Sacrae Regiae Maj. *Borussicae*, altera Ducis *Marlburgii*, ob rem praeclare contra hostes Imperii gestam, in *Principatum* evecta est.

7. *Quenam jura exerceat Imperator juxta classẽ tertiam?*

Resp. Sunt illa, quae vulgo *Reservata Imperatoria* vocantur, & eorum explicatio vel ideo delicatioris tractationis, quod facillimo negotio in *Superioritatem Territorialem* impingi possit. Quapropter ipsi etiam Caesarei Legati, cum tempore Pacis *Westphalicæ* condendæ a *Suecis* & *Gallis* urgerentur, *catalogum* horum *Reservatorum* edere, hoc declinaverunt. vid. *Iter. de Grad. Acad.* c. 6. §. 3. Interim natura & indoles horum *Reservatorum*, ex statu rerum presentium hæc esse videtur: Status possident sub *Titulo Superioritatis T. proprio jure* omnia jura *Majestatica* & *Regalia*, quibus ad civitatis conservationem opus est. Hinc videtur, iis non denegari posse, *exercitium minutorum*

rum ipsorum jurium, quæ in ipsorum Territoriis ab Imperatore expediuntur. Quæ, cum tamen Imperator exerceat, *Statibus volentibus*, ratio rerum Civilium svadet, vt Imperatores *Civilitatem Statuum facilitate* compensent, & ea, quæ honoris & commoditatis gratia ab Ipso petuntur, Statibus, maxime potentioribus, temere non denegat. add. Dn. Thomaf. *Diss. de in-just. opposit. Jurium Stat. & Reservat. Imperat.*

8. Quot ergo Jura Reservata Imperatoris sunt?

Resp. Inter illa enumeratur;

(1.) Jus *Primariarum precum*, vi cuius per universum Imperium in quolibet Capitulo, *immediato & mediato semel unam personam*, sed secundum naturam Beneficii idoneam in mensibus tam *Papalibus vel Capitularibus* vacantia, immediate vel mediate repræsentat ita, ut *Præcista* omnibus præferatur. Hoc tamen restringendum vi *Instr. P. art. V. §. 26.* ad fundationes mediatas, in quibus hoc jus exercuit Imperator ante solennem terminum i. Jan. 1624. Sic ex. gr. ob eam causam *Rex Borussia*, qua Status Imperii, in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis suæ ditionis *jus primariarum precum* exercet, quod testantur viri illustres, Rhetius J. P. L. i. tit. 16. §. 8. & Strykius de *Jure Papali Principum Evangel.* Idem jus in *Femininis foundationibus* vindicandum sibi curavit Electrix Brandenburgica, de qua videatur deductio apud Schilt. de *Libert. Eccles. Germ. in App.*

D

(2.) Jus

(2.) Jus *Academias*, five *Universitates IV. Facultatum* in Statuum Territoriis fundandi. conf. Bœcler. *Not. Imp. L. 23. c. 1.* Interim non improbabilis est illorum opinio, qui, propria auctoritate Status *Academias* erigere posse, asserunt cum Rhetio *Diff. de Jure Stat. circa Sacra cap. 3. in f.* suadet tamen prudentia, majoris commoditatis gratia, *Privilegia Imperatoria* desuper impetrare, quod etiam in novissima foundatione *Universitatis Hallensis* observatum est, quæ insuper, ex superabundanti *Privilegiis Papæ* instructa est. conf. B. Cellarii *Historia Inaugurationis Academiæ Fridericiana.*

(3.) Jus *Civitatis danda.* Verum & hoc Statibus pro lubitu licere, recte contendit Schvvederus *P. Spec. Sect. 1. c. 18. §. 3.* & quæ in contrarium dubia moveri possent, elisa sunt a Dn. Thomaf. *Diff. de Jure Danda Civitat. & experientia quotidiana* nullum relinquit dubium.

(4.) Jus *Nobilitandi* aliosque *Titulos* largiendi; quod tamen & Statibus vindicat solide Ill. Coccejus *Diff. de Potestat. Stat. Imp. circ. dignitat. Cap. 3.* Et sane ex mera permissione hoc jus exerceri, vel inde satis conjici potest, quod v. c. in terris Brandenburgicis nobilitatus Viennæ non pro tali reputetur, nisi antea *causas in Aula Berolinensi* indicavit ac consensum impetravit, vid. Kulpis. *ad Monz. c. 5. §. 27.*

(5.) Referunt huc etiam jus *ultima Cognitionis*, vicujus a Statuum subditis ad Cæsarem, que

querela *protracta* aut *denegata* *justitia* devolvi possit. Verum rarior fortasse hujus querelæ usus, cum inde læso parum solatii accessurum videatur, & præterea per *litteras informatorias* in Capitulationibus injunctas valde restrictum sit. vid. *Capit. Joseph. art. 17.*

(6.) Jus legitimandi *Spurios, Notarios, Poetas laureatos*, & id generis alias dignitates minutas creandi. Quod plerumque per *Comites Palatinos Casareos* in *Territoriis Statuum* exerceri solet, quorum potestas modo amplior, modo restrictior ex *Diplomate* concedentis sumenda. conf. *Mundii & Sagittarii Trr. de Comitibus Palatinis; cum judicio tamen legendi, quia cum judicio non scripserunt.* Status vero, maxime potentiores, ipsos in suis territoriis exercuisse interdum jus Legitimationis, exemplum *Joachimi II. El. Brand.* comprobatur apud *Scheplitz. Const. March. P. 4. tit. 12. qu. 9. add. Dn. Hertius de Superior. territ. §. 16.* Quas legitimaciones etiam extra *Territorium* valere, contendit *Dn. Coccej. f. P. c. 23. S. 1. n. 9.*

9. Quare Status non ipsi *Notarios* creandos, *Spurios legitimandos* curant?

Resp. Possent hoc jure, & omnibus recentis, propria autoritate uti in terris suis, per *Artic. Gaudeant. VIII. Instr. Pac. add. Dn. Rhet. Comment. Jur. Feudal proœm. n. 50. Attamen, quia v. c. graduum Academicorum collatio, Notariorum constitutio, legitimatio & similia sunt, Actus trans-*

eunt h. e. quorum vis in multis territoriis debet esse efficax, consulto tolerantur. Interim Notariis injungi posset, Instrumentis suis non solum nomen Imperatoris, sed & simul Principis, in cujus territorio degunt, præponere, ad Principum potestatem simul indigitandam.

10. Nonne plura dantur Reservata?

Resp. Recensentur nonnulla communiter a Publicistis. Verum quia illa dubia sunt, & impingunt in Superioritatem Statuum, consulto omittuntur. Interim adduxi, cum epicrisi tamen, in J. P. Prud. Diff. V. §. 20. Stamlerus panegyrista Reservatorum Cæsareorum, si juxta præsentia principia perpendatur, neminem facile in præcipitia trahet, aut hodiernorum Stamleriorum favor erga Cæsarem alicui offendiculo erit.

CAPUT III.

DE

MAJESTATE ET DIGNITATE IMPERATORIS.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Imperatoris in Imperio jura *Majestatica* sunt, nec ille cum *Duce Venetorum*, aut *Generali Capiteano Belgii Federati* comparandus est.
2. Imperator conventionem *expressam*, aut *tacitam* præcedit omnes principes Europæ.
3. *Advocatus Orbis Christiani*, Imperatori rudioribus *Seculis* concessa, *paci Religiose* in Germania præjudicio esse non debet.

Quæstio

Quæstio 1.

Num Imperator Majestate gaudet?

Resp. Vulgo distinguitur cum *Limnæo*, quem defendit *Strauch. Diss. Exoter. 1.* inter *Summitatem* potestatis, & ejusdem *plenitudinem*. Verum his objicit non præter rem *Rachelius de Capitul. Cap. VI. §. 4.* quod plenitudo Potestatis, sit ipsa *formalis ratio majestatis*, & quod propterea non appareat, quo pacto majestas Imperatoris salva evadere possit, si ex concessione *Limnæi* & sequacium plenitudo imminuatur per *Conventiones Capitulationum*.

2. Quæ harum Opinionum approbanda est?

Resp. Quicquid sit de terminis plenitudinis & *summitatis*, intricata controversia isthæ, citra flosculos *Metaphysicos*, enodari posse videtur; quod Majestas five summum in Civitate Imperium consistat quidem in *independente* & *libero* exercitio jurium Regalium, quibus ad conservationem *Reipublicæ* opus est. Sed si exercitium horum jurium est temperatum aut restrictum, tunc non quidem plenitudo potestatis adest, five *Imperium absolutum*; summitas tamen salva videtur, si per pacta non transfertur potestas ad eos, quibus promittitur, contra facta rescindendi, sed tantum clausula annullatoria. add. *Dn. Stryk. de Negot. Capitulat. Cesar. annullat. cap. 1. §. 12.*

3. Dignitate & Præcedentia num antecellit Imperator reliquos Principes?

D 3

Resp.

Resp. Gaudet hac prerogativa ex conventione expressa, aut tacita reliquorum Regum & Principum. Causa impulsiva vero, quod Ipsi reliqui potiozem locum a multis seculis constanter reliquerint, haud dubie arcessenda erit; tum a vasti Corporis Imperii, maxime uti sub *Ottonibus* fuit, potentia: tum & ob jus in Imperii Romani reliquias per *Ottonem M.* Regibus Germanicis *quasitum* & inde assumptum Imperatorium titulum, vid. *Conring. de Imp. Germ. Roman. cap. 11. §. 9.* Quippe Romani Imperii majestas & veneratio istis seculis adhuc satis vigeat.

4. Quinam alii tituli & jura Imperatori tribuantur legibus Imperii?

Resp. In *A. Bulla cap. 11. §. 3. sequ.* Imperator Caput temporale fidelium vocatur & in *Recessu Imperii de Anno 1592. §. 92. Advocatus Universalis Christiani Orbis*, der Obriste Voigt und Haupt der Christenheit. Inde a multis seculis solennis appellatio fuit, quod sit Imperator h. e. Dux natus Christianorum adversus infideles, Ensiser, Archimareschallus & Brachium Seculare, quorum titulorum indolem enucleavit *Cæsarinus Furstenerius de Jure Legationis Principum Imperii in Præs. & cap. 31. sequ.* Sed an illorum valor nostris temporibus adhuc daret, cum rationibus negatur, in *J. P. Prud. Diss. IV. §. 3. 4.*

5. Verum num hi tituli & in specie Advocatia sedis Romana Evangelicis præjudicium creare posset?

Resp.

Resp. Quamvis *Advocaria Sedis Romana* adhuc in *Capitulationibus* a Catholicis Electoribus Imperatoribus eligendis injungatur, vid. *Capit. Leopoldi & Josephi Art. 1.* mox tamen additur; quod illa nullatenus in præjudicium jurium Publicorum circa religionem Protestanticam & Pacem Religiosam, vergere debeat, ut adeo Imperator æqualem Protectionem Ecclesiis trium Religionum in Imperio, vi Legum fundamentalium, debeat. conf. Dn. Strykii *Diff. de Negot. Capitul. Cæsar. annull. cap. 11. §. 5.* Quod contra famosam clausulam *Articuli IV. Pacis Rysvicensis*, Legatis Cæsareis tempore hujus pacis occinere jure potuerunt Legati Statuum Evangelicorum.

6. Ergo juramentum quod Imperatores præstant in Coronatione de reverentia Pontifici exhibenda, eodem modo intelligendum erit?

Resp. Omnino. Et hoc juramentum, quod etiam ab hodierno Imperatore Josepho præstitum est, vid. *Ferrarii Descript. Coronat. c. 3. p. 135.* videtur originem trahere a formula jurandi, qua Otto M. Papæ semet obstrinxisse dicitur in *Can. Tibi Domino 33. Distinct. 63.* quod licet Goldastus in *Ration. ad Tom. 3. Imp. Const. p. 43.* pro figmento Gratiani reputet; tamen non ex omni parte falsum, quamvis interpolatum agnoscit Schilter. *de Libert. Eccles. German. L. 3. c. 5. §. 9.* Clemens V. vero, pro solita sedis suæ modestia,

venditat illud pro *Juramento fidelitatis* in *Clem. un. de Jurej.* cum tamen tantum *juramentum Protectionis* fuerit, salvo *Dominio Imperii directo* in *Italianam*. conf. *Maurit. Annot. ad Capitul. Leop. Art. 1. in f.*

7. *Qui sunt reliqui tituli Imperatoris?*

Resp. Vocant se *Imperatores Electos*, quod perperam nonnulli non usui *Coronationis Romanae* adscribunt, cum *Carolus V.* & ante & post *Coronationem Romanam*, se ita vocaverit. Tempore *FridERICI I.* Titulus *Semper Augusti*, allezeit *Mehrer des Reichs* / accessit, & a *Maximiliano I.* idoneis rationibus nixo, appellatio *Regis Germaniae* adjecta est. vid. *supra L. 1. C. 1. qu. 13.*

8. *Quodnam est Insigne Imperii?*

Resp. *Aquila*, verus *Majestatis Romanae* Symbolum. Quare vero *Biceps* & tantum non monstrosa forma placuerit, videas a multis multas ex *Hœpingio Tr. de Jure Armor.* & aliis *Heraldicis Scriptoribus* rationes suppeditari, & prolixior, quam opus fuisset, in hac re, ad *Heraldicam*, peculiarem disciplinam, pertinente, deprehenditur *Dn. Schvveder. f. P. Part. Spec. Sect. I. c. 1. §. 16. seq.* Verum cum salus Imperii in hisce non vertatur, cuique suo sensu abundare in *Philosophia Insignium* lubentes permittimus.

CAPUT

CAPUT IV.
DE
MODIS QUIBUS IMPERATOR ESSE DESINIT.

AXIOM. GENERAL.

1. Imperator *resignare Imperium* tempore Pacis *libere* potest, & sufficit scientia Statuum. aliud dicendum est, si *periculoso tempore* fiat.
2. Exautoratio Imperatoris, nisi animo ejus hostili in Rempublicam plane apparente, non suscipienda, & si fieret, *consensu totius Imperii* opus foret.
3. In *Depositione Venceslai* & aliorum facta a jure probe separanda sunt.

Quaestio I.

Quibus modis Imperator esse desinit?

Resp. Tribus, (1.) *Morte*, (2.) *Spontanea Resignatione*, (3.) *Exautoratione* sive *Depositione*. Quanto autem frequentior primus secundum leges & ordinem humanæ naturæ; tanto rariores sunt duo posteriores.

2. *Plane ergo exemplum Spontaneæ Resignationis non occurrit?*

Resp. Potest in medium afferri *Abdicatio Caroli V.* Rationes ultroneæ Resignationis Dignitatis Imperialis, quam antea ipse & Franciscus I. æmulo studio ardentissime anhelabant, Recessui de 1559. insertæ sunt, (1.) *sein obliegende Alter* / (2) *immerwährende Leibes Schwachheit* / (3.) *Augenscheinliche Unvermögenheit*. Sunt hæc saltem causæ *justificæ*, quam

vero *suasoria* fuerint, multi conjectando asse-
qui voluerunt. vid. Fam. a Strada Decas 1. Bell.
Belgic.

3. *Cujus præsente Resignatio hæc facta est?*

Resp. Electorum. Huc pertinent verba all.
Rec. Mit Vorwissen des k. Reichs Churfür-
sten verlassen / resigniret und übergeben &c.

4. *Nonne in manus Pontificis facienda fuisse
resignatio?*

Resp. Satis impudens hoc postulatam fuit
Pontificis ex *pretensa* & *imaginaria* collatione &
confirmatione nominis Cæsarei. conf. Conring.
ad. Lampad. P. 3. c. 2. §. 7.

5. *Num etiam extant Exautorationum Imperato-
rum Exemplum?*

Resp. Aff. cum Historia Germanica præ-
cedentium Seculorum suppeditet Depositio-
nem Henrici IV, Adolphi Nassovii & Venceslai.

6. *Exautoratio Imperatorum num justa esse potest?*

Resp. Licet hisce Exemplis probari hoc
non possit, cum non exemplis, sed legibus judi-
candum sit, & in istis *factum a jure* probe sepa-
rare par sit; Attamen quin depositio Cæsaris
justa esse possit, licet temporum nostrorum hu-
manitas casus contingentiam aliquando time-
re veter, a legibus fundamentalibus Imperii,
& iis nixto statu ejusdem non abhorret, cum
Status Co-Imperantes sint, & Imperator intuitu
Imperii *solus Majestatem non habeat*, qui, si non
cessaret *animum hostilem* erga Rempublicam in-
duen-

duendo, ut nulla admonitione contraventiones fitti possent; nec saluti Reip. nisi mutata persona Imperatoris prospici posset, tum per modum non præcise Imperii, sed Belli, quod *legitima defensionis rationem* habiturum esset, quin exautorari posset, verius est. conf. Dn. Stryk. de Negot. Capitul. Caesar. annull. cap. I. §. 14.

7. Verum quis hoc casu hanc Exautorationem, suscipere posset?

Resp. Non Pontifex Romanus, ceu temerarie satis nonnulli ei hoc vindicant apud Buxtorff. *Disc. ad A. Bull. concl. 11. lit. G.* Nec Comes Palatinus ad Rhenum, ob male intellectum *textum A. Bullæ c. 5. §. 3.* qui, an ad publicas causas pertineat, merito dubium videtur Dn. Coccejo *J. P. Prud. c. 16. §. 14.* Nec sufficit solius Collegii Electoralis consensus, hoc modo enim simul locum habere videtur pluralitas votorum, quod ab absurditatis & iniquitatis nota vix absolvi posset. Hinc potius dicendum, quod toti Imperio hæc potestas tantum adscribenda sit.

CAPUT V.

DE

IMPERATRICE

sive

AUGUSTA.

GENERALIA AXIOMATA.

- I. Augustarum conditio sub Imperatoribus Franciis & Saxoniciis satis lauta, dum in *consortium Imperii* assumptæ fuerunt; quod hodie secus.

2. Augu-

2. Augustæ habent etiam suos officiales, quo pertinet dignitas Cancellariatus *Abbatis Fuldensis*.

Questio 1

Num etiam Imperatrices Augustæ vocandæ sunt?

Resp. *Augustæ* titulo *Livia Augusti Cæsaris* conjux primitus honorata est a Senatu, una cum *Matris Patriæ* titulo. Tacitus *L. 1. Annal. c. 14.* add. Schurtzfl. *Diff. de Titulo Augusti*. Nam non ipso jure Connubii *Augustæ* jura obtinebant tunc Imperatrices, sed cum in Augustam renunciarentur. vid. Schilt. *J. P. L. 1. tit. 16. §. 1.* Successu vero temporis Augustæ nomen & privilegia Imperatoris & Regis Conjugi qua tali atque ipso jure connubii competiere.

2. *Num Augustæ in consortium Imperii assumuntur?*

Resp. Sub Imperatoribus tam *Francicis* quam *Saxonicis* tam lauta conditio Augustarum fere erat, dum in Curiis Judicialibus sedes iis assignatæ proxime ab Imperatore, & in consortium curarum publicarum admittæ sunt. vid. Goldast. *tom. 3. Consist. Imper. f. 292.* causas suasorias attingi in *J. P. Prud. Diff. IV. §. 25.*

3. *Sed num hoc hodie mutatum est?*

Resp. Ita, quoad consortium Imperii. Nam præter splendorem & reverentiam summam Augustarum personalem, ob connubii vinculum; illæ cancellos privatarum & subditarum Maritorum suorum non egrediuntur.

4. Si Augusta convenienda modo Judiciali, quis
Ejus Judex?

Resp. Limnæus ad *A. B. c. 5. §. f. obs. 4.* distinguunt; utrum Augusta conveniatur ab alio; an ab ipso Imperatore? priori casu coram Imperatore conveniri posse, hunc vero suspitionis evitandæ causa, citra dubium aliis hoc commissurum esse. posteriori casu, vi potestatis suæ Judices constituere, illisque judicium committere posse. add. Schütz. *J. P. Vol. 1. Disp. 7. tb. 22. D.* Alias notabile est judicium *Otonis III. Imp.* qui *Mariam* Conjugem lascivam & per calumniam homicidii *Comitis Mutinensis* ream, ad vivicomburium condemnavit, cognita causâ in Senatu Principum, add. Schilt. *J. P. L. 1. tit. 16. §. 3.* quem rigorem in *Serenissimas* personas genius seculi præsentis vix admitturus hoc casu videtur. conf. discursum *Furstenbergii de Jure Supremat. & Leg. Princ. Imp. c. 29.*

5. Quodnam forum sortitur Augusta, quæ Vidua
vivit, post Fata Conjugis?

Resp. Imperatoris defuncti in Imperiali culmine Successoris Jurisdictioni subest. conf. *Dn. Stryk, Diff. de Foro Principum & Privat. communi cap. I. n. 25.*

6. Num & Augustas coronari moris est?

Resp. Aff. Exemplum novissimum præbuit Augusta *Leopoldi* Conjug, & ejusdem hodie vidua, quæ *Augustæ Vindelicorum* 1690. solenni ritu & magna pompa coronata est.

7. Quem

7. *Quem locum occupat Imperatrix in Processione Coronat. Imperatoris?*

Resp. Juxta *A. Bullam cap. 22. in f. & cap. 26. § 5. post Regem Bohemiæ. add. Limn. ad A. B. c. 26. § 5. obs. 7.*

8. *Haberne etiam officiales?*

Resp. *Abbas Fuldenfis* Cancellarius Augustæ audit, cujus officium in eo consistere videtur, quod quoties Augustam coronari, aut veste Imperiali vel Regia sedere contigerit, ipse coronam, quando a Capite deponenda est, afferret. Cujus juris & privilegii Carolus IV. Imp. autorem agnoscit. *Schvved. P. Spec. Sect. 2. §. 10.* Augustarum Diplomata Fuldenfis subscriptione insignita non superesse, putat *Mallinkrot. de Archi. Cancell. cap. fin. conf. Mabilion. de Art. Diplom. Lib. 2. c. 16. & 17.* Quid *Goldastus in Dedicatione Tom. II. der Reichs-Satzungen* Imperatrici *Anne*, *Matthiæ* Caesaris, Conjugi suadeat circa *Archivum Augustæ*, hic exscribere haud vacat.

CAPUT VI.
DE
REGIS ROMANORUM E-
LECTIONE.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Inter Imperatorem & Regem Romanorum talis est differentia, qualis inter Regem & ejus successorem certum.
2. Regi

2. Regi Rom. vivo Imperatore *nulla Majestas* competit.
De Majestate *personali* vel *titulari* nulla quaestio est.
3. Regem Rom. eligunt Electores *citra praescitum & consensum* reliquorum Statuum.

Quaestio I.

Quid est Rex Romanorum?

Resp. Princeps, qui Imperatore vivo adhuc & ad gubernacula Imperii sedente, ab Electoribus eligitur in certum Caesaris successorem.

2. Quomodo eligitur?

Resp. Eodem modo, quo Cap. I. qu. 3. de Electione Imperatoris actum est. Quo Saeculo vero primitus coeptum est Regem Imperatori substituere, non liquet. vid. Bœcler. Not. Imp. L. 4. c. 2.

3. Num praecise legibus Imperii injungitur hac Electio extraordinaria Regis Romanorum?

Resp. Fundamentali quadam sanctione hoc non urgetur; observantia tamen multorum actuum hujus electionis, nec Imperio inutilis, nec Electorum libertati contraria deprehenditur.

4. Num Imperatore invito eligi potest Rex Romanorum?

Resp. Sufficit eius praescitus, Consensus vero non est de necessitate. Capit. Leopold. & Joseph. art. 35. & 36. ibi: Auch bey Lebzeiten eines Römischen Kaysers mit oder ohne desselben Consens vorzunehmen. &c.

5. Num Electores sine reliquorum Statuum consensu suscipere hanc electionem possunt?

Resp.

Resp. A Parte principum dubium hoc iis redditur, quia *A. B. Cap. I. de extraordinaria* hac electione Regis Romanorum nihil sancit, & præterea pro ipsis allegatur *Instr. P. art. 8. §. 3.* Verum Electores hæcenus in possessione, sine præscitu & consensu reliquorum ad Electionem novi Regis procedendi, quoties hoc ipsis e re Imperii visum est, fuerunt, & in *all. art. 7. P.* saltem promittitur decisio hujus controversiæ, non vero datur.

6. *Quid si Rex Rom. eligendus patrem habeat?
an antea illius consensus requirendus est?*

Resp. Civilitatis & decori ergo, quamvis de ipsius consensu ex aliis argumentis satis antea jam certi sint. Quid hoc casu in Electione *Ferdinandi IV.* actum sit inter patrem & Filium, recenset *Schvved. S. I. c. 2. §. 7.*

7. *Num Rex Romanorum Majestate gaudet?*

Resp. Si sumatur pro dignitate personali ob certam spem Augustæ successionis, non deneganda est ipsi, quippe quæ ei communi stylo Curix ab omnibus tribuitur; nec dubium, quod Statibus præferendus sit superiore loco. *R. Imp. d. 1555. §. 66.* Si vero de Majestate vel potestate, qua Imperator in Imperio fruitur, fermo est, habet illam, si terminis scholæ uti lubet, actu primo, sed non secundo sive exercito, quippe quod quiescit vivo Imperatore. pertinet huc clausula *Capitul. Joseph. §. 47. Co*
lange

lange Ihre Kaysersl. Maj. am Leben/ keiner Regierung oder *Administration* uns unterziehen
2c.

8. *Ergo, quæ in Capitulatione Regi Rom. præscribuntur, futurum tantum regimen respicient?*

Resp. Omnino, & ille nil imperatorii officii facere potest, nisi ex commissione Imperatoris. Bœcler. *Not. Imp. L. 4. c. 7.* Hinc qui veram Majestatem ei tribuunt, cum non nemine in *Differt. de Commiss. Imp. n. 16. & de Rege Roman. n. E.* æque prudenter philosophantur ac illi, qui Delphinum in Gallia, vel Principem *Asturia* in Hispania aut *Wallia* in Anglia veram Majestatem habere, serio contendere vellent. Nam verbo: *Inter Imperatorem & Regem Romanum ea est differentia, quæ inter Regem & futurum Regni Successorem.*

9. *Rex Rom. num præcedit reliquos Reges?*

Resp. Affirmat hoc Crusius *Tr. de Proedria Jur. L. 3. c. 2. sequ.* Verum non apparet ratio idonea, quare actu regnans, ob spem futuram Regni alteri cedere loco debeat, tutius interrim ab *observantia* hoc derivasset.

10. *Quodnam Ejus Insigne?*

Resp. Aquilam gerit unicipitem, dextro solo capite prominente. Reliqua videantur apud Hœping. *de Jure Armor. c. 6. n. 363.*

E

CAPUT

CAPUT VII,
DE
VICARIIS IMPERII.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Pro diversitate duplicis Juris Rhenani & Saxonici, duo Palatini, qui Vicarii Imperii.
2. Saxo in quietâ possessione. Sed de Vicariatu Rhenanoli Babarum inter & Palatinum.
3. Vicariis competit omnis potestas Imperatoria, excepta investitura Feudorum Principalium.
4. Vicariatus viget, Imperatore etiam absente vel minorenni.

Quæstio I.

Quid sunt Vicarii Imperii?

Resp. Principes, qui juxta Leges fundamentales Imperii, Throno legitime vacante, vel impedito, juri-
bus Imperatoris funguntur.

2. Ubi fundata est Constitutio Vicariorum
Imperii?

Resp. In A. Bulla cap. 5. Per quod vero tem-
pus ante illam in usu fuerint, non exacte con-
stat. Schvved. P. Spec. S. I. c. 33. §. 3.

3. Penes quos hæc Dignitas Vicariatus est?

Resp. Juxta eandem A. B. penes Electorem
Palatinum ad Rhenum & Electorem Saxoniam.

4. Quare ad hæc Domus Vicariatus adstrictus
fuit?

Resp. Hoc perquam obscurum est. In-
terim verisimiliter potest asserti, quod Vicaria-
tus originem traxerit ex vetusto jure *Præfectu-
re Palatii*, cujus hos duos Principes ab antiquis-
simis

simis temporibus participes fuisse, contendit Melch. Goldast, in *Ration. ad tom. 1. Const. & Rescrip. Imp.* p. 99. Scilicet fuerunt a vetustis temporibus duo summa Tribunalia sive stylo illius xvi, *Palatia*, pro diuersitate duplicis juris quo Germania utebatur, nimirum *Franconicum* vel *Rhenanum & Saxonicum*, & his præfecti *Comites Palatii* dicebantur. Quæ adpellatio penes Electorem ad Rhenum constanter mansit; & quamvis apud Saxones postea in desuetudinem abierit, certum tamen est, olim Electores Saxonix, se *Comites Palatinos* scripsisse, & nota est hujus juris sedes in der Pfalz Aldtstædt, quorsum olim ipsi Imperatores se contulerunt, vel juris dicendi, vel experiundi causa. add. Ill. Dn. Coccej. *J. P. Cap. 16. add. Sagittarius in Antiquitat. Aldstadiensibus* §. 3. Alii tamen vestigia hujus Palatinatus Saxonici etiam in *Schartau* hæsisse, autumant cum Dn. Zech. in *Fecial. Europ.* p. 241. Q. Giovanni in *Germ. Princ.* c. 4. p. 166. hunc Palatinatum Saxonicum Provincialem solummodo fuisse, probare nititur.

§. Num hi duo Electores quiete juris hujus exercitio gaudent?

Resp. De Saxonico Electore hoc certum est. Verum Electori Palatino post mortem Ferdinandi III. acris controversia mota est a Bavaro super Vicariatus exercitio, de qua re poterunt consuli allegata scripta a Kulpisio ad *Monz.* c. 4. §. 8. p. 64. & Schvvedero *P. Spec. S. I. c. 33. §. 4.*

E 2

G. Qua

6. *Quæ sunt potissima momenta in puncto juris, quo quisque nititur?*

Resp. Elector Bavarizæ pro se curavit allegandum *Instrumentum Pac. Westph. Art. IV. vi* cuius dignitas Electoralis, quam Electores Palatini ante hac habuerunt, cum *omnibus Regaliis, Officiis, Precedentiis, Insignibus & Juribus quibuscunque* ad hanc dignitatem spectantibus, nullo prorsus excepto, manere debeat penes *Lineam Guilbelminam*, quamdiu masculi ex ea superstites fuerint. Vicissim a parte Electoris Palatini ad Rhenum exceptum est, Vicariatus dignitatem non esse dependens Electoralis dignitatis translata, alias omnes Electores hoc jure gavisuri essent, sed *Palatinatus ad Rhenum annexum*. Hinc in *A. B. c. V.* expresse dici, in textu latino, quod ipsi hoc jus competat ratione principatus vel Comitatus, & quamvis in Germanica versione legatur: *Von des Churfürstenthums und Pfalzgraffschafft Freyheit wegen*; verba tamen latina, tanquam *Authentica*, majoris ponderis & in dubio præferenda esse, quod multis aliis rationibus, ex penetralibus Juris publici, pluribus deduxerunt illustres viri, *Spanheimius, Freinsheimius, Coccejus, Schilterus, Thulemarius*. Interim hujus controversiæ series & Acta publica eo pertinentia collecta reperiuntur in *Theatro Europæo Tom. 8. Lundorp. tom. 2. & 8.*

7. *Quis exitus hujus Controversiæ fuit?*

Resp. Hactenus indecisa mansit. Interim non-

nonnulla momenta *politica* circa illam tetigit Monzambano *de Stat. Imp. c. 4. §. 8.* in posterum etiam haud dubie indecisa manebit, dum Lineæ Rudolphinæ postliminii quasi jure *superior Palatinatus* cum *Archidapiferatu* & annexis, hoc anno ab Imperatore & Imperio restituta sunt, & desuper investitura accessit.

8. *Solio vacante, nonne Pontifici competit Vicariatus in Imperio?*

Resp. Etiam hoc jus arrogare sibi voluit, *conf. Cap. Venerabile. X. de Elect. & Elect. pot. Limn. J. P. L. 3. c. 12. n. 11. & in addit. sed frustra. vid. Bœcler. Not. Imp. L. 4. c. 3.*

9. *Quenam est potestas Vicariorum Imperii?*

Resp. Competit ipsis omnis potestas Imperatoria, nisi qua restrictio doceatur. Nam cum Imperatoris vices sustineant, oritur præsumtio pro generalitate potestatis. *conf. Rhet. J. P. L. 1. tit. 5. §. 9. Coccej. J. P. P. c. 16. §. 13.*

10. *Nonne exercitium Jurium Vicariatus specialius potest recenseri?*

Resp. Si per partes eundum est, habent Vicarii

(1.) *Jus exercendi Judicia communia.* Sic *Judicium Imperii Aulicum* in Aula sua quisque, habita tamen ratione districtus assignati, instituit, etiam quoad causas Feudorum regaliū. *Schvv. P. sp. S. I. c. 3. §. 7. Camera vero utriusque nomine Processus decernit. Schvv. c. l.*

(2.) *Jus ad Beneficia Ecclesiastica præsentandi.* A. B. c. V. §. 1. E 3 (3.) Col-

(3.) Colligendi *Reditus & Proventus*, A. B. *ibid.* & *investiendi de Feudis* *ibid.* Quæ tanquam potiora in A. Bulla recensentur, reliqua videntur exposita a Schwedero l. c. §. 8. Thulemar. de *Ostrov. c. 22.* Schütz. J. P. Vol. I. Diss. V. th. 12.
 11. Ergo Vicariis etiam potestas erit investiendi de Feudis Principum *Septer und Sahnens Leben.*

Resp. Neg. cum illorum Investitura & Collatio soli Imperatori vel Regi Romano specialiter reservetur. A. B. c. 5. §. 1. Jus vero *Cognoscendi de Feudis majoribus* iis vindicant Iterus de *Feud. Imp. c. 25. §. 19.* Da. Coccej. c. 16. §. 13. Thulemar. de *Ostrov. c. 22. th. 28.*

12. Num Vicarii possint res Imperii alienare?

Resp. Etiam hoc illis all. Text. A. Bullæ prohibitum est, quippe quam potestatem nec ipse Imperator solus habet.

13. Sed. quid, si Imperator absens, an tunc etiam Vicarii ejus officio funguntur?

Resp. A. Bulla all. c. V. tantum de casu *Vacantie* per mortem Imperatoris disponit, quod colligitur ex verbis: *ut premittitur.* Interim ob paritatem rationis, & observantiam subsequentesque literas declaratorias Imperatorum v. c. *Maximiliani I. & Caroli V.* apud Goldast. P. I. *der Reichs. Satz. p. 243.* & Palatino & Saxoni jus isthoc, etiam hoc casu, confirmatum est. Palatinus desuper variis privilegiis claris gaudet, conf. Freher. de *Origin. Palat. c. 16.* Hipp. a Lap. de *Rat.*

de Rat. Stat. P. 1. c. 13. add. Schilter. J. P. L. 1. Tit. 18. §. 6. Cujus tamen Disceptationis hodie non magnus usus videtur esse, cum Imperatores coronationis causa Romam proficisci non soleant; aliam vero absentiam status præfens vix admittat.

14. *Quid vero in casu minorennitatis Caesaris vel Regis Romani?*

Resp. Et hoc casu asserenda est Vicariatus potestas, quod præterea in *Capit. Joseph. art. 47.* expresse cautum est.

15. *Quid vero si Imperator morbo Chronico aut mentis imbecillitate laboret?*

Resp. Dn. Horn. *J. P. cap. 21. S. 3.* putat, & hoc casu Vicarios jus suum exercere posse.

16. *Nonne vero dantur etiam Vicarii Imperii pro Regnis Arelatenfi, Longobardico & Imperio Romano sive dicto?*

Resp. Quæ de Delphino Vicario Arelatenfi & Comite Palatino ejusdem Regni vicario afferuntur, v. *Conring. de fin. Imp. c. 24.* fortasse nulli alii usui inseruiunt, quam ut vetusti juris Imperialis indicia sint, *Bœcler. Not. Imp. L. 4. c. 3.* Im Italia Dux Sabaudia, tam vivo, quam mortuo Imperatore, Ejus Vicarius perpetuus audit, cui cautum est per *Capitulationem Joseph. Art. 4.* sub conditione tamen, si fidelem Imperii Principem semet exhibiturus sit. Hunc, vacante Regno, Ordinariis Vicariis Imperii Romano-Germanici, non minus, quam ipsi Imperatori

& Imperio subesse, contendit Dn. Uffenbach. de *Judic. Aulic.* c. 25. conf. tamen Iterus de *Feudis Imperii*, c. 9. §. 15. De contradictione Ducis *Man- tuani* videatur Schwed. c. 1. §. 7. add. Schurtzfl. de *Divis. Imp. Carolini* §. 78.

LIBER III.
CAPUT I.
DE
STATIBUS IMPERII
Eorumque Diverso Ordine
ET
Matriculis Imperii.

GENERALIA AXIOMATA.

1. In Statibus Imperii consideranda sunt *Tria*: (1.) Jus *Territoriale* (2.) inde Jus *Suffragii* in *Comitiis* & (3.) *Nexus socialis* circa onera Imperii.
2. Statuum origo exalte ob non sufficiens lumen historici cum medii ævi vix potest constitui.
3. Statuum distinctio in *tria Collegia* satis vetusta est.
4. Crucem igitur Publicitatis, cur *Civitates immediate* inter Status assumptæ, *nobiles immediati non*. Hinc plerique sicco pede prætereunt hoc.
5. Per Matriculas Imperii *immedietas* & jura *Suffragii* in *Comitiis* exacte non probantur.
6. Statuum divisiones in *Quaterniones* figmentum Menachorum sapiunt.

Questio I.

Qui, præter Imperatorem, participant de Imperio Civili in Germania?

Resp.

Resp. *Status Imperii*, qui *Superioritate Territoriali* & *jure Sessionis ac Voti* in Comitibus gaudent. Illa partem Reipubl. communis propria autoritate regunt & attemperant *seorsim* ad salutem totius Reipublicæ; Hoc cum Imperatore in commune consulunt & decernunt.

2. Quid itaque sunt *Status Imperii*?

Resp. Vulgo describuntur a *jure Sessionis* & *Suffragii* in Comitibus. Ad mensuram Status vero exhauriendam, citra dubium plenius describuntur, quod *Status Imperii* sint, qui singuli in suis Territoriis Imperium Civile exercent, communi vero Imperio communibus opibus & consiliis, nexu sociali, succurrunt.

3. A quo tempore Procures in Germania Co-Imperantes constituti fuerunt?

Resp. Exacta Periodus, ob deficiens lumen historicum medii ævi, constitui haud potest; Interim, quantum ex historia Carolingorum & Successorum colligere licet, ab illo tempore, quo populi Germanici coaluerunt sub uno capite, scilicet sub *Francis Regibus*, & postea *Carolingis*, Monarchia aliquantisper præponderavit: at & a temporibus *Conradi I.* inter Monarchiam & plurium corporum liberorum systema sat manifeste fluctuavit, geniusque libertatis Germanicæ semper ad illam formam propendit, licet accuratum Systema Rerum publicarum secundum regulas politicas formandi, ignorantia istorum seculorum impediverit.

E s

conf.

conf. Diff. de Jure Principum Imperii circa Fœdera cum Exteris. §. 5. 6. Hinc post varias fluctuationes jurium Statuum, tandem expressis & clavis Conventionibus publicis stabilita est Superioritas Territorialis Statuum.

4. Status Imperii quotuplicis Ordinis sunt?

Resp. Potissima distinctio, quæ & in Comitibus conspicitur, est in tria Collegia: nimirum Collegium (I.) Electorale (II.) Principum & (III.) liberarum Civitatum.

5. Collegium Electorale quot Personis constat?

Resp. Ex recensione A. Bullæ Septem Electores sunt. His postea vi Instrumenti Pacis Westphalicæ, Comes Palatinus ad Rhenum tanquam novus & octavus Elector accessit, & ante paucos annos Nonus Elector ex Ducali Domo Brunsvico-Hannoverana, hac dignitate investitus est 19. Novembr. 1692. Viennæ ab Imperatore Leopoldo. Introductio vero in Collegium Electorale post 19. annorum mora a Principibus obstacula nunc facta, ad quod arduum negotium feliciter conficiendum citra dubium multum contulerunt merita hodierni Electoris erga Imperium. Ceterum cum hoc anno Electoratus Bavaricus cum prærogativis & annexis in Electorem Palatinum sit translatus, ad Octoviratum in hoc Collegio Electorali res iterum rediit.

6. Num successu temporis pluribus Principibus spes ad dignitatem Electoralem superest?

Resp. Hoc colligi potest ex Decreto Caesar. Commiss.

Commiss. d. 21. Jul. 1706. & in illo facta promissione
 Von Errichtung neuer und mehrer Churen. Sic
 etiam Catholici Status in casum *conjunctivæ*,
 scil. si *Wilhelmina* linea extincta, in *Rudolphina*
 forte ad Evangelicam Domum hæc dignitas
 perventura esset, *substitutionem novi Catholici E-*
lectoris; Evangelici Status vicissim, *substitu-*
tionem Evangelici Principis in casum Evan-
 gelicæ Domus Electoralis extinctæ urgent, de
 quo *alleg. Acta Comit. pluribus* videri possunt.

7. Collegium Principum quos Status comple-
 ritur?

Resp. Partim *Ecclesiasticos*, partim *Seculares*
 qui in duo *Scamna* dispescuntur. In Scamno
 Ecclesiastico primum locum occupant *Archi-*
Duces Austriæ. Rationes vide ap. *Monzamb. c. 2.*
§. 3. confer tamen *Kulpisium* & *Obrechtum* ad
h. l. Deinde *Archiepiscopi*, inter quos primus *Sal-*
isburgensis, qui Sedis Romanæ *Legatus Natus* au-
 dit; *Vesontinus*, cujus metropolis *Vesontium* si-
 ve *Bisantz* una cum *Comitatu Burgundie* (*Fran-*
che Comte) sub ditione Gallica est. *Dn. Imhoff.*
Notit. Proc. Imp. L. 3. c. 33. §. 9. Addunt nonnulli
Archi-Episcopum Pragensem: verum huic nil
 commercii cum jure Publico Germanico est.
Imhoff. c. 1. §. 3. & *Archi-Episcopatus Rigensis*
 dudum, cum ipsa *Livonia*, Imperio exemptus
 est. Reliqui *Archi-Episcopatus, Magdeburgicus*
 & *Bremensis*, utpote *Secularisati*, ad Scamnum
 Ecclesiasticum non amplius pertinent. Se-
 quuntur.

quuntur deinde *Episcopi*, *Archi-Episcoporum Suffraganei*, excepto *Bambergensi*, qui nullum *Metropolitanum* agnoscit & *Pallium* etiam, instar *Archi-Episcoporum* a Pontifice redimit. Specialiter enumerant *Episcopos* Schvved. *P. Spec. S. 2. c. 6. Iren. ad Burg. P. 1. Disc. 20. ad J. P. Tridentino & Brixienti* *Episcopis* jus suffragii in Comitiiis dubium reddit *Domus Austriaca*. *Limn. Tom. I. add. ad L. 5. c. 2. n. 40.* Observandum etiam est (1.) quod inter *Episcopos* *Magister Ordinis Teutonic*, *der Teutsch-Meister* in Comitiiis primum locum obtineat, alternando tamen eum *Bambergensi*. *Conring. in Not. ad Lamp. P. 3. c. 6. §. 4. & (2.)* quod transversum Scamnum in Comitiiis sit, vulgo die *Quer-Banc* in quo *Protestantes Episcopi*, *Osnabrugensis*, si ex *Domo Hannoverana*, quod *alternativum* sit, eligatur, & *Lubeccensis*, sedent. *Episcopos* vero excipiunt *Abbat*es principali dignitate fulgentes, *Gefürstete Aebte* / uti vocantur. Recensentur illi in *J. P. Prud. Diff. VII. §. 21.* quibus addendi *Duo Praepositi* pari dignitate, *Ehwangensis & Berchtoldensis*. *Imhoff. l. c. §. 3.* ut & *Abbatisse Principes v. all. Diff. VII. §. 23.* In infima parte Scamni *Ecclesiastici* sedent *Praelati Non-Principes*, qui *duobus curiatis* *Votis* gaudent, & in *Recessibus* semet ante *Comites* subscribunt. Dividuntur in *duo Directoria*, *Svevicum & Rhenanum*. qui illi sint, *vid. alleg. loc.*

8. Quinam sunt Status Seculares Collegii Principum?
Resp.

Resp. præter Archi-Duces Austria jam recensitos, in *Scamno Seculari* sedent Duces Magdeburgicus, Bremensis, Saxonici, Brunsvicenses, Württembergici, Megapolitani, Holsatiae, Marggravii, Landgravii, Comites Palatini ad Rhenum; Principes Imperii in specie sic dicti tam vetustæ pro-sapiæ, quam novioris, in statum principum evectæ. Specialius recensiti sunt alleg. l. Diss. VIII. Quem quisque locum occupet, aut quæ lis ipsi desuper moveatur, uno obtutu perspicere potest ex *Schemate Sessionis in Comitibus*, quod reperitur accurate satis delineatum in *der Grundfeste in Append. post Actum Processionis & Proposit.* Post principes sequuntur comites & Barones Imperii, qui dividuntur in IV. *Scamna* five *Collegia* (1.) *Svevicum* ad quod VII. (2.) *Franeonicum* VIII. (3.) *Westphalicum* IX. (4.) *Weiteravicum* VI. Comites juxta Imhoff, c. I. pertinent, & gaudent IV. *Vois Curiatis*.

9. Quodnam est tertium Collegium Statuum?

Resp. *Civitatium Imperialium*, quarum nonnullæ libere Imperiales Civitates audire malunt, differentia hodie saltem nullius momenti, conf. tamen Dn. Coccej. *J. P. c. 17. §. 7.* Numerus illarum ut hic inseratur, vix opus est, cum passim apud publicistas obvius sit; & unicus Bæclerus *Not. Imp. L. II. c. 5.* abunde satisfacit. Juxta duo *Scamna* scilicet *Rhenanum* & *Svevicum* dividuntur in *der Grundf. P. 2. c. 6.* Nonnullæ earum satis potentes sunt; aliæ medio-

mediocres; pleræque tamen libertatem magis quam vires jaçtare possunt. add. Monz. c. 2. §. 13.

10. Num Collegium Civitatum gaudet etiam Voto decisivo in Comitiiis?

Resp. Expresse hoc iis assertum est in *Instr. P. Art. gaudeant. §. 8. tam in universalibus*. Quia autem a duobus Superioribus Collegiis non admittitur ad *Re- & Correlationem*, conquestæ sunt Civitates imperii, votum decisivum iis inutile fieri. Controversiam hanc fuse exposuit *A. der Grundf. P. 2. c. 6.*

11. Nobiles immediati num etiam ad Comititia vocantur?

Resp. Neg. cujus rei rationem, quod ipsi exclusi & Civitates admissæ reperiuntur, Dn. Coccej. *J. P. c. 19. §. 14.* suppeditat, contra quam tamen dubia movet Dn. Thomaf. *Diss. de Potest. Statuum Imp. Legislat. §. 8-10.* & tandem suas conjecturas ulteriorem meditationem postulantes substituit.

12. Jus Status & immedietas nonne ex Matriculis probari potest?

Resp. Matriculæ præsupponunt quidem, aliquem esse *Statum Imperii*, vel saltem *immediatum*, sed non definiunt. Nec ulla Matriculæ adeo correctæ est, quin non contra illam infinitæ querelæ in Comitiiis auditæ sint; quæ cum ex fundamento non sublata fuerint, vix credibile est, quod Status Matriculam, ad numerum eorum & jus definiendum, conficere voluerint,

luerint, sed tantummodo tanquam *Indicem contribuentium*, ob periculum in mora, *Interimistice confectum*.

13. *Quot sunt matricula Imperii?*

Resp. Variae, quarum nonnullas adducit *Limnæus* *J. P. L. 1. c. 7. 8. & in add. ad h. l. & Wehner. Obs. pract. v. matricul.* Inter quas *Matricula Vormatiensis d. 1521.* præ aliis accurata habetur. conf. *Maurit. Diss. de Matricul. §. 99. Lehm. Chron. Spir. L. 7. c. 112.*

14. *Juxta quam hodie onera Imperii feruntur?*

Resp. Allegata *Vormatiensis in R. J. de 1576. §. 99.* vocatur quidem *gerechte und gewiseste Matricul*, tamen postea in nonnullis correctæ in subsequentiis Comitibus 1545. 51. 57. 67. 71. 77. Postea 1650. *Repartitio Suevica Satisfactionis* haud pauca immutavit, donec provisionaliter revisa, correctæ & moderata est 1668. quæ propterea *die Revidirte Reichs Matricul* vocatur & *Appendicem* constituit *der Grunds feste des H. N. Reichs.* Edit. noviss. de an. 1706.

15. *Quid statuendum de Statuum divisione in Quaterniones?*

Resp. Prolixum Catalogum Quaternionum exhibet *Goldastus tom. 1. Const. p. 34. & Panvinus de Comit. Imp.* Verum e genuinis Tabulis publicis hæ divisiones non possunt legitimari, sed sunt inventum privatum, haud dubie *Monachale.* *Fritschii* dubiis in *pec. tr. de Quatuorvir.* satisfactum est in *J. P. Prud. Diss. XI. §. 13.*

CAP.

CAPUT II.

DE

JURIBUS COLLEGII ELECTORALIS SINGULARIBUS.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Quamvis periodus Collegii Electoralis instituti quoad annum & diem non possit definiri; tamen dudum ante A Bullam penes Septemviros fuisse Electionis potissimas partes, certum est.
2. Eximia sunt jura, quæ Imperator cum Electoribus, exclusis reliquis, exercet, ac propterea Negotia Cesareo-Electoralia vocari possunt.
3. Autoritas Collegii Electoralis in Comitibus tanti est, quanti reliquorum omnium Statuum.
4. In arduis Imperii negotiis fruuntur præconsultatione cum Cæsare.

Quæstio 1.

Quenam sunt jura Collegii Electoralis præ reliquis Statibus?

Resp. Sunt eximia quædam jura quæ vel Collegium solum exercet, vel una cum Cæsare, exclusis reliquis Statibus, quæ propterea negotia Imperii publica Cesareo-Electoralia vocari possunt.

2. Quenam sunt illa jura, quæ Collegium hoc solum exercet?

Resp. Huc pertinet Negotium Electoris Cæsareæ, cui in A. Bulla forma & modus præscribitur, & in hac proprie fundamentum prærogativarum Electoralium jactum est, ceu annotavit jam Bœclerus Nor, Imp. L. 6, c. 7.

3. Quam-

3. *Quando exclusis reliquis Statibus jus eligendi
natum est Collegium Electorale?*

Resp. Qui Constitutioni Ottonis III. originem adscribunt, oppido falluntur. vid. Conring. *Diff. de Septemvir.* A veris autem originibus rem repetit Dn. Cocejus *J. P. Prud. cap. 10.* quod ab initio Imperii Germanici *Archi-Officia IV.* Pincernatus, Dapifera, Marschallatus, Camerariatus semper penes quinque Duces Imperii scil. Rhenensem s. Comitem Palatinum, Franconicum, Bavarum, Svevum & Saxonem, uno ex iis Rege electo, fuerit, & postea Ducatibus istis vel conjunctis vel alteratis Rex Bohemiae & Marchio Brandenburgicus locum supplerent. His praesultatio in Electione & hinc major praerogativa, donec ad eos solos pervenit. Ecclesiasticis tribus Archi-Episcopis illa praerogativa assignata fuit, quod munere Archi-Cancellarius fungerentur.

4. *Quae vero Causa, quod eadem Officia quae
Imperii ab Electoribus Episcopo Bambergensi
exhibenda sunt?*

Resp. Quantum de obscura re constat, ex nimia illorum temporum devotione Henricus II. sive Sanctus instituit, ut talia officia etiam Bambergensi Episcopo exhiberentur, ubi doctissimus Conringius ad *Lamp. P. 3. c. 4. §. 23.* fatetur, semet nescire, quare Archi-Officia Imperialia & Officia Bambergensi in iisdem subiectis concurrant. Quae vero Feuda a Bambergensi reco-

F

gno-

gnoscantur ab Electoribus, æque perplexum est. conf. Dn. Thomas, *de Feud. Oblat. c. 1. §. 21.* Ceterum *Sub-Officiales* in Aula Bambergensi & nonnulla huc pertinentia erudite satis persequitur B. Wagenseil, *de S. R. Imp. Summis Official. & Sub-Official. c. 18. cap. 18.* De Cunigunde Conjugis Henrici II. *sericeo rubro filamento*, Kunigunde *rothen seidenen Gaden* vid. Limn. *J. P. L. 3. c. 7. n. ult. & ad A. B. c. 27. obs. 7. add. Lehm. Chron. Spir. L. 5. c. 16.* Unde conjecturæ oriuntur, occulto Cunigundæ Imperatricis favore hæccejura, quæ Eyben de *Tit. Nobil. §. 42.* haud præter rem, *plane mirifica* vocat, Bambergensi Præfuli concessa esse, licet B. Schurtzleischius *pec. Diff. de Innocentia Kunigunde* contrarium evincere satagat.

§. Nonne hoc ad prerogativas Electorum pertinet, quod soli separatum Collegium constituant?

Resp. Ita: Videatur *Capit. Joseph. art. 35.* Et origo hujus rei vetustior videtur, quam ut ad tempora Friderici & Maximiliani referri debeat cum A. *der Grundfest. P. 2. c. 3.* Huic Collegio etiam innexa est unio fundamentalis, quam die *Churfürstliche Verein* vocant, vid. *Capit. Jos. art. 6. add. Goldast. Polit. Reichs Handel. p. 3. Limn. tom. 5. add. ad L. 3. c. 2.* Cum qua haud confundenda est die *Reinische Verein* inrer Electores Ecclesiasticos & Palatinum, particularis 1519. *Vesaliæ inita. Utraque confirmatur in Capit. Leop. & Joseph. art. 6. Bohemi-*

Bohemix Regem vero illa vnione non comprehendendi, asserunt Pfeffing *Vitr. art. illustr. L. 3. tit. 7. §. 30.* Crüger de Novemviratu *P. Gen. Disc. 2. §. 10.* Verum, dum nunc de recipiendo Bohemix Rege in Collegium Electorale quoad omnes ejus functiones res prope in Comitibus confecta creditur, eo ipso simul in Ipsum commoda & onera istius unionis in posterum devolventur. *vid. q. 11. n. IV.*

6. *Magne ne autoritatis est hoc Collegium in Comitibus?*

Resp. Octo vel Novem suffragia hujus Collegii tantidem esse putantur, quanti valent reliqua in rebus Comitibus. *add. Cæsar. Furstener. de Supremat. cap. 40. Rhetz. J. P. L. 1. tit. 6. n. 5.*

7. *Quæ eorum potestas circa presentationem Assessorum Camera?*

Resp. Singuli Duo, cum alias integri Circuli totidem constituere jus habeant. *Instr. P. art. 5. n. 57.* Rex Bohemix tamen ab hoc jure excluditur. Crüger *all. Tr. Part. spec. M. 2. Disc. 25. §. 4.*

8. *Circa Capitulationem consiciendam quodnam Eorum jus?*

Resp. Hactenus in possessione sunt, ut soli eas consiciant. Historiam controversiæ vide *supra L. 1. c. 3. qu. 5. sequ.*

9. *Num Electores aliis, quam Regibus cedunt loco?*

F 2

Resp.

Resp. Neg. Sed *Regibus pares æstimantur & liberis Rebuspublicis, Archi-Ducibus, Cardinalibus, Magnis Ducibus semet præferunt.*

10. *Quenam sunt negotia Casareo-Electoralia?*

Resp. in duas *Classes* distingui possunt.

Ad *primam*, ubi consensus Electorum *virutum* & per *unanimitia* requiritur, pertinet:

(1.) Jus *nova Vectigalia in Imperio* concedendi, & *vetera augendi. Capit. Leop. art. 21. & Joseph. art. 20. add. Instr. Pac. Westph. art. 9.*

(2.) Jus *Stapula, Geranii, Emporii* concedendi in Imperio per eosd. *textus LL. publ.*

Ad *secundam Classsem*, ubi scilicet *pluralitas Votorum* sufficit, pertinet:

(1.) Jus *declarandi aliquem*, maxime *Statum Imperii, in Bannum. Cap. Leop. art. 28. & Joseph. art. 27.* Quo jure ad *minimum provisionaliter* gaudent, donec juxta *Instr. Pac. art. 8. §. 3.* consensu *Comitiali hæc res definiatur.*

(2.) Jus concedendi *Regale Moneta. Cap. Jos. art. 33. & legitime amissum Jus monetandi restituendi*, ad quod consensu *Electoralis* etiam *opus esse Imperatori*, argumento *d. art. 33.* concludunt *B. Dn. a Rhetz J. P. L. 1. tit. 6. §. 27. & L. 2. tit. 16. §. 10. Dn. Klein Diff. de Prærogat. Princip. Imp. c. 2. n. 167.*

(3.) Jus *alienandi & oppignorandi res Imperii, Cap. Jos. art. 12.*

(4.) *Concessio Feudi aperti. Cap. Jos. art. 29. quod & ad vacantes Electoratus extendendum est.*
Crüg,

Crüg. *all. Tr. P. Spec. M. 2. Disc. 10. §. 5.*

(5.) *Assumptio in numerum Statuum. R. I. d. 1654.*

§. 197. Cap. Leop. & Jos. art. 44.

(6.) *Comitiarum indictio. vid. Cap. Josephi art. 16.*

(7.) *Negotiorum Imperii arduorum cum Cæsare præconsultatio. Cap. Joseph. art. 38. ibi: In Sachen so das Reich betreffen von hohen Präjudiz und weiten Aussehen/ bald anfangs der Churfürsten als unser innersten Rätthe Gedanken vernehmen. Et nonnulla alia jura, quæ ex Schedis Boineburgicis apud Bœcler. Not. Imp. L. 6. c. 2. peti possunt.*

II. *Qui sunt Electores S. Rom. Imperii?*

Resp. (I.) *Primus in hoc Collegio Electorali est Elector & Archi-Episcopus Moguntinus, Collegii Decanus, & Archi-Cancellarius per Germaniam, A. B. c. 3. §. 7. Cujus autoritas propterea in Imperio insignis est. Videtur autem Archi-Cancellariatus officium tribus Archi-Episcopis concessum esse primitus tempore Ottonis M. quamvis in re vetusta certo definiri haud possit. conf. Dn. Coccej. 7. P. c. 10. §. 8. Schvved. Sect. 1. c. 8. §. 1. Jura inde dependentia specialiter sunt recensita in 7. P. Prud. Diss. VI. §. 7. Hodiernus Dominus Elector est LOTHARIUS FRANCISCUS de Schoenborn, indefessa cura pro salute Imperii contra machinationes Gallicas longe superans Prædecessores suos.*

(II.) *Secundum ab ipso locum tenet Elector*

F 3

& Ar.

& *Archi-Episcopus Trevirensis*, *Archi-Cancellarius* per Galliam & Regnum Arelatenſe, *A. B. c. 2. §. 12.* ex qua dignitate, præter nudum titulum, quid ipſi ſuperſit, non conſtat. vid. *Mal-linkrot. de Archi-Cancell. P. 1. m. 3.* Hodiernus Dominus Elector eſt JOHANNES HUGO, *Episcopus ſimul Spirensis.*

(III.) *Tertius ſive ultimus inter Eccleſiaſti-
coſe eſt Elector & Archi-Epiſcopus Colonienſis,
Archi-Cancellarius per Italiam A. B. c. 1. §. 11.* Cu-
jus Tituli & præcedentis Trevirensis, ſi aliqua
functio hodie ſupereſt, ab Archi-Cancellario
Germaniæ per Vice Cancellarium Imperii ad-
miniſtratur. *Bœcler Not. Imp. L. 6. c. 5. Crüger de
Novemvir. P. Spec. M. 2. diſc. 4. n. 5.* Sedes vero Ele-
ctoralis nunc vacat. Cum enim 1688. ope Impe-
ratoris & Sociorum annitente laudabili Papa In-
nocentio IX. efficeretur, ut Princeps Bavarix *Joſe-
phus Clemens* præ æmulo Gallico, *Cardinale Für-
ſtenbergio* hanc dignitatem obtineret, hic, muta-
ta ſcena, poſtea veſtigia Fürſtenbergica, in ſe-
met devolvendo Gallico Interſeſſe, ſtrenue ſe-
cutus eſt initio præſentis Belli, hinc una cum
Fratre Domino Emanuele de Bavaria in Bannum
declarati, Electoratibus ſuis exciderunt.

(IV.) Inter *Seculares Electores primus, a-
lias ordine IV. Rex Bohemia* eſt, qui eſt ipſe Im-
perator. Eſt Imperii *Archi-Pincerna A. B. c. 4. §. 4.*
cujus Sub-Officialis Baro de *Limburg*, reliqua
videantur *alleg. Diſſ. VI. §. 10.* ceterum Bohe-
mum

mum olim, antequam ad Regiam Dignitatem
 eveheretur, *ultimum inter officiales locum* obtinu-
 isse, fide *Cranzii* adstruit Dn. *Mulzius Represent.*
Majest. Caesar. P. 3. c. 10. n. 96. Quo memorabili
 exemplo, an illi qui eadem Majestate Corona
 & Regno in hoc Collegio nunc fulgent, *pro-*
ximum ab ipso locum sibi vindicare possint, aliis
 ad discutiendum relinquitur. Notandum ve-
 ro, quod Rex Bohemiarum, ad *ordinarias delibera-*
tiones & reliquos Actus Collegii Electoralis, præter,
 Electionem, hætenus haud admissus fuerit;
 occasione vero *noni Electoratus*, Accessio Caro-
 næ Bohemicæ ad Collegium Electorale ab Au-
 striacis summopere in Comitibus præsentibus
 Statibus commendata est; nec videntur illi
 desiderio huic refragari, si (1.) Bohemia pecu-
 liarem Circulum Imperii constituere, (2.) onere
 Electori paria [*Churfürsten Anschlag*] ferre
 (3.) Pace profana & religiosa semet obstringere,
 (4.) Peculiaribus prærogativis in Comitibus ab-
 stinere velit; de quo *Acta Publica Comitum b. a. con-*
suli possunt.

(V.) Excipit hunc *Quintus Elector Bavaria*
 per *J. P. art. 4. §. 3.* in hoc loco, qui antea Pala-
 tini Comitibus ad Rhenum erat, confirmatus.
 Est Imperii *Archidapifer* & in *solemnibus Actibus*
 præfert *Pomum Imperiale*. Subofficialis est Baro
Waldburg. Elector fuit Dominus *Maximilianus*
Emanuel, Frater Ex-Electoris Colonienfis, quæ
 tristitia fata *Societas Gallica* ipsis peperit.

F 4

(VI.) Se-

(VI.) Sequitur Sexto loco Elector Saxoniae, Imperii Archi-Marescallus A. B. c. 4. §. 4. qui in solennibus Processionibus Gladium Imperii evaginatum praefert Imperatori. Ejus Sub-Officialis Comes Papenheim. Reliqua jura vide *all. Diff. §. 12.* Hodiernus Dominus Elector Saxoniae est FRIDERICUS AUGUSTUS, qui ad componendum haud propitiis fatis gestum bellum cum Svecis, abdicato Poloniarum Sceptro, cujus rei aduina in precario isto Regno Henrici Valesii & Johannis Casimiri exempla adsunt, Regia Majestatis appellatione adhuc fruitur.

(VII.) Septimum locum tenet Elector Brandenburgicus, potentia & splendore alias in Imperio primus. Nam praeter Regnum Borussiae & liberos Principatus, Arausionensem, Neo-Comensem (*Neuf Châtel*) aliasque Dynastias inde dependentes, Ditiones ejus ad Imperium spectantes septimam partem Germania constituere perhibentur. vid. Dn. a Zech. *Consil. Saxon. Europischer Herold* p. 134. & ultra ducenta millia in longitudinem fere excurrunt, Monzamb. c. 2. §. 7. in f. Est Imperii Archi-Camerarius A. B. c. 27. §. 3. & in Imperialibus Processionibus Sceptum gerit. Sub-Officialis ejus est Princeps de Hohenzollern. Hodiernus Dominus Elector est FRIDERICUS, Bello & Pace inclytus Heros, de cujus sapientissimis Institutis pluribus actum est in *all. Diff. VI. §. 18.*

(VIII.) Octavo loco haecenus ordo tetigit Ele-

Electorem Comitem Palatinum ad Rhenum, olim inter Seculares primum, postea penultimum. Imperii Archibesaurarius est, cujus Sub-Officialis Comes de Sintzendorff. Hodiernus Dominus Elector JOHANNES WILHEMUS est, necessitudine sanguinis Potentissimis Europæ Principibus innexus. Hoc anno vero ob fatalem Domus Bavaricæ revolutionem *pristina jura, Archidapiferatum & annexa una cum Investitura Superioris Palatinatus* solenni ritu accepit ab Imperatore cum consensu Imperii.

(IX.) *Ultimus & Novissimus Electorum Dux Hannoveranus* est. Ex *Guelphica Domo*, vetustorum Seculorum Annalibus celebrata, primus 1692. *Ernestus Augustus* hac dignitate investitus est. Ejus Filius hodiernus Dominus Elector est GEORGIUS LUDOVICUS, Princeps bello insignis, cui & propterea summa cura Exercitus Imperii contra Gallos concedita est. Quoniam vero reliqui Electores quodam *Archi-Officio hohe Erz-und Erb-Kempter* conspicui sunt, *Archi-Vexilliferatum des H. Römischen Reichs Erz-Pannier-Impt* huic Domui conferre Imperatoria fuit intentio. Verum interposita *Protestatione & contradictione Ducalis Domus Württembergicæ*, vid. *Deductio Juris Württembergici 1693, edita*, Investitura super solo Electoratu Viennæ 1692. citra collationem *Archi-Officii* facta est. Inde apparet etiam ratio, cur *clypeus in meditullio Insignium Electoralium vacuus ad-*

us adhuc deprehendatur. In casu tamen, si extincta *Linea Wilhelmina*, Electoratus Bavari- cus ad *Palatinum* perventura sit, *Archibisepau- riatu*s officium huic Domui promissum est. Conf. *Recessus int. Imperat. & Domum Brunsv. d. 1692. art. 4. add. Crüger de Novemvir. P. Spec. Membr. 2. D. 4. §. 23.* Cujus rei nunc plenior spes apparet *Linea Rudolphina* Electoratu hoc anno exci- dente.

CAPUT III.
DE
SUPERIORITATE STATU-
UM TERRITORIALI, ECCLE-
SIASTICA ET CIVILI.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Superioritas Statuum territorialis *vocabulo*, vix autem *re- ipsa*, a *Majestate* differt.
2. *Illa* independenter ab Imperatore exercetur quoad iu- ra *Ecclesiastica & Profana* in *Territoriis*.
3. *Illa* non est recens *factus* superiorum *Seculorum*; sed fundamenta ejus *Reip. initis* coæva sunt.
4. Quæ adhuc circa liberum exercitium Superioritatis T. Statibus controversa reddebantur, *Pace Westphalica & ultimis Capitulationibus*, extra disputationem collo- cata in tuto sunt.
5. Superioritas T. etiam vires suas exerit *extra Territori- um* in jure *Belli, Fœderum, Legationum, Garantie &c* Sed hoc apud *Potentiores* duntaxat Status, qui pro- pterea *Suprematu* frui dicuntur.

Questio 1.

Quid est Superioritas Territorialis?

Resp.

Resp. Summa potestas omnia, quæ ad Regimen civile pertinent, h. e. Actus belli & pacis in & extra Imperium, comprehendens; Nisi quæ restrictio Patris Imperii publicis fundamentalibus doceri possit.

2. Nonne revera Superioritas T. est ipsa Majestas?

Resp. Non desunt, qui Superioritatem Territorialem a Majestate solo duntaxat nomine differre, contendunt, ob sublime, liberum & independens Exercitium omnium Majestaticorum juri-um in Territoriis Statuum, nemini nisi Deo & Ensi obnoxium. Illustrationis causa accedit, quod nonnulli Principes Majestatem & Sigilla Majestatica, haud obscure sibi adscripserint. vid. Schilt. de Jur. Obsid. C. 2. §. 6. Thulemar. de Octovir. c. 19. §. 32. Pfeffing. ad Viriar. L. 1. tit. 4. §. 9. a. & subinde in Actis publicis stylus: Souveraine **Reichs-Fürsten** / non adeo insolitus fit. vid. Literæ El. Brand. d. 8. Nov. 1662. in Diar. Europ. P. 9. p. 536. Interim stylo Juris Publici recepto hactenus, modesta Superioritatis Territorialis expressio magis arrisit, haud dubie in memoriam pristini status, & quod nonnullorum Statuum inæquales vires hoc postulare, & splendorem Majestatis deprecari videantur.

3. Publicista num in eo consentiunt, quod Superioritas T. per summam & independentem potestatem definienda sit?

Resp. Plerique dependens hoc jus dicunt, largiendo tamen, quod e visceribus Majestatis
quædam

quadam progressa virtus se ei velut insinuet, vigoremque Majestatis cognatum velut conciliet, quæ in hoc puncto philosophia Kulpisiana est in Diff. de Unitat. Reip. Germ. c. 2. §. 13. Verum dependens esse, & tamen e visceribus Majestatis proficisci, viscera contradictionum politicarum aperit.

4. *Superioritatem Territ. quando Status adepti sunt?*

Resp. In illo splendore, quo hodie conspicitur, Statibus expressis Conventionibus asserta est in *Instrumento Pac. Westphal. Art. Gaudeant. VIII. & novissimis Capitulationibus*. Verum fundamenta ejusdem *coeva* sunt Reipublicæ Germanicæ, vid. *supra* L. 1. c. 3. qu. 7.

5. *Ergo errabunt, qui illam pro sætu Seculi Maximiliani I. venditant?*

Resp. Sunt, qui ita existimant apud *Linnæum*, vid. *Dn. Herrius Diff. de Superior. T. §. 5.* Interim periodus incrementi Superioritatis T. circa tempora deficientis Stirpis Carolingicæ, haud citra probabilitatem constitui potest, quippe ubi Ordines Imperii sui juris facti, elegerunt quidem Conradum I. & Ditiones suas tanquam Feuda obtulerunt, ac recognoverunt, proprio jure tamen regendas & possidendas. Conf. *Dn. Thomaf. Diff. de Feud. Oblat. c. 1. §. 27.* Quod quamvis disertis verbis Annales non testentur, sufficit tamen, quod exercitii plerorumque summorum jurium a Statibus in ætuum in suis Terri-

Territoriis libere & Imperatore jure impedire non valente, deductorum mentionem faciant; ut inde concludi possit, quod illa, quæ contra Ducem Saxonicum Henricum Conradus suscepit, de *facto*, non de *jure* contigerint, ac adeo frustra dissentientes hoc exemplo nitantur.

6. Num Superioritas T. solummodo vires suas in Territorio exercet?

Resp. Non tantum circa Territorium versatur, sed etiam Exteros respicit. Priori consideratione Superioritas T. *immanens*; posteriori, Superioritas T. *transiens*, distinctionis ergo vocari poterit.

7. Quæ jura complectitur Superioritas Territor. *immanens*?

Resp. *Ecclesiastica & Secularia*, quibus scilicet ad regendum Territorium opus est. *add. heic ill. A. Medit. ad Instrum. Pac. ubi eleg. mantissa 1. ad Spec. 4. de Superioritate Territoriali agit.*

8. Num Status Pontificii juribus Ecclesiasticis utuntur?

Resp. Pontificii *jure Sacrorum*, impediri principiis suæ religionis, non audent uti, sed *Protestantes* jugo hoc excusso, jus circa Sacra merito sibi vindicarunt, quod & plenissime iis assertum est in *Instr. P. Art. 5. §. Transactio. 5. & §. Jus Diocesenum. 48.* dum jus Diocesenum & tota Jurisdictio Ecclesiastica cum omnibus suis speciebus, contra Augustanæ Confessionis

nis Status, usque ad compositionem Christianam disfidii Religionis suspensa & intra terminos Territorii cuiusque Status Jus Diœcesanum & Jurisdiclio Ecclesiastica se continere iussa est; quod idem art. VII. ad Reformatos extensum est, dict. Articulus illustrat Dn. Autor meditat. ad Instr. Pac. Specimine tertio.

9. Quae itaque in re consistit Jus Statuum circa sacra?

Resp. Non in Imperio ipso in Conscientias, quippe quod jure divino nulli Majestati competit, quam absoluta etiam sit, & pertinet ad Reservata Divinae Majestatis; Sed in potestate (1.) circa Ordinem externum Cultus Divini dirigendum, & cum hoc conjunctum jus disponendi circa Adiaphora. (2.) circa Personas cultui externo destinatas. (3.) Res & Bona ad cultum necessaria. add. Conring. de Jur. Maj. circa Sacra. §. 10.

10. Num Principum jus circa Sacra recte Episcopale vocatur?

Resp. Ita communiter invaluit, verum minus apte, quia jus Majestaticum circa sacra plura complectitur, quam tres illas Partes juris Episcopalis: Ordinem, Legem Diœcesanam & Jurisdictionem; quæ insuper Episcopis dependenter a Pontifice competunt, nec convenit Principibus, jus circa sacra ipsis jure proprio competens, a malæ fidei possessoribus denotare.

II. Num

11. Num itaque Status diverse religionis subditos
invisi tolerare obstricti sunt?

Resp. Qui Anno MDCXXIV. aliqua anni
parte exercitium Religionis habuerunt; illos
Dominus Territorii tolerare debet, & quiete
frui omnibus juribus possessis: Qui vero eo tempo-
re in possessione exercitii istius juris non fue-
runt, illos vel tolerare potest, vel jubere, ut
sine damno emigrent. Instr. P. art. V. §. 30.

12. Quid vero si unus vel alter Statuum ab hac
conventionione resilire velit?

Resp. Tunc, si amica interpellatio Princi-
pum intercedentium nullius efficaciz, ad *jus*
Repressaliarum concurriri solet. Sic ob *querelas*
Reformatorum in Palatinatu, S. Reg. Majestas
Borussica Romano-Catholicis in suis Provinciis
liberum Exercitium nuper suspendere decre-
verat, qui fortissimus modus videtur, alte-
rum eo adigere, ut *Suum Cuique* constet.

13. Quæ jura Statuum Evangelicorum sunt in
Capitula & Catholicos suæ jurisdictionis?

Resp. Possunt omnia illa Status in *Capitulis*
Mediatis etiam Catholicis suæ ditionis facere,
quæ olim Pontifex vi *Concordatorum Germania* &
Cesar in iis fecere; sed eadem 1624. 1. Jan. non
amplius exercuerunt. Plenius hoc deduxit &
Exemplis illustravit Dn. Stryk. Tr. de Jure Pa-
pali Principum Evangelicorum.

14. Nonne breviter specialius hoc potest deduci?

Resp. Status possunt (1.) conferre benefi-
cia

cia in mensibus *Papalibus* (vocatur etiam: in *Turno Principis*) *Januario*, *Martio*, *Majo*, *Julio*, *Septembre*, *Novembre* vacantia, etiam in *Capitulis Pontificiis*. v. *Inst. P. Art. V. §. 26*. In *Mensibus* autem *Capitularibus* sive *Turno Capituli* h. e. quibus collatio est penes *Capitulum*, scilicet in *VI. Mensibus* reliquis *jus Provisionum extraordinarium* habent, si in *Aula Principis*, aut ab ea intra *duas Dietas* moriatur, vel ob *irregularitatem Beneficio* excidat. vid. *alleg. Tr. C. 3. §. 1. (2.)* Habent *jus exigendi Annatas* sive *primi anni redditus*. *cap. IV. §. 7. (3.)* Possunt dispensare circa *Matrimonium Canonicorum*. (4.) *Tributum* ab iis exigere. *Qua omnia capita in laudato Tractatu eleg. pluribus exponuntur.*

15. *Quid in se complectitur Superioritas T. Secularis?*

Resp. Ex hac fluit *Jus*:

- (1.) *Subditos vinculo homagiali obstringendi.*
- (2.) *In numerum subditorum adscribendi quosvis extraneos, etiam infideles & Judaeos.* Quod olim in *A. B. C. 9. §. 2.* *solis Electoribus* erat concessum. Sed hodie hoc *jus commune* omnibus *Statibus* est. *Rhet. J. P. L. 2. T. 17. Rumel. ad A. B. P. 1. D. 8.*
- (3.) *Subditis idoneis legibus prospiciendi, & sic potestatem legislativam exercendi, qua adeo libera gaudent, ut & leges condere possint juri communi contrarias.* *Conf. Dn. Thomaf. Diff. de Stat. Potest. Legislator. contra jus Commun.*
- (4.) *Va-*

(4.) Valorem harum Legum, Edictorum, Re-
scriptorum, quoad certas personas iterum
restringere, quod vocatur *jus concedendi Pri-
vilegia*.

(5.) Potestas *judiciaria* circa Subditorum *contro-
versias & delicta*, in Tribunalibus & Dicastе-
riis dijudicanda.

(6.) Constitutio *Magistratuum & Officialium Belli
& Pacis*.

(7.) Jus *Monetae* omnis generis, aureæ, argen-
teæ, cupreæ, cudendæ, tamen juxta *pedem*
certum in Imperio receptum, qui an accu-
rate servetur, alii dijudicent. conf. Schvved.
S. i. c. 25. §. 7.

Et (8.) in genere Directio rerum *politicarum, Po-
licey, Sachen* quo pertinent leges *sumptua-
riae*, definitio *pretii* rerum consumptibilium;
jus dirigendi *rem annonariam*, promovendi
commerciorum cursum & cum hoc connexum
jus *Postarum*, instituendi *nundinas*, *pondera*,
ulnas & mensuras & reliqua, quibus *suprema*
potestas ad obtinendum finem Civitatis suæ,
h. e. communem tranquillitatem & felicitate-
tem, indiget.

15. *Quanam sunt partes Superioritatis Territor.
transcuntis?*

Resp. Quæ suscipiuntur cum *Exteris Prin-
cipibus & Rebus publicis liberis*, tanquam *aqualibus*,
quæ *functiones jure Gentium* regulantur.

16. *Quanam ad has pertinent?*

G

Resp.

Resp. Huc refertur (1.) Jus *Legatos mittendi*; quod tamen in tota sua sublimitate, etiam quoad *Ambasfiatores*, Principibus denegant *Electores*. vid. *infra*. L. VI. c. 1. qu. 18. & *Electores* ipsis hoc non competere, contra quotidianam experientiam, asseritur a non nemine in *Diss. de Potentatu*, scilicet quia ab ipso *Monarchica* forma Imperio subtilissime assignatur. (2.) Jus *Belli* & eo pertinentia. (3.) Jus *Fœdera pangendi cum Principibus Exteris*. Difficiles quæstiones heic moveri solitas, enucleatas vide in *Diss. nostr. de Fœderib. Princip. Imp. cum Exter.* (4.) Jus *Mediationis* & cum hoc ut plurimum, conjunctum jus *Guarentie Pacis*. conf. *Kulpis ad Monz. P. 2. c. 5. §. 8.*

7. Num omnes *Status capaces sunt recensitorum horum jurium?*

Resp. Jure possent exercere, nisi imbecillitate virium ad functiones hæc juris Gentium sustinendas incapaces essent, dum *Exercitum justæ magnitudinis* cum requisitis extra fines territorii sui haud valent educere ac sustentare, & *fœderibus, legationibus instructi* haud apparent; quos propterea *Fürstenerius all. Tr.* separat ab illis *Statibus*, qui propter vires suarum *Provinciarum Suprematu*, vel, ut alii affectant, magis latine loqui, *Potentatu* fruuntur.

18. Num *Statuum persone sanctæ & inviolabiles sunt?*

Resp. Omnino, & quidem (1.) intuitu *Subditorum*, qui, si jura Superioritatis Territorialibus

lis sibi arrogant, Crimen *Læse Superioritatis Territorialis* committunt, & *pæni* Criminis *Læse* Majestatis plecti possunt, *Bonis* delinquentium, ubicunque terrarum fitis, *Fisco* applicandis. *Cap. Leop. Art. 27. & Joseph. Art. 26.* Nec patitur indoles Superioritatis T. rû & generalis Dispositio textuum adductorum inter Crimen *læse* Majestatis in *Electores & reliquos Status* commissum, differentiam admittere. Intuitu (2.) Imperii vero si peccant Status, v. c. frangendo pacem publicam, *Banno* quod habet speciem executionis *militaris*, conf. *Dn. a Rhetz. J. P. L. 4. tit. 19. §. 13.* in ordinem redigi possunt, *persona* eorum *inviolabili*. Si vero (3.) *ut homines* peccant v. c. *homicidiis, adulteriis*, nullum agnoscunt Judicem in his terris, & utuntur instar Regum & liberorum Principum Titulo: *Nos, Dei gratia*, conf. *Eyben. Diss. de Tit. Nobil. §. 19. conf. infra L. V. c. I. qv. 9.*

19. *Quomodo acquiritur Superioritas T.?*

Resp. Intuitu *Ecclesiasticorum Statuum Electione Capitulorum*. Olim quidem sub *Franciscis Imp.* & eorum *Successoribus* usque *Henricum IV. Episcoporum & reliquorum Prælatorum Dedicatio* pendebat a *Cæsare*, uti adhuc hodie hoc *Regale* exercent *Reges Gallie, Hispanie, Polonie, Hungarie, Bohemie*. Verum artibus sanguinolentis Pontificum, in primis *Hildebrandi, live Gregorii VII.* vid. *Ziegler. de Lancell. Diss. prælim. §. 31.* Imperatores hoc jure opimo, &

G 2

tan-

tantū non *dimidia parte* potestatis in Imperio, ex-
ciderunt. conf. Conring. *Diff. de Constit. Episcopor.*
Schilter. *de Libert. Eccles. Germ. L. 3.* Adeo ut
nunc breviter de Constitutione Prælatorum
Germaniæ dici possit: Capitulum *eligit*: Pa-
pa *confirmat*: Imperator *investit*. *Seculares vero*
Status per Successionem in Terras, quibus hoc
jus *coheret*, acquirunt.

CAPUT IV.
DE
SUCCESSIONE IN IMME-
DIATA FEUDA IMPERII.

AXIOMATA GENERALIA.

1. *Electus* sunt *indivisibiles*, quod si in *reliquis Domibus*
Principum introductum fuisset, vires Imperii nunc
non adeo *disfractæ* apparent.
2. Ad introducendum *jus Primogeniturs* in Serenissimam
Domum, *consensum Imperatoris* plerique requirunt.
3. Circa Controversias Successionum illustrium *judicat*
quidem *Imperator*, Potentioribus Prædentium *pos-*
sessionis apprehensione *armata* (ut plurimum) senten-
tiam Cæsaream prævenientibus.

Quæstio 1.

Quæ Differentia ratione Successionis in Electro-
ratu & Principatu?

Resp. Electoratus sunt *indivisibiles* per A.
B. c. 24. & succedit semper *primogenitus*, nisi
plane *inidoneus* vel suo juri sponte renunciaret
A. B. c. 7. conf. Itterus *de Feud. Imp. c. 12. § 22.*
Exemplum est in *Electoralis Domo Branden-*
burgi.

burgica, tempore *Friderici I.* qui præterito primogenito *Johanne*, bona ipsius gratia, heredem Electoratus fecit *Fridericum II.* vid. Dn. Stryk. *de Cautel. Testam. Cap. V. M. 2. §. 14.*

2. *Linea autem Electorali in Descendentibus extincta quis ex Collateralibus succedit; an Agnatus senior ætate; num vero Agnatus Lineæ evacuata proximior?*

Resp. Acriter hoc disputatum fuit inter Lineas Saxonicas Ducales *Altenburgicam & Vinienssem*, quarum illa proximior; hæc Seniores prætulit. Controversiam & eo pertinentes scriptores recenset Dn. Schwed. *P. spec. S. 2. c. 3. §. 8.* Quievit vero illa Linea Altenburgica extincta. Puto tamen proximitatem Lineæ attendendam esse. Interim Rationes in utramque partem excerpfit *Crusius de Jur. Præced. L. 4. c. 9.*

3. *Sed si quis jam Electoratum possideat, an possit in alio, tanquam proximus Agnatus succedere?*

Resp. Affirmantis *Limnæi tom. 4. in addit. ad L. 3. c. 7.* opinio videtur vero consentanea, cum nulla Lex prohibitiva extet.

4. *In reliquis Principatibus quomodo succeditur?*

Resp. Jure Sanguinis, ita tamen, ut in nonnullis vigeat jus primogenituræ, in aliis divisio æqualis inter Fratres obtineat.

5. *Ubi primogenitum introducta, an reliqui plane nihil accipiunt?*

Resp. A Fratre succedente certum *Apanagium*

gium iis debet constitui, pro viribus Provincie & personarum dignitate. conf. Schilt. *J. P. L. 2. Tit. 9.* add. Springsfeld. *de Apanagio.* Clarior vero potest asseri, Portionem Apanagii, Legitima rationem saltem habere debere, juxta Dn. Stryk. *de Cautel. Testam. Cap. V. §. 20.*

6. Num promiscue Liberi Parentibus Principibus succedunt?

Resp. *Naturales* non, licet a Cæsare legitimi sint, Itter. *do Feud. Imp. c. 14. §. 1.* add. Dn. Joh. Sam. Stryk. *Diff. de Liberis Natural. Princ.* Aliud vero dicendum de Liberis ex matrimonio *inequali* ortis. Itter. *l. c. Rhetz. J. P. L. 1. Tit. 20. §. 6.*

7. Num jus Primogenituræ Testamento Patris Principis potest introduci?

Resp. Ex communi opinione *consensus Imperatoris* ad id requiritur. Itter. *L. c. c. 13. §. 11.* Nec sufficit Testamentum, licet Execratione Testatoris munitum sit. Eleg. Responso in Controversia illustri hoc comprobatur Dn. Stryk. *de cautel. Testam. C. 6. m. 2. §. 26.* ubi in Append. num. V. istiusmodi Testamentum occurrit.

8. An etiam Con-Statuum consensus necessarius est?

Resp. Juxta *Limnæum J. P. L. 4. c. 8. n. 121.* in Comitibus hoc fieri debet, & in Domo *Casselana & Darmstadtina* primogenituræ jus Pactis publicis *Westphalicis* confirmatum est *J. P. art. 15. in f.* Verum hoc non necessitatis esse, verius

rius videtur. conf. Dn. Stryk. *all. Tr. C. 5. m.*
2, §. 18.

9. Num etiam alio modo, citra Divisionem
Fratrum succedi solet?

Resp. Si communi succedentium nomine,
Territorium regatur, relicta Seniori aliqua
prærogativa; vel in Regimine alternatur, quod
vocant die *Wuttschierung*. vid. Itter. de Feud.
Imp. c. 13. §. 12.

10. Nonne datur etiam Successio Conventionalis?

Resp. Huc pertinent Pacta Confraternitatum
die Erb-Verbrüderungen / quæ adhuc sunt in-
ter Domus Saxoniam, Brandenburgicam,
Hasliacam, de qua materia *pecul. Tr.* egit Carp-
zovius; conf. Itter. de Feud. Imp. c. 17. §. 1.

11. Si a proximis Agnatis aut alio modo conven-
tionali succedatur, quid consequuntur Vi-
dua & Filii?

Resp. Viduæ fruuntur *Dotalitio* pro con-
ditione Territorii, aut secundum conventio-
nem, de qua materia consulendus Mylerus in
Gamologia Personarum Illustrum, add. Dn. Coccej.
J. P. cap. 28. Filiabus *allodialia* cedunt, ad quæ
quid pertineat, eleganti *Dissertatione de Jure Allo-*
diali Principum Imperii expositum est a Dn. Strykio.
Conferantur etiam Acta Publica Controversia inter Do-
mum Palatinam Electoralem & Ducissam Aurelianen-
sem (d' Orleans.)

12. Successor illustris num indistincte tenetur Obli-
gationibus Antecessoris?

G 4

Resp.

Resp. Communiter distinguunt inter illum, qui succedit jure *hereditario* & jure *proprio*; illum factum defuncti præstare debere; non vero *hunc*. conf. Ziegler *de Jur. Maj. L. 1. c. 4. §. 48.* In genere quæ Grotius *de J. B. & P. L. 2. c. 14. n. 11. sequ.* in medium circa obligationem Successoris Principis affert, etiam ad *libera Territoria* Germaniæ eorumque Successores applicanda videntur. add. Rhet. *Comm. J. Feud. L. 1. Tit. 3. n. 19.*

CAPUT V. DE TUTELA PERSONARUM ILLUSTRIUM.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Tutor Principis Electoralis usque ad 18. est *Proximus Agnatus*; quoad administrationem vero *reliquarum, Provinciarum*, Testamento *alius* etiam constitui posse videtur.
2. Matres *illustres* Tutrices esse possunt Filiorum *Minorum*.
3. Interdum *beniam ætatis* ab Imperatore Principes *minores* regnaturi petunt.

Quæstio?

*Quid si Successor in Territorio per ætatem incapa-
pax ad regnandum sit?*

Resp. Tunc per certum tempus lege definitum sub Tutela *illustri* est.

2. Num tempus illud ratione omnium Statuum *impuberum æquale* est?

Resp.

Resp. In *Electorum Filiis* Tutor præponitur usque ad annum 18. completum, & quidem proximus Agnatus; A. Bulla Cap. 7. §. 4. ibi: Frater Senior ejusdem Primogeniti Tutor existat.

3. Num ergo nullus alius constitui poterit Testamento?

Resp. Sunt, qui hanc dispositionem A. Bullæ ad jus, vocem & potestatem eligendi Imperatorem restringunt, quam adimi posse Agnato proximo negant; alium vero posse Testamento constitui Tutorem ratione educationis Personæ, & administrationis Electoratus. vid. Dn. Coccej. J. P. Prud. c. 29. §. 17. Verum hoc dubiis gravissimis haud caret, quæ allata sunt a Dn. Strykio Diff. de Tutela Materna Principum Imperii. c. 1. §. 18.

4. Verum annon extra Electoratam quoad reliquas Provincias Tutor adjungi Testamento poterit?

Resp. Facilius hæc sententia cum B. Dn. de Rhetz J. P. L. I. T. 7. §. 14. defendi poterit.

5. Num sub hac tutela etiam Rex Bohemæ comprehenditur?

Resp. Acriter de hac re disceptatum est in Electione Caroli V. inter Legatos Sigismundi, tanquam proximi Agnati Regis Bohemæ Ludovici; & Legatos Procerum Regni Bohemæ. Cujus tamen disceptationis hodie nullus usus, Dn. Stryk. all. l. §. 18. quoniam tempore Ferdinandi II. Proceres Bohemici juribus suis

G 5

fuis

suis eximiis, quæ recensentur in der Bohe-
mischen Deduction 1620. exciderunt.

6. *Quid de Ecclesiasticis Electoribus dicendum est?*

Resp. Si forte contra Capit. 7. X. de Elect. &
Elect. pot. Princeps intra 30. annum eligatur in
Episcopum, accepta dispensatione pontificia abs-
que Tutore vel Coadjutore officium suum exer-
cent; Sic exauctoratus Elector Colonienfis Jose-
phus Clemens 17. ætatis anno, accepto Decre-
to Eligibilitatis a Papa Innocentio XI. Archi Epi-
scopatum rexit.

7. *Principum Imperii Tutela nonne ad Matres
eorum pervenire potest?*

Resp. Omnino, quod Exemplis plerarum-
que Domuum illustrium Germaniæ compro-
bat Dn. Stryk. *all. Diff. Cap. II.*

8. *Quo anno Principes Imperii majorennis fiunt?*

Resp. Ex communi Opinione anno XXV.
Brevius spatium tamen in nonnullis Domibus
illustribus præfinitum est, quas enumerant
Limæus *J. P. L. 3. c. 7. n. 41.* Myl. ab Ehren-
bach. *de Stat. Imp. P. 1. c. 29. §. 6.* Interdum ab Im-
peratore *venia ætatis* impetrari solet. Exemplum
recens in Domo Würtembergica est, ubi Eber-
hardus Ludovicus Dux jam regnans, 17. ætatis
annum agens, pro majorenni declaratus fuit.
add. Schilt. J. P. L. 1. Tit. 13. §. 7.

CAP.

CAPUT VI.
DE
INVESTITURA FEUDORUM
IMPERII.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Statuum *Investitura* coram *Imperatore* quidem peragitur, sed ab *Imperio* proficiscitur.
2. In Feudis *oblatis*, qualia Statuum sunt, *Vera collationis* vim non habet *Investitura*.
3. Juramentum ab *Investiendi* præstandum de *Fidelitate*, *Imperatori* & *Imperio servanda* constituit una cum *Investitura* *vinculum commune*, & in *Imperio* illud præstat, quod apud *Belgas* *Fœderatos* *Pactum Unionis* *Ustrajectinae*.
4. *Jurant* Status, sed *salvis* suis *juribus*, *Juramento* *Imperatoris* in *Capitulationibus* munitis.

Quæstio 1.

Investitura Feudorum Imperii quando opus est?

Resp. Quoties mutatur *Imperator*, vel *Territorii possessor*; Toties ejus prævia *Investituræ* petitione, intra *anni spatium* sub *pœna amissionis* facienda, *Imperator* *jus Territoriale*, præstito *Investiendi* *juramento*, *necessario* & *solenni Actu* confirmat.

2. Num hoc *juramentum* præjudicat *Statuum libertati* & *existimationi*?

Resp. Neg. quia præstat *salvis ipsorum juribus*, & semper tacite hæc *clausula* intelligitur. conf. *Diss. de Libertate Principum Imperii circa Fœdera cum Exteris* §. 12. Neque hoc *juramentum* *homagiale* est, sed *ritus potius solennis*, quam *vera Colla-*

Collationis rationem impertitur Actus Investituræ. Præterea nexum Feudalem, qui modum habendi tantum spectat, civilis Imperii Independentia haud obesse, pluribus ostendit Grotius de J. B. & P. L. 1. c. 3. §. 23. Vicissim vero Imperator Capitulationem suam juramento corroborare adstringitur Cap. Joseph. in fin. ibi: Inmaßen Wier mit einem leiblichen Eyde zu Gott und dem J. Evangelio geschworen / daselbe stet / fest und unverbrochen zu halten.

3. *Quibus Solennis peragitur Actus Investituralis?*

Resp. Illa ex Appendice Examini Juris Feudalis Dn. Strykii & ibi allatis Exemplis Actuum recentiorum Investituræ Casaræ peti possunt.

4. *Quare vocantur Zepter- und Säbnens-
Lehen?*

Resp. Olim moris erat, ut Status Ecclesiastici Sceptro investirentur & Seculares Vexillo. Schwed. P. Spec. S. 1. §. 2. Hodie promiscue utro Gladio peragitur. Itter. de Feud. Imp. c. 9. §. 31.

5. *Rex Bohemiæ & Archi-Duces Austriæ num
extra territoria sua Investituram petere
necesse habent?*

Resp. Negando. vid. Monzamb. de Stat. Imp. L. 4. c. 7. §. 7. Itter. l. c. add. Ferdinandi II. Assertio pro Regno Bohemico apud Lundorp. Act. Publ. Tom. 1. l. 4. c. 101.

6. *Electores num pro Investitura aliquid solvunt
Concellariæ Imperat.?*

Resp. Ab hoc onere immunes sunt. vid. Bœcler.

Bœcler. *Not. Imp. L. 6. c. 2.* Weil sie vor Empfangniß ihrer Reichs-Lehn und Regalien die sonst gewöhnliche Lehn-Tax und Verehrungen auszurichten nicht schuldig. *A. B. Th. 29.* Hinc Norat Wagenseil *de Offic. Imp. c. 19. §. f.* *Automer der Welt-Schaubühne* (qui, ni fallor, celeberr. *Hiob Ludolfus* est.) p. 163. asserentem, hoc hodie in desuetudinem abiisse. Nam quod hoc casu ab Electoribus datur, ex generosa liberalitate fit.

7. *Civitates Imperiales num etiam a Cesare investiantur?*

Resp. Neg. Sed solet novo Cæsari ab iis homagium misso Commissario Cæsareo præstari, salvis tamen eorum juribus.

8. *Comites & Barones immediati num etiam coram Cesare investiantur?*

Resp. Neg. cum Actus Investituræ Feudorum Principalium solum coram Imperatore peragatur. Reliquorum suscipitur in *Judicio Aulico*, ubi investiantur Germani stantes; Itali in genua procumbentes, vid. Actus Investituræ Comitum Italicorum ap. Dn. Stryk. *all. l. n. IV.*

9. *Ante Investituram an Status in Comitibus vero gaudet?*

Resp. Affirm. nec opus habent Indulto Imperatoris. Hinc cum a Cæsare ejusmodi Diploma dispensatorium Electori Saxoniz 1608 quo ante investituram comparitio in Comitibus indulgebatur, offerretur, illud acceptare, decli-

declinavit, quia etiam absque hoc illa facultas salva foret. vid. *Extract aus dem Churfürstl. Protocoll. p. 116.* apud Müldener, in *Capit. Harm, in App. Kulpis. ad Monz. p. 155.*

CAPUT VII.
DE
MODIS AMITTENDI SUPERIORITATEM TERRITORIALEM.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Status legibus Fœderis sive Pactis & Conventionibus non satisfaciens, armis ad id potest compelli.
2. Ad speciem *Armata compulsionis Bannum* Imperii pertinet.
3. Status Catholico-Ecclesiasticus religionem mutans, per *Reservatum* sic dictum *Ecclesiasticum*, potestate territoriali excidit.
4. *Immedietas* aliquorum dubia est, dum potentiores, in quorum Territorio *Bona* ipsorum sita; *eximere* illa annuntur.

Quaestio 1.

Quomodo excelsa Superioritas T. amittitur?

Resp. Potissimum triplici modo (1.) per *Delictum*. (2.) per *specialia Pacta* (3.) per *Exemptionem*.

2. Quomodo per delictum?

Resp. Quamvis illa, quæ ex jure privato Longobardico de *Felonia* afferuntur, huc tuto proprie non applicanda sint; Nullum tamen dubium est, quod vi legum Publicarum, si plane

plane *hostilis animus* contra communem Rempub-
licam appareat, in Bannum declarari & Ter-
ritorio ac omnibus juribus inde dependenti-
bus excidere possit, quemadmodum novissi-
ma *Bayari & Colonienfis* Declarationes in Ban-
num hoc testantur.

3. *Quomodo per specialia Pacta amittitur Supe-
rioritas T.*

Resp. Huc pertinet conventio, quod Sta-
tus *Catholico-Ecclesiasticus*, si *Evangelicam Reli-
gionem* amplectatur, *omne jus cum Territorio si-
mul* amittere debeat, *illusa* quamvis dignitate
personali. Vulgo vocari solet *Reservatum Ecclesi-
asticum* *der Geistliche Vorbehalt* / cui olim *Ev-
angelici* sat masculine semet opposuerunt, do-
nec *Pace Westphalica Art. V. §. 15.* res composita
est.

4. *Quid si Prælati Evangelici transcat ad Pon-
tificios?*

Resp. Eadem dispositione *Instrumenti Pac.
Westph. Art. V. §. 15.* privatur proventibus & ju-
ribus Prælaturæ. Ex hoc capite Agnato suo
Christiano Augusto Duci Saxo-Zizensi, Pontificio
facto, hodie *Cardinali & Episcopo Jaurinensi*
Thuringiæ Balliviam Elector Saxonix eo tem-
pore ademit; frustra contra has conventio-
nes publicas ringente *Magistro Ordinis Teutonici*,
conf. *Dn. Stryk. de Jure Papal. Princ. Evangel. c.*
3. §. 4.

5. *Quomodo amittitur Superioritas T. per Exem-
ptionem?*

Resp.

Resp. Hæc vel *totalis* est, quando Status *externo Imperio* subicitur v. c. Alsatia & Argentoratum Regi Galliarum; vel *liberi & sui juris* pronunciantur, uti *Helvetia & Belgium*, olim membra Imperii: vel *partialis*; si ex illo, qui pro *Satu Imperii* se gessit, & aliquo tempore pro tali habitus fuit, fiat *Status Provincialis ein Land = Stand*. Prolixum Catalogum *Eximentium & Exemptorum* der Ausziehenden und Ausgezogenen exhibent Zacharias Victor Tr. de *Exemption*. Limn. Tom. I. in add. ad L. 1. c. 7. n. 73.

LIBER IV.

CAPUT I.

DE

COMITIIS IMPERII UNIVERSALIBUS.

GENERAL. AXIOM.

1. In *Territoriis* Status *seorsim* regunt; In *Comitiis* expediunt *res communes conjunctim*.
2. Idque per *tria Collegia: Electorale, Principum & Cibitarum liberarum*.
3. In his *Collegiis* concluditur per *Majora*, exceptis deliberationibus *Religionis & Collectarum*.
4. *Pluralitas Collegiorum cum Imperatore* facit *conclusum Imperii*.
5. *Præsentia Comitia* videntur *perpetua futura esse*.

Quæstio I.

Quid sunt Comitia Imperii?

Resp. Sunt *Conventus Imperatoris & Statuum*
ad

ad negotia totum Imperium concernentia Caesaris ac Statuum, aliquando omnium, saepius plurium consensu definienda.

2. Num unitas Reipublice ex his maxime
conspicitur?

Resp. Cum Statuum territoria, intuitu Superioritatis T. Pro separatis rebus publicis habenda sint; Facies communium rerum Imperii & nexus vinculi universalis potissimum in Comitibus apparet.

3. Num Comititia a primordiis Reip. Germanicae
viguerunt?

Resp. Jam sub Imperatoribus Carolingis, libertas, per Ordinum suffragia Comititalia res arduas definiendi, placuit. *vid. supra L. 1. c. 2. qu. 4.*

4. Quis indicit Comititia?

Resp. Imperator, & quidem toties, quoties exigit publica Imperii necessitas. *Instr. P. art. 5. §. 8. praevio consensu Septem; Capit. Joseph. art. 16. vel hodie Octo Electorum. Regis Bohemiae vero in hoc negotio extra Dietas Electionis Novi Regis nulla habetur ratio. Rhetz. J. P. L. 1. tit. 10. §. 7. Dn. Klein de Prærogat. Princ. Imp. c. 2. n. 139. Interim Electores in Capitulationibus Imperii caverunt; mit den Reichs-Tagen un-
nothdürfftig nicht beladen zu werden: quod cur factum sit, miratur A. der Grundf. p. 30. prudenti hac epicrisi concludens: Hat fast eine
Beschaffenheit wie mit der Evangelischen Lehr*

H

von

von guten Wercken / womit D. Luther zu seiner Zeit bey dem gemeinen Volck viel zu thun hatte / damit er ihnen den eingebildeten Verdienst derselben aus dem Sinne bringen möchte. Wenn er aber jeßund wieder auferstehen / und / wie fast niemand eines guten Werckes Gott zu Lobe sich befließige / sehen sollte / würde er sonder Zweifel seine Predigten dießfalls anders einrichten.

Quomodo Convocatio Comitialis Statibus instituatur ?

Resp. Olim Statibus fiebat literis patentibus rudioribus & per modum mandati. vid. Kulpis *ad Monz. p. 149.* Hodie Status nequidem voculam Citationis ad Comitiam equo animo ferunt. *Grundf. p. 18.* & blanda invitatione ad id solenta Cæsare invitari, maxime potentiores literis ipsius Imperatoris manu exaratis. (Durch Kaysersliche Hand-Brieffe.) conf. Monzamb. c. 5. §. 25.

6. In quibus locis Comitiam habenda sunt ?

Resp. Hoc non definitur Legibus publicis, nisi quod in A. B. prima Comitiam post electionem Cæsaris Noribergae habenda sanciantur *Cap. 28. §. 5.* Hinc prudentiæ Indicentium hoc relictum est, & commodissimæ ad illa videntur Civitates Imperiales in medietate Germaniæ sitæ, licet præcise necessarium haud sit. *Rhetz. 7. P. L. 2. Tit. 14. §. 6.*

7. Num omnes Status convocandi sunt ?

Resp. Aff. licet Ecclesiastici nondum infulati

fulati & seculares investiti sint. Sede vacante Capitulum comparet, & Statuum minorennium Tutores.

8. *Num etiam Nobiles immediati?*

Resp. Jure sessionis & suffragii in Comitiiis *hodie non gaudent.* Interim vestigia adsunt, quod olim Comitialibus deliberationibus interfuerint. vid. Kulpis *ad Monz. c. 2. §. 14.* quod quomodo contigerit, sat eruditæ conjecturæ sunt Dn Dartii *de Pace publ. L. 5. c. 4. sequ.*

9. *Quanam sunt præambula Comitiorum?*

Resp. Vice-Mareschallus Imperii certior factus de adventu Principum vel Legatorum, iis assignanda curat hospitia. Dein prima cura esse solet, ut Imperator, si præsens, vel ejus Legati, visitentur. Denique Legati per *Litteras credentiales* (Creditiv-Schreiben) coram Directorio Moguntino semet habilitant.

10. *Quid circa introductionem Deliberationum Comitialium observandum?*

Resp. Si Status justo numero comparuerunt, & placet *Deliberationes ordiri*, initium fit a *Sacris*, quibus peractis, Imperator vel ejus *Commissarius Principalis ex Throno*, quem *Electores & eorum Legati* uno gradu inferiores circumfident, reliqua *subsellia Principibus Ecclesiasticis & secularibus occupantibus*, *Legatis Civitatum* vero extra cancellas stantibus, gratiarum actione pro frequenti comparitione defungitur, & tandem per *Secretarium Imperialem Propositionem prælegendam*

H 2

curat.

curat. *Grundf. P. 2. c. 2.* Postea a Moguntino nomine omnium, debitis Curialibus respondetur & *communicatio Propositionis* petitur.

11. *Quomodo hisce Curialibus penâlis Deliberationes instituuntur?*

Resp. Ordines deliberaturi in Tria separata Collegia discedunt; I. est collegium *Electoralis*, ubi dirigit *Electo Moguntinus*. Sede vacante desuper lites sunt inter *Capitulum*, *Trevisensem*, *Coloniensem*, & *Electorem Saxonie*, omnes hoc *pretendentes*. II. Collegium *Principum* est, in quo *Directorium alternatim* penes *Austriacos* & *Archiepiscopum Salisburgensem* est. vid. *Kulpis ad Monz. p. 163. 172.* III. Collegium *Civitatum Imperii* est, ubi dirigit civitas ex earum medio, in qua Comititia habentur. Separatio in tria hæc Collegia cœpisse creditur 1489. in Comititiis *Francfurtenfibus*, vid. *Grundf. P. 2. c. 3. junct. P. 3. c. 6.* alii tamen altius originem repetunt, maxime *Collegii Electoralis*. vid. *Dn. Coccej. J. P. c. 20. §. 21.*

12. *Num res deliberande præcise juxta Ordinem Propositionis Casarea tractande?*

Resp. Hoc lege aliqua fundamentali expresse non est sancitum. conf. tamen *Monzamb. c. 5. §. 26. & ibi Kulpis. Grundf. P. 3. c. 2.*

13. *In Collegiis ipsis num pluralitas votorum obtinet?*

Resp. Affirm. nisi in causa *Religionis*, *Collectarum*, & in qua *Status*, ut *unum corpus*, *considerari* ne-

ri nequeunt, *Instr. P. art. 5. §. 52. & Grundf. P. 2. c. 5.*

14. Num etiam pluralitas ratione Collegiorum attenditur?

Resp. Duo Collegia una cum Imperatore Conclusum Imperii facere posse, licet tertium dissentiat, illustribus exemplis & observantia comprobatur. A. der Grundf. P. 2. c. 8. add. Dn. Coccej. 7. P. c. 20. §. 37.

15. Quid vero si Imperatoris consensus non possit impetrari?

Resp. Si inter Imperatorem & Status conveniri haud possit, nihil agitur, nec formatur Decretum Imperii, ein Reichs-Schluss vid. Kulpis. Diff. de Placito Ordinum Imperii §. 3. n. 16.

16. Quid si Caesaris consensus Statuum placito accedat?

Resp. Tunc efficiuntur Decreta Comititalia & Imperii, quæ aut separatim, aut in formam Recessus Imperii redacta, publicantur.

17. Super quibus negotiis in Comitibus deliberatur?

Resp. Per *Instr. P. Artic. VIII. §. gaudeant. 2.* Status gaudent jure Suffragii in omnibus deliberationibus super negotiis imperii, præsertim ubi (1.) leges ferende vel (2.) interpretande, (3.) bellum decernendum, (4.) tributa indicenda, (5.) electus aut (6.) hospitalitates militum instituendæ, (7.) nova munimenta intra Statuum ditiones extruenda, (8.) nomine publico vetera firmanda præsidia, nec non ubi (9.) Pax & (10.) fœdera facienda, Ceterum

prolixum Catalogum horum negotiorum recenset *Autor der Grundf. P. 3. c. 1.* quoniam vero ille a partibus Principum stat, quippe qui fuit Consiliarius Saxo-Vinariensis, *Rudolpus Heiden*, vid. *Bedenken über die Grundfeste p. 2.* deprehenduntur in illa recensione negotia, quæ ut *Cæsareo-Electoralia* solent considerari, aut saltem in quorum exercitio *solitario* hætenus Electores-Principes sunt. vid. *supra L. 3. c. 2. qu. 9.*

18. Si super privatis negotiis v. c. emendatione processus agitur in Comitibus, num hoc omnes obligat?

Resp. Solent tunc illi, qui interesse putant, ne juribus in Territoriis suis receptis præjudicetur, protestationes interponere. Sic cum in ultimo Receptu de 1654. nova Processus forma præscriberetur, Elector Saxonia protestatione de non præjudicando juri Saxonico sibi cavit, quod tamen magis *Cautela* loco fieri videtur, quam quo *necessarium* sit, cum negotia privata proprie objectum Deliberationum Comitialium haud constituent & in illis rebus, quæ intuitu salutis communis, *indifferentes* sunt, Statuum potestas in Territoriis suis, illibata ipsis relinquenda est. vid. ill. Dn. Thomas. *Diss. de Potest. legislat. Stat. contra Jus commune. §. 55.--59.*

19. Quousque durare Comititia solent?

Resp. Olim Comititia exiguo tempore, fuere finita & raro *annua*. *Grundf. p. 27.* Ho-
dierna

dierna ab Anno 1663. ad usque nostra tempora durarunt. Nec desunt, qui perpetua fore augurantur. An vero hoc e re Imperii sit, discussum est in 7. P. Prud. Diff. X. §. 17.

CAPUT II.

DE

ORDINARIIS ET EXTRA-
ORDINARIIS IMPERII
DEPUTATIONIBUS.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Ad facilitandam expeditionem Negotiorum celeritate requirentium placuit *Ordinaria Imperii Deputatio*.
2. Quod per illam consensu Imperatoris & duarum *Classium* des *Ehur* und *Fürsten Raths* concluditur, in *Recessum Deputationis* redigitur, ejusdem cum reliquis *Recessibus* valoris.
3. In Comitibus *extraordinaria* Deputatio interdum instituitur v. c. quando *Legati ad Imperium missi* audiendi

Questio 1.

Nonne alii modi sunt, negotia communia Imperii expediendi, quam in Comitibus?

Resp. Per *ordinariam Imperii Deputationem* gemeine oder Ordinaire Reichs-Deputations-*Tage* in quibus a nonnullis ad id Deputatis omnes *representantibus* negotia totum Imperium concernentia expediuntur.

2. *Quinam sunt hi Deputati?*

Resp. Numerus eorum in Comitibus *Augustanis* 1555. quibus institutum hoc originem debet, satis

tis restrictus fuit, scil. ad VI. *Electores*, 4. *Principes*, 1. *Prelatum*, 1. *Comitem*, & 2. *Civitates Imperiales*. Hisce alii successu temporis adjecti, vid. *Schwed. P. Spec. S. 1. c. 31*. Usque dum *Instr. P. art. 5. §. 18*. sancitum est de pari numero ex Catholicis & Evangelicis Statibus, & supplementum ad *proxima Comitia* rejectum est. Itaque in *Comitiis* de An. 1654. negotium hoc reassumptum & quæ conclusa *Recessui* de dict. an. 5. *dierweil. 195*, inserta sunt. *Grundf. P. 3. c. 6. p. 249*.

3. *Quis indicit hanc Deputationem Imperii?*

Resp. *Electo Moguntinus*, quoties e re Imperii hoc arbitratur. Olim *Francofurtii ad Menum* instituenda : hodie hoc liberum est, R. *J. d. 1570. §. derohalben soll. 11*.

4. *Num etiam Imperator ad hosce Conventus vocatur?*

Resp. *Affirm.* & penes hunc vel ejus *Commissarios* est jus proponendi.

5. *Quomodo in illis proceditur?*

Resp. Status in duas Classes secedunt ; *Una* *Electorum* est ; *altera* *reliquorum Statuum*. *Contradictiones* super hac separatione vid. apud *Schwed. P. Spec. Sect. 1. §. 4.* & ut in hisce *Deputationibus* quid statui possit, necesse est, ut *due he Curie, der Chur-und Fürsten Rath* inter se, & cum ipsis *Legatus Cæsaris* consentiant. R. *J. d. 1555. §. und im Fall. Schw. l. c.* Si hoc fit, deinde a *Moguntino* in formam *Recessus*

sus redigitur, qui Recessus Deputationis appellatur, & ejusdem cum aliis Recesibus valoris est.

6. Num Cesare mortuo expirant hæ Deputationes?

Resp. Non, quia ab ipso solo non dependent. Schwed. l. c. §. 3.

7. Num etiam huc pertinet Vistatio Camera?

Resp. Affirm. Schema Vistatorum reperitur In Calce Recessus d. 1654.

8. Num præter Ordinarias Deputationes, dantur ne etiam Extraordinaria durantibus Comititiis?

Resp. Aff. quia ordinarius modus, in Comititiis forma solita quid expediendi lentus est & ambages amat. Hinc ratio nonnullorum expediendorum postulat, Deputatis ex tribus Collegiis & pari numero ex utraque Religione determinationem committere, & vocatur Extraordinair - Deputation. Negotia ardua hoc modo terminata, enumerat A. der Grundf. P. 2. c. 7. Sic quando Legati ad Imperium mittuntur, ad eos audiendos certi solent deputari in Comititiis, quod in specie cum Gallico Legato Ratisbonæ, Domino de Gravell, observatum fuisse, idem testis est l. c.

CAPUT III.
DE
CONVENTIBUS PARTI-
CULARIBUS.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Status habent jus semet congregandi pro lubitu, inde
*Dictæ Electorales, Churfürsten; & Principales,
Fürsten & Tage.*
2. Hi Imperatore invito possunt institui. Si vero ejus
monito, solet per *Legatos* iis interesse.

Questio 1.

*Præter enumeratos universales conventus, dan-
tur ne etiam particulares certorum Colle-
giorum?*

Resp. Affirm. & potissimæ sunt inter illos
Dictæ Electorales, Churfürsten & Tage / de quibus
jam dispositum est in *A. B. c. 12.*

2. *Num in hisce etiam Rex Bohemiæ præsens est?*

Resp. Neg. nisi de Electione Regis Romani
forfan Consultatio instituenda foret. vid. Cau-
tio Vladislao Bohemiæ Regi a ceteris Co-Ele-
ctoribus 1489. tradita apud Goldast. *P. 2. der
Reichs-Satzungen p. 178. Limæus ad A. B. c.
12. §. 2. obs. 4.*

3. *Ex quibus causis hi conventus instituuntur?*

Resp. Sat generales & magnificæ allegan-
tur in *A. B. c. 12. §. 1.* ad tractandum de ipsius
Imperii Orbisque salute. In *der Churfürstl.
Brüderl. Verein. d. 1521. §. 1.* Causa exprimi-
tur;

tur : Nutz und Noth des H. R. Reichs. Quod in *Capitul. Joseph. art. 6.* adhuc specialius exponitur : Auch so sie beschwerlich obliegen haben / dasselbe zu bedencken und zu berathschlagen. Unde conjici potest, quod illa, quæ prærogativas, dignitatem & jura hujus Collegii attinent, in hisce Diætis utramque paginam faciant.

4. Quot ejusmodi Diætæ Electorales institutæ fuerunt?

Resp. Varias recenset Rachelius in *Diff. pec. de Diætis Electoral.* quæ in B. Fritschii *novo Volum. Dissertationum Juris Publici num. 7.* occurrit. add. *Virriar. illustrat. L. 3. Tit. 8. §. 3.* Crüger *de Novemvirat. P. spec. M. 2. D. 7. §. 10.*

5. Num Principes etiam jure separatim conveniendi gaudent?

Resp. Tales Conventus Principum, Fürsten-Tage / in Imperio non insoliti sunt, & occasione noni *Electoatus* Noribergæ ante paucos annos ejusmodi conventus Principum der wegen des Neunten Chur-Besens correspondirenden Reichs-Fürsten / celebratus fuit.

6. Num etiam reliquis Statibus hoc licet?

Resp. Aff. Sic de conventibus *Civitatum imperialium* disponit *Art. 6. Cap. Leop. De Conventibus Comitum* vid. Fritsch. *Pec. Tr. de Convent. Com.* Imo & *Nobilitatem immediatam* in possessione immemoriali, Diætæ Equestres Ritter-Tage instituendi, esse, asserit Nolden. *de Stat. Nobil. c. 17.*

CA-

CAPUT IV.
DE
CIRCULIS IMPERII ET
CONVENTIBUS CIRCULARIBUS.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Vasta Compages Imperii divisionem in certos *Circulos* exegit, quod tempore *Maximiliani I.* in X. factum est.
2. *Executiones* in Imperio faciendæ contra Status pertinent ad *Directores & Duces* Circulorum.
3. *Ordinatio Executionis* Circulorum ambagiosa, nec ad *præsentia tempora* accommodata est.
4. Intuitu Circulorum multi defectus occurrunt, & deliberationes de *Redintegrationibus Circulorum* magno Imperii malo negliguntur.

Questio 1.

Quot sunt Imperii Circuli?

Resp. Divisionis Imperii in *Circulos X.* germanice *Reichs-Creyse* / Autor est *Maximilianus I.* qui in *Augustanis Comitibus* 1500. cum consensu Statuum primum constituit sex *circulos*, vid. *Limn. J. P. in addit. ad tom. 2. Lib. 7.* quibus postea 1512. quatuor adjecit.

2. Nonne ante illa tempora Imperium in *Circulos* distinctum fuit?

Resp. Vetustissima jam sub Carolingis Imperatoribus, Germaniæ divisio in *Septem populos & Provincias* fuit, quæ & basis divisionis sub *Maximiliano* haud dubie fuit, v. *Dn. Coccej.*

J. P.

J. P. Prud. c. 4. Verum propria determinatio in *X. Circulos* & eorum *limites* sub Maximiliano I. placito Imperii adscribenda est.

3. *Quæ causæ hujus Instituti?*

Resp. Ut eo ordinatius in vasto corpore Imperii omnia dirigi possent, dum illi complexus diversorum Statuum sunt, eorumque Territorium ad tranquillitatem utilitatemq; communem, salvo nexu universali inter se sociatorum,

4. *Ex quibus membris quilibet circulus constat?*

Resp. Catalogum illorum inferere nimis tardiosum foret, cum passim recenseantur a Publicistis. Inprimis Zeilerus germanico libello operose membra singulorum Circularum recensuit.

5. *Num Bohemia ad Circulum aliquem pertinet?*

Resp. Neg. & quæ Goldastus de Circulo *XI. Bohemico* affert, fide Tabularum publicarum destituuntur. Interim huic rei etiam mutatio instat, dum præsentibus Comitibus tractatus fervent, de Imperatore qua Rege Bohemia, ad omnes functiones Electorales admittendo, & vicissim onus integri Circuli, (einen Creysß Reichs-Anschlag) a Bohemia exigendo. *vid. supra L. i. c. 2. num. IV.* Sunt etiam Status, qui plane nullo circulo comprehenduntur v. c. Dux Sabaudia & Comitatus sive Principatus Mompelgardensis.

6. *Quomodo specialiter denominantur X. Circuli?*

Resp. Sunt illi: Saxonicus superior & inferior

rior : Rhenanus superior & inferior , Austriacus , Franconicus , Westphalicus , Svecicus , Bavaricus , Burgundicus .

7. Num uni Circulo præ alio præferentia est ?

Resq. In Legibus Imperii ordo eorum fortuitus & promiscuus deprehenditur, & unius præcedentia præ alio nullis fundamentis nititur.

8. Quomodo Regimen Circulorum se habet ?

Resp. Omnes Circuli uno vel pluribus Directoribus *Creysß = Ausschreibenden Fürsten / & Duce Circuli : Creysß = Obristen /* instructi sunt. Directorum officium consistit potissimum in eo, quod Status & membra Circuli convocent ad *Diatas Circulares*, ibique proponant & dirigant. In nonnullis autem lites super Directorio satis intricatæ vigent. Sic in Rhenano Superiore Episcopus *Vormatiensis Condiretorio*, Electorem *Palatinum* intuitu Principatus *Simmerensis* exclusum cupit ; & Rex *Sueciæ*, tanquam Dux *Bipontinus* Electori *Palatino* movit controversiam ; & hisce vicissim Landgravius *Hasso-Cassellanus*. In *Westphalico* Circulo lites ratione Directorii fuerunt inter Electores *Brandenburgicum & Palatinum*, quæ 1666. Transactione ita sopitæ sunt, ut Directorium *Utrique* cum Episcopo *Monasteriensi* commune sit. vid. Transactio ap. *Lundorp. Act. publ. tom. 9. l. 10. c. 119.*

9. Quodnam Ducis Circulorum Officium est ?

Resp. Hoc non, uti Directoris, Domui vel Territorio est annexum ; sed Dux eligitur a Circulo

culo per majora. Et hinc Directoris & Ducis Officium in una persona concurrere possunt. Interdum Duci nonnulli adjunguntur, quorum numerus cujusvis Circuli provisioni relinquitur. add. Schwed. P. gen. C. 5. §. 15.

10. Executiones rerum decretarum num præcise ad Directores & Duces illorum circularum spectant, in quibus res exequenda est?

Resp. Acriter hoc ventilatum est in causa proscriptionis *Donawerdensis*, ubi Executio ab Imperatore *Rudolpho II. Bavaro* commissa est, licet ista Civitas *Svevico Circulo* comprehendetur. conf. *Aut. Informat. Caus. Donawerd.* quæ Civitas pristino Satui cum juribus nupera revolutione *Bavarica*, restituta est. Cæterum hæc lis composita est in *Instr. P. Art. 16. §. inprimis. 2.* secundum quod præcise Executio Directoribus & Ducibus Circuli, ubi negotium geritur, committendum est.

11. Num ratione Ducum & Directorum Circularium in Executionibus præcise hoc observatur?

Resp. Omnino. Nam præter leges publicas, observantia recentior hoc confirmat. Sic cum 1697. sententia in Judicio Aulico *Vienensi* ab Imperatore super Successione *G.* pronunciaretur, & a Commissario Imperiali Executio Sententie latæ, insciis Directoribus, nimirum Rege *Borussia*, qua Duce *Magdeburgico*; Rege *Suecia*,

Suecia, qua Duce *Bremensi*, & Duce *Luneburgico*, summo Circuli *Saxonici inferioris Praefecto*, suscepta esset; illi armata manu jus suum sibi vindicatum iverunt. conf. *A. Med. ad Instr. Pac. Spec. 5. p. 780.* Partes Imperatoris hoc casu defendere, licet recte & quasi aliud agendo, annixus est Anonymus quidam,)qui Dn. *Mulzii* Consil. *Viennens.* creditur,)evulgata *Dissertatione de Officio Ducum & Directorum Circularium*; Verum ejus rationibus abunde satisfactum, est ab illustribus Jureconsultis in peculiaribus scriptis *de Officio Directorum & Ducum Circularium in Executione Sententiarum editis An. 1697. & 1698.* Sic nupera Executio Circuli hujus occasione *Motuum Hamburgensium*, Emporium hoc ab imminente ruina ferocientis cleri & plebis vindicavit; vi armorum Directorum & Ducis circuli hujus.

12. *Circuli illi nullis ne defectibus laborant?*

Resp. Desiderant nonnulli haud praeter rem, quod (1.) *Ordinationes* circularum indies negligi incipiant. Exempli vide in *der Grundf. P. 3. c. 7. 9.* (2.) Quod *Executiones* in illis ut plurimum claudicent; maxime contra potentiores; aut *Executiones* secundum *Ordinationem Executionum Circular.* quæ *Recessui de 1555.* inserta, add. *Cap. Leop. & Jos. art. 2. ambagiosa* & parum accommodatæ tempori præsentis sint. Hinc consilium proponi cæpit von einer neuen *Reichs-Versassung* / quod exhibent *Bœler. Not. Imp. L. 3. c. 3. & Spren-*

Sprenger. *Lucern. Imp. c. 12.* (3.) Non minus ad defectus pertinet omiffa fere hodie *antiqua illa Circulorum Correspondentia*. Bœcler. c. 1. (4.) *Collifiones*, quæ inter membra unitus circuli *religione & viribus inæqualia* facile suboriuntur. (5.) *Mutua renitentia* inter *Circulos & Cameram*.

13. *Ad quid Conventus Circulares instituuntur?*

Resp. Comitia circularia, *Creys = Täge* / propterea a Statibus cujusvis Circuli instituuntur, ut negotia Circularia debite expediantur. Quæ comitia ob quædam obstacula, haud levi communis Rei incommodo, omituntur, ceu observatum est in Circulis Saxónico superiore & inferiore ab aliquot annis, quæ ut removeantur, serio nunc in Comitiiis deliberatur, occasione *ararii Imperii publici militiæ & defensionis causa*, *allgemeine Reichs = Kriege = und Operations-Casse* vocatur, instituendi. Priusquam vero *Dietæ* circulares maxime memoratorum Circulorum pristino vigori restitutæ sint, parum spei de successu rei, ad salutem Imperii manifeste spectantis, superest. *Conferantur Acta Comitilia publ. de 1707.*

14. *Nonne etiam Conventus Circulorum inter se observantur?*

Resp. Conventus maxime vicinorum, Circulorum quotannis *monetæ probandæ causa*, urgentur in *R. F. d. 1571. §. 28.* Inde etiam nomen der *Correspondirenden Creyse* / qui & in *tres Classēs* distributi sunt. In I. *correspondent Rhena-*
I nus

nus superior, inferior & Westphalicus : in II. Circulus Saxonicus superior & inferior, quibus Westphalicus solet adjungi : in III. Franconia, Svevia, Bavaria & Austria Circuli conf. R. J. d. 1555. §. 107. & R. d. 1576. §. 48.

CAPUT V.

DE

EXECUTIONE DECRETORUM COMITIALIUM.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Executiones *Decretorum Imperii* communiter claudicant, maxime contra *Exteros*, cum bellum contra ipsos gerendum est.
2. *Exercitus perpetuus*, communi sumptu alendus, Germania perquam utilis futurus esset, sed insuperabilia fere obstacula hoc sperare vetant.
3. Tempore *Belli Imperii*, huic jus est pro necessitate ejusdem, transitum, hospitationes, munimenta in *Statuum vicinorum*, huic oneri *imparium*, Territoriis suscipere.

Quaestio 1.

Quomodo comparatum est cum Executione *Decretorum Comitialium*?

Resp. Executio illa vel spectat *Exteros*; vel *Status ipsos*; vel *Eorum subditos*.

2. Quomodo *Exteros*?

Resp. Si decretum quid in Comitibus contra *Exteros*, modus *pacificus* est Legatorum, nomine totius Imperii, missio; si vero pravi deatur, legationes frustraneas fore; succedit modus

modus *hostilis*, scil. *Bellum*, cum inter liberas Civitates nullæ aliæ agendi viæ supersint. Sic nomine Imperii *Bellum præsens* geritur occasione *Fatalis Revolutionis Hispanicæ* contra Gallum, quod in Comitiiis Ratisbonensibus decernebatur 28. Sept. 1704.

3. Cum vero ad *Bellum bene instructus miles* requiratur, num *Germania jussu Exercitus semper instructa est?*

Potentiores Statuum quidem sat validum numerum militum pro statu suarum Provinciarum in promptu habent; Verum *Exercitus communis* communi Imperii stipendio sustentatus, tempore pacis non adest, sed demum hostili exercitu cervicibus vincinorum incumbente, jam a Statibus plerisque secundum proportionem *Expeditionis Romanæ* conscribi solet, idque satis lente, ob laxum nexum Imperii, & conscriptis stipendia aliaque requisita *Bellica* haud raro deficiunt. Hinc prudenter jam Ratisbonæ, hortatu *Electoris Hanoverani*, utpote supremi *Exercitus Imperii ad Rhenum Ducis*, de *Ærario Militiæ Imperialis* restaurando, consultatur. vid. *Acta Comititalia anni præteriti & præsentis*. Et cum solennis querela Comitialis sit; daß die hohen Stände gern bewilligen und hernach nichts geben / Grundf. P. 3. c. 8. §. 3. Per Capit. Joseph. art. 17. Imperatori injunctum est, quod memini sein Antheil Contribution remittieren aut minuire debeat, quod tamen præsentis bello, ratione

remissionis des Schwedischen Reichs: Contingens factum est vi Transactionis Alt-Ranstaden-
sis inter Imp. & Reg. Svec. haud dubie ex statu re-
rum præsentium & gravibus de causis.

4. Nonne consilia super Milite Germaniæ perpe-
tuo suppeditata sunt?

Resp. Varii varia suppeditarunt, quæ u-
tinam tam feliciter in praxi, quam in charta ap-
parerent! Pertinet huc Almers Miles Germaniæ
perpetuus, add. Textor de Rat. Stat. Germ. c. 16. Sic
Colonia serio 1695. de perpetuo Germaniæ Exercitu
deliberatum est, & ab isto tempore res isthæc
fervere cœpit. Eodem anno prodiit Consultatio
a Celeberr. Kulpisio eum in finem instituta.
Hujus ratiociniis semet opposuit in negotiis
Germaniæ publicis versatissimus Dn. de Lim-
bach, Legatus Hanoveranus in Comitibus Im-
perii, qui difficultates circa institutum per-
petui Exercitus Imperii, pro præsentis Ger-
maniæ Statu, politice satis repræsentavit; Kul-
pisius respondit & nodos hosce solvere annixus
est, add. Dn. Strykii *Biga Dissertationum de Mili-
tia Imperii, & Militia Circulari.*

5. Quænam sunt concomitantia Belli Imperii ne-
cessaria?

Resp. (1.) *Transitus Militum per Statuum, ma-
xime bello vicinorum, Territoria; qui inno-
xius esse debet. Jura circa illum excussa
sunt a, Dn. Strykio Dissert. de Transitu Mili-
tari.*

(2.) Ho-

- (2.) *Hospitationes Militum & Hyberna.*
 (3.) *Munimentorum* pro casu necessitatis & opportunitate situs ad hosti nocendum, etiam in *Statuum* (scil. infirmiorum) *Territoriis* extructio, ad quod in *J. P. art. 8. §. 2.* Consensus Comitialis requiritur; puto, si non periculum in mora.
 (4.) *Munimentorum* hosti vicinorum & in *Statuum* infirmiorum *Territoriis* sitorum occupatio, *valido praesidio* & aliis requisitis belli necessariis. Cujus rei exemplum in *Castro S. Goari* sive *Reinselse* praesenti bello praesidio Imperii, ob infirmitatem sui Principis, munito.
 (5.) *Dominium eminens*, necessitate ita exigente ab Imperio in *Statuum* *Territoriis* pro salute communi exercendum, sub limitibus tamen *Juris Naturalis*. Bœcl. Not. Imp. L. 18. c. 1.

6. *Quando Executio Status ipsos spectat?*

Resp. Vel (1.) ex *Decretis Comitibus*, vel

- (2.) *Particularibus Collegii*, v. c. *Conventus Electoralis* vel (3.) *Circularibus*. Si prius *Banno* & *Bello* contra *Status* conclusis totius *Imperii* praefracte semet opposentibus proceditur, ceu praesenti bello id factum contra *Bavarum* & *Colonensem*, *Gallo*, pro *hoste Imperii* declarato, adhaerentes. *Posterioribus* duobus modis violentis compulsionibus ad implenda conventa praxis raro respondet. vid. *Limn. add. ad L. 1. c. 7.*
 n. 32.

7. *Quando Executio contra subditos Statuum
dirigitur?*

Resp. Si in Comitibus quædam disponuntur, quæ non Statum *publicum* concernunt, sed Statuum *subditos*, v. c. si capita quædam justitiæ reformentur, *avocatoria* publicantur, *Calendarium* reformetur. conf. *Diff. nostr. de Jure XI. Dierum Calendario subtractarum*. Executionem enim horum & similium Decretorum Status ipsi in suis Ditionibus suscipiunt.

LIBER V.

CAPUT I.

DE

JUDICIIS GERMANIÆ
PUBLICIS.

GENERAL. AXIOM.

1. Controversiæ Statuum magni momenti olim in Comitibus compositæ sunt ex æquo & bono.
2. Jus Principum das Fürsten-Recht non extendendum est ad Cognitionem impera. o. iam *super Successione Feudali*, sed ad *Declarationem in Bannum*, quæ a solo Imperatore haud pender.
3. Principes & Status Evangelici in Causis sic dictis *spiritualibus* & matrimonialibus nullum *forum Imperii* agnoscunt.
4. Principes & Status intuitu *Personæ inviolabiles* nec *pœnis humanis* subjectæ sunt.

Questio 1.

*Qualis olim Status Judiciorum in Germania sub
Carolingis & successoribus?*

Resp.

Resp. Familix Regix cum inter se, tum adversus alios Proceres, controversix in *Concilio Procerum & Populi* disceptabantur, ut & Causx Procerum magni momenti, *Minores* per *Regem* aut ejus *Missos*. Docte ex monumentis historicis medii xvi hoc persequitur Conring. *Diff. de Judiciis Germaniæ*, cujus Epitomator Monzambanus est *de Stat. Imp. c. 5. §. 14*. Uterque vero *de forma Processus* vetusti filet.

2. *Jus Principum, das Fürsten-Recht / nonne ex antiquo Judiciorum Statu derivandum est?*

Resp. Ita existimat Conring. *all. l. a §. 44. usque 52*. Quoniam autem res valde intricata est, dum nonnulli id *profigmento* habent, vid. Monz. *l. c.* alii *usum* ejus *modernum* adhuc urgent, quas in *utramque partem* larga manu allegat Dn. Schvveder *P. spec. sect. I. c. 9. §. 12.* puto casus probe distinguendos esse. Si Causx ipsos Principes eorumque *vitam, honorem, bona spectarunt*, Imperator judicavit per *immemorialem observantiam una cum Con-Statib. us.* Ipse Fridericus II. in *Constit. ap. Lundorp. Tom. 1. Art. Publ. c. 5.* ita hoc exprimit: *Wo es aber Fürsten an ihr Leib / an ihr Ehr oder Recht gehet / da wollen Wir Selber richten auff die Weise wie es im h. Röm. Reich von alten Zeiten Herkommens / h. e. in Comitiiis consensu Statuum; scilicet, quando judicabatur, an Princeps vel Status Banno feriendus, territorio exuendus sit; Quoniam*

niam vero longis protelationibus inde anfa-
suppeditaretur, postea placuit in *Capit. Ferdin.*
III. art. 3. Declarationem Status in Bannum ad
Consensum Electorum, welche sich des Wercks
nicht theilhaftig gemacht / restringere. Ve-
rum cum reliqui Status acquiescere illa re nol-
lent, in *Instr. P. Art. VIII. §. habeantur* constitu-
tum est, ut in proximis Comitiiis *communi Sta-*
tutum consensu, de modo & ordine in Bannum decla-
randi statueretur. Quoniam autem illud non-
dum factum erat in memoratis Comitiiis, in
Capitul. Leop. & Joseph. art. 13. saltem provisionaliter
plenius id repetitum est.

3. Ergo Cognitio super successione Feudorum illu-
strum ad Jus Principum non pertinet?

Resp. Illa soli Imperatori reservata est per
claros textus *Ordin. Vornat. d. 1521. §. Ob auch*
Sachen 2c. ibi: Einem Theil gänzlich und
endlich abgesprochen werden sollen. Ordin. Ca-
meral. P. 2. tit. 7. Ord. Jud. Aul. tit. 2. ibi: hohe und
niedere Lehen. Sic novissime 1697. in causa
Successionis G. illud non in quaestione erat,
quod Imperator solus sententiam tulisset, hoc
enim a Partibus Directorum & Ducis Circuli
in dubium non vocabatur; sed quod in eo-
rum prajudicium propria autoritate *Executio-*
nem Sententiae suscepisset Commissarius vel Lega-
tus Caesareus. vid. *supra L. 4. c. 4. qu. 10.*

4. Nonne vero consultum Imperatori esset, cum
Statuum potentiorum maxime istius Cir-

culi

*culi, ubi controversia viget,
præcitu rem decidere?*

Resp. Liberum hoc relinquitur Imperatori in causis *majoribus*, & unde *tumultus* in Imperio timeri possent, quorundam utriusque Religionis Electorum & Principum sententias & vota requirere, per verba *Instr. P. art. 5. §. quo ad Processum*. Hinc non confundendæ hoc passu sunt regulæ *prudentiæ* cum regulis *juris*.

5. Causæ Principum protestantium matrimoniales ad quod Judicium Imperii pertinent?

Resp. Olim Imperatores judicasse, exemplo Ludovici IV. inter Johannem Regis Bohemiæ Filium & Margaretham Ducissam Carinthiæ ob impotentiam pronunciantis ap. Goldast. *Mon. S. R. J. tom 2. p. 1383.* probari posse, videtur. conf. Textor ad *Recess. Imp. noviss. Diff. 2. §. 74.* Verum dum ob principia pontificia Imperatores nostri hoc munus declinant, & in *Instr. P. art. 5. §. 28.* Pontificis & Episcoporum id sibi arrogantium potestas suspensa, Principes & Status Protestantes in his causis nullam agnoscunt Judicem, sed in propriis *Consistoriis* has controversias decidendas, vel potius mentem suam declarandam, curare possunt. conf. Myler. ab Ehrenbach. *Gamologia Personar. illustr. c. 8. add. Dn. Ludovici Diff. de Foro Principum Protest. in Matrimonial.*

6. Nonne vero consultum esset, ut Commune Consistorium Statuum Protestantium erigeretur?

Is

Resp.

Resp. Ita videtur existimare Dn. Schvveder. *Diff. de Foro illustr.* §. 43. erectionem hujus Consistorii vel sacri Tribunalis pluribus exponens & delineans. Verum Consilia ejusmodi *impracticabilia* esse, & ad *Non-Entia Politica* pertinere, demonstrat Dn. Stryk. *Diff. de Foro Privac. & Privat. Commun.* c. 2. n. 99 -- 104.

7. *Causæ Statuum criminales ubi dijudicantur?*

Resp. In causa *factæ Pacis Publicæ*, & perduellionis, Camera cognoscit per *Ord. Cam. P.* 2. tit. 9. §. so *jemandt.* quod intelligendum putato „ ubi querela a Constatu læso ad Cameram delata, & ejus Decretis nulla paritio facta. Ceterum causæ *Status publici* v. c. præsentē Bello, *Bavarica & Colonienfis* & similis momenti juxta tradita *qu. præced.* 3. dijudicanda veniunt. Et hoc intelligendum, si qua *Principes* peccant, statum publicum evertendo; Si vero ut *homines* peccata committant v. c. adulteria, homicidia, in his terris nullum agnoscunt Judicem punientem. vid. *Diff. de Mut. A. Bullæ* §. 10. Olim quidem *canes portare* aut alias ignominiosas pœnas pati moris fuit; sed hoc ad *barbariem avi* illius pertinet, ubi Reges oculis privare & *Monasterio* intrudere invaluerat. confer pulchrum Discursum Cæsarini Fürstenerii de *Suprematu* p. 30. J. P. Prud. *Diff.* XI. §. 17. 18. vid. supra L. III. cap. 3. qu. 18.

CAPUT

CAPUT II.
DE
JUDICIO AUSTREGARIO.

GENERALIA AXIOM.

1. Inter Status *primæ Instantiæ* Forum *Austregæ* sunt.
2. Ab his ad *Judicia suprema, Cameram & Judicium Aulicum*, recurritur.
3. *Subditi* cum Principe suo litigantes *cæcis casibus Foro Austregario* gaudent.

Quæstio 1.

Principes & Status inter se litigantes quodnam forum habent?

Resp. Forum *primæ instantiæ* inter ipsos sunt *Austregæ*: quæ vel *conventionales*, bedingte *Austräge*/ *Gewillkühre*/ *Decher ad Blum. p. 205.* vel *Legales*. Si priores adsint, hæ cessant. *Dn. Fabric. ad Myns. Cent. 1. obs. 89.*

2. *Quid sunt Austregæ?*

Resp. *Judices*, a *Statibus*, *Principum Conditionem* habentibus, electi *juxta Leges fundamentales*, ut *controversiæ nonnullæ in prima instantia finiantur*.

3. *Num promiscue uno eodemque modo Austregis legalibus fruuntur omnes Status?*

Resp. Neg. Nam in *Ordin. Cam. P. 2. T. 2.* distinguuntur in *primi & secundi ordinis*. Ad illum pertinent *Electores, Principes & principali dignitate fulgentes, Fürstenmäßige*; Ad hunc *simplices Prelati, Comites, Barones & Nobiles immediati. Primæ Classis personæ rei partes sustinentes contra cujuscunque conditionis Actores, hoc suo pri-*
maz

mae instantiae foro privilegiato fruuntur. *Ord. Cam. l. 4. §. f.* *Secunda* Classis personae, quando a *primi ordinis* Actore aut a *sui ordinis* personis in jus vocantur, Austregario foro gaudent. *O. C. P. 2. tit. 3. §. 5.* Si vero hi a *mediato* Cive, aut *Civitate Imperiali*, quae Jus Austregarum non habet, conveniantur, hoc coram supremis Imperii Judiciis, *Camera & Judicio Aulico*, fieri debet.

4. *Quid si Civitas municipalis suum Principem convenire velit?*

Resp. Si Princeps sit *reus*, sit hoc coram Austregis; si vero ille *Actor* sit, coram *Camera*, vel *Dicasterio* Principis, obsequii remissione facta *Consiliariis*, wenn Sie vorhero Ihrer Pflicht erlassen werden / semet sistere necesse habent.

5. *Num Civitates Imperiales etiam fruuntur hoc jure & Foro?*

Resp. Ipsae convenire *Principes primi Ordinis* coram hoc foro possunt. Non autem conveniuntur *passive*, nisi speciali privilegio munitae, quod de nonnullis testatur *Vitriar. J. P. L. 4. c. 5. §. 7.*

6. *Quenam causa pertinent ad hoc forum?*

Resp. *Causae Civiles* & super quibus postea ad *suprema* *Judicia* provocare fas est. *Dn. Stryk. all. l. §. 33. Schwed. c. l. §. 12. 15.*

7. *Num etiam Apannagiati coram hoc foro conveniendi?*

Resp.

Resp. *His*, ut & Principum Regnantium Uxoribus & liberis propterea non videtur posse tribui, quia: superioritati T. Principis regnantis conditione privata subsint.

8. *Quid si litigantes sententia Aufregaria non sint contenti?*

Resp. Tunc sententia ad *Cameram* vel *Judicium Aulicum* devolvi potest. Schvved. c. l. §. 16.

CAPUT III. DE JUDICIO CAMERALI IMPERII.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Camera jurisdictionem suam non habet a solo *Cesare*, sed simul *Imperio* & communi ex placito constituta est.
2. Hinc non præjudicat Statuum Superioritati T. in suis Provinciis.
3. Lentus in illa procedendi modus, & Executiones ut plurimum deficiunt.
4. *Subditi Electorum* non appellant ad *Cameram*.

Quæstio 1.

Quid est Judicium Camerale?

Resp. *Supremum in Imperio Tribunal*, Imperatoris & Statuum consensu erectum, ut jus inter Status eorumque subditos juxta præscriptum modum reddat.

2. *Quando institutum hoc Judicium est?*

Resp. In Comitibus *Vormatiensibus* 1495. Imperatore Maximiliano I. sublati diffidationibus

nibus Statuum & reducta pace profana vid. *supra*
L. 1. c. 6. qu. 2.3.

3. Num Camera a solo Imperatore dependet?

Resp. Non: Sed etiam Statibus: Hinc
in *Recess. d. 1654.* vocatur: Unser und des **Röm. Reichs** Cammer-Gericht & clarius adhuc
§. 56. Als welches uns sampt Churfürsten und
Ständen representiret; & in *Replica trium*
Electorum apud Lundorp. Act. publ. tom. 2. L. 1.
tr. 4. Daß das Cammer-Gericht und Beysitzer
ihre Jurisdiction von Kays. Maj. auch Chur-
fürsten / Fürsten und Ständen des **Röm.**
Reichs haben.

4. Sed tamen sententie solius Caesaris nomine promulgantur?

Resp. Ita est, & Imperator ipse sibi tan-
quam *Archi-Duci* aliquid mandare hoc stilo so-
let. Exemplum tempore **Caroli V.** Wir Carl/
Römischer Kays. entbiethen dir Carl Erbs-Herzog
gen von Oesterreich / occurrit apud *Linn. tom. 1.*
L. 3. c. 9. n. 39. Verum inde perperam colligit
Schütz. J. P. Vol. 2. Diss. 2. th. 6. l. D. Camera-
suam jurisdictionem soli *Casari* debere. *Kulpisio*
ad Monzamban. c. 5 §. 20. satisfactum in *J. P.*
Prud. Diss. XI §. 20.

5. Ex quibus Personis constat iudicium Camerale?

Resp. Primaria persona est *Judex Camere.*
qui natione debet esse *Germanus*; conditione *Princeps*, *Comes*, vel *Baro*, ab Imperatore constitui-
tur ex utraque religione, cum salario 4400. Im-
peria-

perialium per Recept. Imp. d. 1654. § 11. Deinde sequuntur IV. *Præsides*, duo *Catholici*, duo *Evangelici*, juxta *Instr. P. Art. 5. §. 23.* qui constituuntur item ab Imperatore. Salarium singulorum est 1371. *Imperialium* per eundem *Rec. I. §. 11. Assessorum Cameralium* juxta *Instr. P. art. 5. §. 23.* Quinquaginta esse debent 26. *Catholici* & 24. *Evangelici*.

6. Num hic numerus *Assessorum Camerae completus* est?

Resp. Ultra *Septemdecim* nunquam visi sunt, teste *Blumio Proc. Cam. tit. 14. n. 5.* Imo ultra novem ante paucos annos in Camera non fuisse *Assessores*, ob deficientia *Salaria*, docet *Thucel. in Elect. Jur. Publ. curios. c. 10.* Et certis de causis ab aliquo jam tempore potestas judiciaria plane suspensa est, usque ad *Revisionis commissionem*, quæ ex indole ejusmodi negotiorum haud dubie lente procedet, de quo *Acta publ. Præsentium Comitiorum Ratiobonnensium* hujus & præteritorum annorum consulenda sunt.

7. Unde *Salaria Officialium Camerae* petuntur?

Resp. A Statibus juxta determinationem *Matricule Cameralis*, vocantur die *Cammer Zieher*. vid. *Recept. noviss. §. 9.* Quæ matricula cum reliquis Imperii haud confundenda est, cum specialem usum onerum *Cameralium* tantum habeat. vid. *Præfatio matricule Revisæ* quæ extat in fine der *Grundfeste*. Solennes vero sunt querelæ *Cameralium* de *solutionis defectu*. conf. *Kulp. ad Monzamb.*

zamb. c. 5. §. 20. & inde sordium judicialium, suspiciones aliique defectus hujus Tribunalis a Monzambano subinde notati satis satyrice cap. 5. §. 20.

8. Quenam Causæ in Camera deciduntur?

Resp. Tam causæ Principum & Statuum inter se, exceptis tamen *spiritualibus, matrimonialibus & feudalibus*; quam eorum *Subditorum lites Civiles*, quod ex *lectione Ordinationis Cameralis* plenius hauritur.

9. Num Executio sententiarum, maxime inter potentiores Status latarum, prompta est?

Resp. De hac multa disposita leguntur in *Ordinatione Camerali*. Teste tamen Monzambano c. 1. & suffragante experientia, Status, qui propriæ confidunt Potentiæ, susque deque habere solent, quæ Camera pronunciat. Hinc de efficaciori modo exequendi præteritis & præsentibus Comitibus sapius deliberatum est, sed non optato eventu, more rerum Comitiatium istius generis & naturæ. conf. Kulpis, ad *Monz. c. 1. §. 22.*

10. Num Subditis promiscue a Dicasteriis Statuum appellare ad Cameram fas est?

Resp. Neg. Nam Electores per *A. Bullam Tit. 11. fruuntur privilegio de non appellando*. Hinc *subditi Electoratum* plane ad suprema Tribunalia appellare nequeunt. Bene vero subditi aliarum Provinciarum, licet illæ Electori sub sint. Idem dicendum de *Subditis Ducum Saxonia,*

nie. vid. Knichen *de Saxon. non provocandi Jure & privil.* Carpzov. *de jure & privileg. Ducum Sax. de non appell.* Reliquorum Statuum subditi in causis Civilibus certe summa tantum appellare possunt.

II. *Quenam summa illa appellabilis est?*

Resp. *Varia* in Statuum Territoriis pro conditione privilegiorum desuper obtentorum ampliori vel restrictiori. Recensentur, illæ passim a Cameralistis. conf. Blum. *Process. Cameral. Tit. 47.* Sic in specie Subditi Provinciarum Imperii Sereniss. Regis Borussiae non licet appellare, nisi ad supremum Tribunal Appellationis Berolinense, quando causa non superat valorem 2500. Aureorum, Gold-gülden; & super Possessorio nunquam ad suprema Imperii judicia.

12. *Si sententia semel lata in Camera, nonne licet ulterius appellare?*

Resp. Neg. interim tamen *Remedium Revisionis* superest. *R. Imp. de 1654. §. 123.* Si scilicet causa non sit infra 2000. rbaleros non computatis usuris. *d. Rec. 127.* & Revisionem petens in casum succumbentiae certam summam deponat. *ib. §. 126.* Hoc casu supplicatio dirigitur ad Electorem Moguntinum. Quæ fatalia & reliqua observanda vide apud Dn. Strykium *Intr. ad Prax. For. c. 23. §. 31.* Blum. *Proc. Cam. Tit. 79. n. 14. sequ.*

13. *In quo loco judicium Camerale viget?*

Resp. Ab initio Francofurti ad Mœnum fuit. In Comitibus Augustanis 1530. Spiram commi-

K

grare

grare iustum est. Inde de *transferendo illo a tempore Pacis Westphalica*, sæpius consultatum, sed more solito, nihil conclusum aut effectum est, donec præterito Bello Gallico 1680. *sedem suam mutare cogeretur*, Civitate Spirensi *amrum fere passa*. Turbatis inde rebus, demum 1693. sententiæ judiciales *Werzlarie* promulgari cœperunt, usque dum ab aliquot annis *jurisdictio eius plane suspensa est*.

14. *Sed num hoc cum Principum & Statuum Superioritate & splendore conciliari potest, quod ipsi & eorum subditi iudiciis Imperii subsint?*

Resp. Hoc nil derogat ipsorum summis iuribus, quia ex communi *Conventione* hoc placuit. Sic *Fædus Amphictyonicum* universæ Græciæ in publicis causis unum Tribunal constitu-
ebat, haud quicquam delibata de summa singularum Rerum publicarum potestate summa. Imo nullum fere Regnum Europæ est, in quo Imperantes non semet subditi in certis causis cognitioni propriorum iudiciorum, scilicet non coacte sed sponte. Exempla vide ap. Dn. Stryk. *Diff. de Foro Principum & Prælatorum communi cap. 1.*

CAPUT IV.

DE

JUDICIO AVLICO IMPERAT.

GENE-

GENERALIA AXIOMATA.

1. Alterum supremum Imperii Tribunal *Judicium Aulicum*, *Viennense* est, habens cum *Camera concurrentem Jurisdictionem*.
2. Haftenus a *solis* Caesaribus *forma procedendi*, constitutio *Assessorum* & alia pependerunt. Statuum vero *debitam Vigilantiam* circa illa concurrendi studia partium corruperunt.
3. *Aliquot* *Protestantes* *Assessores* in illud assumpti, ad *aliqua*, *liter* satisfaciendum eorum *querelis*.
4. Contra *Sententias* hujus *Judicii* *Remedium Supplicationis* ad Imperatorem superest.

Quaestio 1.

Quodnam est alterum supremum *Judicium* in *Germania*?

Resp. *Judicium* Imperatoris *Aulicum* der *Kaiserl. Reichs-Hof-Rath*, quod *concurrentem* cum *Camera* exercet *jurisdictionem*. *Rec. Imp. de* 1654. §. 166. *Capit. Leop. art. 42.*

2. A quo dependet hoc *Judicium*?

Resp. Haftenus a solo Imperatore, cui etiam *juramento* unice adstringuntur *Assessores* *Judicii Aulici*. *Rhet. J.P. L. 4. tit. 4.*

3. Nonne etiam *Moguntino* jurant?

Resp. *Vice-Cancellarius* quidem ac *Proto-Notarii* & *Secretarii* *Cancellariae Imperii* jurant ipsi, non vero *Assessores* *Judicii Aulici*, ceu erronee existimat *Burgold*, *ad Instr. P. part. 2. Disc. 20. n. 8.* conf. *Kulpis*, *ad Monz. c. 5. §. 21.* Interim potest *Electo Moguntinus*, quoties ipsi opus videtur, *Visitationem* *Judicii Aulici* instituire. *vid. Instrum. Pac. Art. 5. §. 56.* Dolendum vero est, quod,

quæ salutariter disponantur hoc loco exitu careant, nec unquam visitatio instituta fuerit. *confer judiciosam annotationem ad h.l. Aut. Medit. ad Instr. Pac. spec. 5. p. 782.*

4. *Quis primus instituit hoc Judicium?*

Resp. Quicquid sit de eius vetustate, a nonnullis asserta, in formam *Judicii perpetui* illud redegit Ferdinandus I. promulgatis 1549. *Ordinationis* cujusdam capitulis, quæ auxit Maximilianus II. innovavit Matthias 1614. Tandem correxit & supplevit nonnulla, ex Statuum desiderio, Ferdinandus III. in Comitibus Ratisbonensibus 1654.

5. *Quæ causæ solennis restorationis hujus Judicii?*

Resp. Causas divinando assequi haud difficile reputat Monzamb. *de Stat. Imp. c. 5. §. 21.* scilicet, ne Camera sola judicaret de Controversiis illustribus; quam Conjecturam ex invidiosa philosophia Hippoliti a Lapide petitam arguit Commentator ejus Kulpifius *c. l.* interim non omne odiosum est criterium falsitatis.

6. *Num juxta Ordinationem Cameralem Processus in hoc instituuntur?*

Resp. Quoad modum procedendi præscripta est peculiaris Ordinatio a solo Cæsare composita, Statibus, ob discordantia suffragia ex studiis partium orta libertati & Dignitati suæ non sufficienter prospicientibus. *conf. Grundf. P. 3. c. 5. p. 242. & Schvved. P. 1. sect. I.*

c. 12.

c. 12. §. 10. add. quæ in *Instr. P. Art. V. §. 55.* de Judicio Aulico fanciuntur.

7. Num, uti in Camera, numerus Assessorum non multum dispar ex utraque religione?

Resp. Numerus Assessorum ex ordinatione Ferdinandi III. ad XVIII. computato Præfide est adstrictus. Tempore Maximiliani II. Rudolphi II. fuere nonnulli Assessorum Evangelicæ Religioni addicti; Sub Ferdinandis II. & III. autem nulli. Si in *Instr. P. Art. V. §. 54.* numerus Evangelicorum Assessorum fuisset expressus, omnis difficultas sublata foret. Interim ob querelas Principum & Statuum Evangelicorum, vid. Conring, de *Judic. Imp. Germ.* th. 100. postea in *Ordinat. Jud. Aul.* tit. 1. §. Wierwollen. medela sive serio sive dicis gratia allata est, conf. Schwed. c. l. & quæ Dn. Thomaf. ad Monz. c. l. b. notabiliter ex praxi hodierna affert. Sic quod hoc anno Abbas Kempensis Præses Judicii Aulici constitutus, & ipse Vice-Cancellarius Imperii Comes a Schönborn Coadjutor Bambergensis factus sit, querulandi ansam Protestantibus Statibus præbere potest ob communem Cleri Pontificii inclinationem ipsorum rebus quavis occasione nocendi.

8. Quomodo dividuntur Assesores?

Resp. In duo Scamna die Ritter- oder Cavalier- und Gelahrte Banci quæ & alia circa schemata sessionum, formam processus & alia plena manu adduxit Dn. Uffenbach. Tr. de *Judicio Aulico Imperii.*

K 3

8. Num

8. Num Judicium Aulicum Imperatoris cum Ejusdem Consilio Intimo unum idemque?

Resp. Negando, quanquam teste Monzambano d. l. causæ controversæ, ubi aspectus quidam politici intervenerint, ad Cæsaris Consilium sanctius transmitti soleant. Quod institutum secundum Bœclerum *Not. Imp. L. 13. c. 4.* plenam prudentiæ laudem; sed non justitiæ impartialis, habet, & expresse hoc prohibitum, est *Capitul. Leop. & Joseph. art. 42.*

9. Quenam sunt commoda & incommoda Judicii Aulici præ Camera?

Resp. Ad illa refertur, quod licet sumptuosior Processus in Judicio Aulico sit præ Camera; tamen brevitate hoc compensetur, contra in Camera nullus litium finis. Ad hac vero largitionum facilitatem refert Monzambano c. l. quæ censura magis decore omiſsa fuisset, & haud dubie odiosa comparatio utriusque Judicii in hoc puncto foret. Merentur interim attendi, quæ ab eodem ad suspensionem hanc evellendam, monentur circa Referendarios. Ceterum circa hanc materiam lectu digna est Dn. Autoris medit. ad *Inst. Pac. mantissa 2. de Judicii Aulici Defectibus*, navis & vitii, quæ specimini 5. adjecta est.

10. A sententiis Judicii Aulici nullum ne Remedium suspensivum superest?

Resp. Remedium Supplicationis ad Cæsaream Majestatem, *Instr. P. Art. V. §. 55.* cui effectus

fectus *suspensivus* etiam est tribuendus. Schwed.
c. l. §. 11. Bukisch, ad Instr. P. art. 5. obs. 170.

CAPUT V.

DE

JUDICIO ROTHWILENSI.

GENERALIA AXIOMATA.

1. Hoc Judicium exercet Jurisdictionem saltem in *nonnullis circulis*.
2. Plerique Statuum tamen in illis *Exemptionis* privilegio gaudent.
3. *Sublationem* ejus Status aliquando urserunt, nec *rationes* *valide* in contrarium sunt.
4. *Præsenti Statu Camera* tamen melius retinetur.

Quæstio 1.

*Num etiam Judicium Rothwilense ad suprema
Imperii Tribunalia pertinet?*

Resp. Suo modo, quia autoritate Imperatoria jus dicit per nonnullos Germaniæ circulos. Vid. Mauritius *pec. Diss. de Judicio Rothwilensi*.

2. Ad quos Circulos pertinet?

Resp. Ad Circulum *Austriacum*, *Rhenanum* *Franconicum* & *Svevicum*. Schwed. *sect. 1. c. 14.*

3. Ex quibus Personis constat?

Resp. Ex *Præside*, quæ dignitas hereditaria *Comitibus Sulcensibus* est. *Rhetz. 7. P. L. 4. t. 5. §. 5.* *Vice-Præsibus* ac *Assessoribus*, Schwed. c. 1.

4. In quibus Causis fundatum est?

Resp. In *Civilibus* & *Criminalibus*, exceptis

K 4

tamen

tamen *Feudalibus & Spiritualibus*. Maurit. c. 1. §. 7. 9.

5. *Sed nonne ab eius Jurisdictione nonnulli exempti sunt?*

Resp. Plerique, ut nullus potentiorum Statuum fit in memoratis circulis, qui non cum suis subditis privilegio Exemptionis gaudeat, Maurit. & Schwed. c. II. Imo ipsa Civitas *Rothwila* eius Jurisdictioni non subest. Knipschild. de Civit. Imper. L. 6. c. 33. n. 250.

6. *Num ab hoc Judicio potest appellari?*

Resp. Ad Cameram vel Judicium Aulicum Rec. Imp. d. 1570. §. 71. Cap. Leop. art. 18.

7. *Num aliquando abolitio hujus Judicii desiderata est?*

Resp. Sapius eius suppressionem Status urserunt, nec præcise rationes ap. Mauritium c. 4. §. 6. pro ejus conservatione allatæ, hoc evincunt, interim tamen præsentì Cameræ statu morbidò haud emendato, consulto toleratur.

LIBER VI.

CAPUT I.

DE

JVRE PVBLICO CEREMONIALI.

GENERALIA AXIOMATA.

1. *Datur Jus Ceremoniale*, quatenus per ceremonias definitur

- nite certa honoris quantitas, Personæ vel functioni
cuiusdam peculiaris, indigitatur.
2. Constituunt Ceremoniæ partem altioris disciplinæ,
quæ in Aulis per *Ceremoniarum Magistros* excolitur.
 3. Ob diversam dignitatem & potestatem Statuum, mul-
tæ hæcenus inextricabiles controversiæ super Cere-
moniis ortæ sunt.
 4. In Ceremonialibus inter principes multum defertur
possessioni.
 5. Hæcenus completi Commentarii de diffuso & satis
delicato *Ceremoniarum apparatu* nondum editi, & quæ
apud *Gregorium Leti*, *Paridem de Grassis*, *Vicqueforti-*
um, & in *Theatro Præcedentiæ* ac Ceremoniali *Brand-*
enburgico & *Palatino* leguntur, omnes partes nobilis-
simæ disciplinæ non exhauriunt.

Quæstio 1.

*Num etiam Solemnia & Ceremoniæ pertinent ad
Ius Publicum?*

Resp. Quatenus *Actus*, *gestus* & *verba* cir-
cumscribunt, ex genio præsentis seculi, certam
honoris quantitatem, ad exprimendam Personæ
conditionem, *valorem* & *functiones* v. c. titulus Ex-
cellentiæ Legatorum; Eatenus suo jure om-
nem apparatus Ceremoniarum sibi vindic-
care possunt, quibus res ipsa, per Ceremonias
indigitata, tanquam facultas moralis com-
petit.

2. *Sed nonne Ceremonia ad decorum tantum &
sic jus imperfectum pertinent?*

Resp. Quatenus extra adductam considera-
tionem in vita Civili, inter homines ejusdem
conditionis, & ubi alter alterius potestati sub-

K 5

jectus

jectus haud est, mutæ humanitatis declarandæ causa vigent; ad decorum & jus imperfectum referri possunt; nec præcise per se aliquid vitii iis adhæret. conf. Dn. Weisii *Diff. de Moralitate Complimentorum*.

3. Num itaque peculiaris tractatio harum Ceremoniarum in disciplina Juris Publici suscipienda?

Resp. Novitium Juris Publici caput, de Ceremoniis eorumque juribus inter desiderata istius disciplinæ refert Dn. Pauli de *Princip. Jur. p. 259*. Eadem philosophia Kulpisii de Jure Ceremoniali est in *Tr. de jure Legat. t. 15*.

3. Ceremonia illa an hodie magni aestimantur?

Resp. Licet homines scholastice eruditi solennia Ceremoniarum pro inanibus rebus habeant; attamen philosophiam Ceremonialem hodie a delicatis & politis ingeniis Aularum, summo studio excoli, satis testantur honorifica magnarum Aularum Officia Supremorum Magistrorum Ceremonialium. conf. Wagenfeil in *eleg. libello directorii Aulici p. 5*. Adeo ut isthæc in partem altioris disciplinæ, & ad ipsa negotia Regni ac Principum auctoritatem transferantur, & propterea non minus, quam ipsa rerum momenta, annotari publico stylo consueverint, annotante jam hoc Bœclero in *Diff. de elegantia Moris Civilis & Aulici*.

4. Delineatio juris Ceremonialis nullis ne difficultatibus subjacet?

Resp.

Resp. Variis, dum magna pars Ceremoniarum apparatus in *perpetuam* unicamque *observantiam* nondum penitus subsedit; præterea principia regulandi illas *fluctuantia* apparent, & ob varia Artificia potentiorum Aularum, emolumenta sua inde sectantium, studio intricata & perplexa redduntur. vid. Kulpis. *de Jure Legat. c. 15.*

5. *Quomodo jus circa Ceremonias intuitu juris publici dispecisci potest?*

Resp. in Solennia & Ceremonias legibus publicis & conventionibus stipulatas; & illas, quæ Imperatori & Statibus, tanquam Personis illustribus & Coimperantibus, aut Eorum vicem sustinentibus, ex usu Seculi debentur.

6. *Quenam sunt Ceremonie legibus publicis injectæ?*

Resp. Pertinent illæ vel ad Imperatorem, vel Electores, vel Principes & reliquos Status.

7. *Quomodo ad Imperatorem?*

Resp. Quatenus solennia & Ceremoniæ præscriptæ in A. B. & aliis legibus fundamentalibus circa Electionem & Coronationem.

8. *Quenam illæ sunt?*

Resp. Cum nullis dubiis subjecta, nude recensere illas non opus est. Optime possunt, una cum autopsia, addisci ex particularibus Descriptioribus Actuum novissimorum Electionis & Coronationis Imperatorum Leopoldi & Josephi, tum & Imperatricis, quales sunt Sigismundus Ferrarius *Pecul. Descript.* & Descriptio in Append. der *Grundf. Edit. noviss.* vid. *supra* L. 2, c. 1.

9. *Quæ-*

9. *Quanam Ceremoniæ Electoribus Legibus publ.
asseræ sunt?*

Resp. Præter summam ipsorum in Imperio post Imperatorem, dignitatem, in *Aurea Bulla* iis concessam; *Splendor* ipsorum semet potissimum exerit in *Electionibus Imperatoriis*, ubi præter *functiones Archi-Officii*, *singuli Electorum*, *singulis*, in eodem cum Imperatore *Canaculo*, accumbunt *mensis* separatim stratis sub *Uraniscis* vel *calis portatilibus* (unter *Baldachinen* oder *Himmelen*) conf. *A. B. c. 28.* proxime adstante *Abaco vasario* (*Schenck-Eisich*) *Regiæ magnificentiæ*, *supellectile aurea & argentea* coruscante. Quæ omnia in Principum *mixtim in una mensa* assidentium apparatu haud conspiciuntur. *Wagens. de official. Imp. c. 9. §. 25.* *Cruger. de Novemvir. P. spec. m. 1. Disc. 8. §. 5.* *Fursten. de Supremat. c. 49.*

10. *Quid circa Principes iuris præscripti intuitu
Ceremonialium est?*

Resp. In Legibus publicis sigillatim aliquid peculiare conventum haud reperitur; nisi quod in iis eorum potestas & inde fluens dignitas salva sit, & potentiores eorum, qui suprematu gaudent, honorem *Electorum fere parum* sibi vindicare soleant, de qua re *observantia* consulenda est.

11. *Quanam sunt Ceremoniæ, quas observantia
introduxit?*

Resp. Illæ iterum *duplicis generis*: Aliæ *Ceremoniæ*

remonia, quæ Imperatori in *Persona* exhibentur; aliæ quæ ejus *Legatis*. Idem dicendum de *Electorum* aut *Principum* comparitione in *persona*, aut per *Legatos*. Prioris generis sunt ille, quæ Personis *Majestate* gaudentibus exhiberi consueverunt, ratione *Titulaturæ* aliorumque *Curialium*, nec *Electo*ribus aut *Principibus* in *persona* multum minores exhiberi moris est.

12. *Quæ solennia si v. c. Elector vel alius Princeps Imperatorem Viennæ visitet?*

Resp. Modus *Receptionis solennis* tum & alia *Curialia* in *Congressibus*, in *mensa*, *hospitio* ex peculiaribus descriptionibus ejusmodi *Actuum*, solennium petendus est. Multum ad tollendam difficultatem *Ceremonialium* lætam satis segetem, talibus occasionibus suppullulare, solitam, solet tribui *novæ amicitia*, ex ratione *statu contrahenda* aut *veteris renovanda*.

13. *Quid juris Ceremonialis circa Legatos observandum est?*

Resp. Vel *Imperator*; vel *Electores*, vel *Principes Legatos* mittunt. Qui cum a mittente & *representato* suum splendorem accipiant, pro diversitate dignitatum mittentium, diversa sunt etiam *Legatorum jura* circa *Ceremonias*.

14. *Legati quomodo distinguuntur?*

Resp. In *Legatos* cum *charactere Representationis*, qui *Ambassadeurs* vocantur; & *primi Ordinis* sunt; & sine *charactere illo*, cum *honorifico* tamen

tamen comitatu, qui *secundi ordinis* sunt vulgo *Envoyés*. *Distinctio* eorum ex *Literis Credentialibus* sumenda est.

15. *Imperator num jus mittendi Legatos primi ordinis habet?*

Resp. Omnino. Quæ vero sint Curialia Imperatorum Legatorum in Comitibus, pluribus exponit Kulpisius cit. l. c. 17. & passim attingit, illustris H. qui sub *Presbeuta* ficto nomine, de *Jure Legationum* judicio practico egit, de quo vid. *Observ. Hall. tom. 3. obs. 8.* In Aulis Regum, Electorum & reliquorum Principum *debitis* *Ambassiatorum Ceremoniis* eos frui nullum observantia relinquit dubium.

16. *Quenam ille sunt Ceremoniæ?*

Resp. Potissimæ esse solent: (1) *Prima Visitatio* serius advenientis a reliquis Legatis præsentibus. (2) *Solennis Introitus* & ad *Audientiam* deductio. (3) *Facultas regendi semet & sedendi.* (4) *Titulus Excellentia*, tam *Ambassiatori*, quam ejus *Conjugi* *debitus*. add. Kulpis. de *Jur. Legat. cap. XVI.*

17. *Num Electores habent Jus Ambascadurs mittendi?*

Resp. Affirm. sive unum sive plures hoc Characterem repræsentatio instructos mittere placeat. Et fruuntur ipsorum Legati cum Characterem recensitis modo honoribus, nulla parte excepta, in ipsa Aula Cæsarea & in plerisque Aulis Regum & Statuum liberorum, ceu

ceu exemplis omnium fere Aularum hoc probatum dedimus in *Diff. de Jure Ceremoniali circa Legatos Sect. I.* Solus Rex Galliarum hactenus solennem Receptionem & jus semet tegendi in ipsis *Præsentia* Legatis Electorum concedere declinavit; quæ *morosa irregularitas* in Ceremonialibus inde facile redargui potest, quod *Legatis Italicorum Principum*, quoad maximam partem, *Sub-Vasallorum Pontificis Romani* hoc jure plene apud ipsum fruuntur. vid. *Fursten. de Suprem. c. 37.*

18. Imperator ad Electores scribens num Fratrum titulo eos honorat?

Resp. Fratris titulo, quo Rex Galliarum & alii Reges erga Electores utuntur, Ferdinandum III. Electorem Bavaricæ, Maximilianum, aliquoties compellasse, ex Crügero de Novemvir. P. Spec. m. 1. observat ill. Dn. Klein *Diff. de Prærogat. Princ. Imp. C. 2. n. 20.* Solennior tamen stylus Imperatoris est, quod Electores Ecclesiastici *Neuven*; *Seculares Oheim* salutentur, add. *Rhetz. J. P. L. 1. T. 7. §. 4.*

19. Legati Electorum primi Ordinis num Principibus in persona præcedunt?

Resp. Vi *Capitul. Jos. Art. 5.* Legati Electorum omnium *Rerumpublicarum liberarum & Exteriorum Principum*, præter Regum, Legatis præferendi sunt, etiam *Principibus in persona.*

20. Num Principes hoc æquo animo ferunt?

Resp. Acriter reclamant, & ad solas *functiones*

Etiones solennes in Electione & Coronatione, hanc prerogativam restringunt, in aliis congressibus ipsi in persona præcedentiam præ Legatis Electorum prætendunt. Kulpis. de Jure Legat. c. 14. §. 14.

21. *Electorum Legatis sive Ambassadeurs in Comitibus, Principes aut eorum legati num tribuunt Titulum Excellentie?*

Resp. Neg. licet ab Imperatore & exteris Regibus iis tribuatur, vid. Kulpis. cit. l. c. 16. §. 16.

22. *Principes num habent jus mittendi Legatos primi Ordinis s. Ambassadeurs?*

Resp. A tempore Pacis Neomagensis hoc maxime controverti cæpit, dum a Gallis & Anglis ipsorum Legatis hoc jus & eo pertinentes Ceremoniæ controversæ redderentur. Ansam hoc suppeditavit cuidam Ministro ex Aula H. sub *Cæsarini Furstenerii* nomine elegantem tractatum de Jure Suprematus & Legationis Principum Imperii edendi.

23. *Num Electores Principibus jus mittendi Ambassiatores concedunt?*

Resp. Neg. Hinc de honore primæ visitationis, titulo *Excellentie*, honoratiore loco, aliisque Ceremoniis copiosæ inter illos lites. vid. Kulpis. c. l. c. 10. §. 12. Exempla recentiora vide in *Electis juris Publici curiosis* Cap. 7.

24. *Nihil ne præterea observandum est circa jus Ceremoniale publicum?*

Resp.

Resp. Totum apparatus omnium Cere-
moniarum, quoad omnes minutias *passuum*,
carpentorum, *sellarum* & similium, nisi omni-
um Aularum Ceremonialibus libellis instructo, &
præterea *praxi ipsa* multorum annorum confir-
mato, luci exponere impossibile foret. Illu-
strem Dn. Besserum, supremum Officiorum
Magistrum in Aula Regis Borussiae, absolutos,
de *Jure ceremoniali*, Commentarios meditari,
fide Dn. Ludvviegii *de Jure Adlegandi Princ. Imp.*
prooem. & Cap. 4. nititur.

CAPUT II.

DE

FORMA IMPERII.

AXIOMATA GENERALIA.

1. Forma illius Reipublicæ politice perfecta non est, in
qua *exercitium jurium Majestaticorum* omnium non
dependet ab *una voluntate*.
2. Quæ tamen etiam in *Systematica forma plurium Civita-
tum* communi fœdete sociatarum, in negotiis, quæ
per pacta communibus suffragiis determinanda sunt,
observatur.
3. Manca *Aristotelis Politica*, quia de *Systematico Civita-
tum Regimine* in illa nil deprehendatur.
4. *Illustratio* Formæ Imperii desumi potest ex *Discursu*
Thuani L. 2. Hist. ubi cum *Amphictyonum* *Confessu*
Græciæ & Gothofredi in Achaic. ubi cum *Achaorum*
Concilio Germaniæ Comitibus comparantur.
5. Intricata Disceptatio de *Forma Imperii nostri* clara e-
vadit, si definitio *Systematis Civitatum* applicetur
Statuum potestati in *Comitibus & Territoriis*.
6. De *Forma Imperii* non judicandum est ex *externis*
L. Schemata.

Schematibus, humili subscriptione Statuum ad Imperatorem & imperioso stylo Curiae Cæsareæ. Nam hæc tanquam innoxia rudera pristini Status, hoc interim per recentiores Conventiones plane in essentialibus immutato, considerata sunt.

7. Qui capti sunt falso præjudicio de IV. Summis monarchiis, veram & sanam sententiam de forma Imperii nostri non possunt non rejicere.

Quæstio I.

Quid intelligitur per Formam Imperii?

Resp. Comparatio Structuræ Imperii ejusque Status publici ad Regulas Politicas & Jurisprudentiæ universalis, in quam propterea, velut in centrum, universi Juris Publici argumentum influit, judice B. Dn. a Kulpis ad Monz. de Stat. Imp. c. 6. § 3.

2. Quenam sunt illæ Regula Jurisprudentiæ universalis de Formis Rerum publ.?

Resp. Quæ ductu Jurisprudentiæ Naturalis & Civilis, tanquam fundamenta omnium Civitatum, si ad scopum communis felicitatis adspirent, considerata sunt in Civitatibus simplicibus & compositis.

3. Quas vocas Civitates simplices?

Resp. Ubi in Cœtu multorum hominum ad obtinendam communem tranquillitatem & felicitatem sociatorum vel uni vel pluribus summum imperium, h. e. potestas cum Exteris omnes Actus huic fini inservientes suscipiendi, & omnes Actiones & vires illorum de Cœtu dirigendi confertur. Quæ forma, si hæc potestas uni collata, Monarchia; Si Nobilioribus, Aristocr.

ristocratia ; Si omnibus Civibus , *Democratia* vocatur.

4. *Quæ sunt Civitates Compositæ ?*

Resp. Quando plures Civitates sive Respublicæ sui juris sunt , & seorsim summum imperium civile exercent in suis districtibus ; ita tamen , ut quædam ejus partium potissimarum , & quibus salus communis efficaciter promoveri potest , ab omnibus simul in actum deducantur . Qualia Systemata Civitatum occurrunt apud Belgas Fœderatos & Helvetios.

5. *Ad quam formam recensitarum Civitatum pertinet Imperium nostrum ?*

Resp. Exacte quadrat ad nullam. Qui cum Stamlero , Reinkingio , Linckero , Germaniæ formam *Monarchicam* assignant , suo merito vapulant communiter. Qui vero cum Hippolitho a Lapide ex Imperio meram *Aristocratiam* faciunt , impingunt in prima principia politices. Civis *Aristocraticus* extra commune suffragium de summa rei *privatus est* ; Status vero extra Comitia summi imperantes in Territoriis suis. Qui vero *Democraticam* formam Imperio tribuerit , se nondum vidisse dicit Monzambanus c. 5. § 3. Personatus quidam Kelfenso Heromontanus Germaniam *Politiam* esse contendit , castigatus a Teutoburgio , sive cl. Schurtzfleischio , juxta opinionem communem.

6. *Sed nonne forma ex hisce mixta Germaniæ competit ?*

L 2

Resp.

Resp. Ita existimant, qui *sobrie* heic philosophari, & *caute* incedere circa *capitalem hanc questionem*, uti eam vocat Bœclerus, gestiunt. Juxta hœsc *Monarchico-Aristocratica* forma per Lèges Imperio assignanda est. An vero Monarchia, an Aristocratia præponderet in hac *mixtura*, inter Antistites hujus sententiæ non convenit; illud Bœclero *Not. Imp. L. 22. c. 1. seqq.* Carpzovio *de L. R. c. 13. §. 9. n. 1.* Hoc Limnæo strenue asserente.

7. *Quenam ex hisce assertionibus applausum meretur?*

Resp. Nulla. Quamvis enim de felicitate istiusmodi *mixta formæ* communiter sat magnifice multa soleant adduci, revera tamen impingunt Assertores illius in prima principia omnium Rerumpublicarum. Regula fundamentalis omnium Civitatum, quæcunque forma sit, esse debet: *Majestas est una in Civitate & indivisibilis, plures partes potentiales circa diversa objecta occupatas habens, quæ omnes sub summi Imperii notione in unam voluntatem influunt.* Ergo quando due vel plures voluntates circa exercitia jurium majestaticorum concurrunt, ubi una ab altera dissentiens jure cogi non potest v. c. si unus independenter haberet jus belli, alter *contributivum*, tertius *legum ferendarum* potestatem; forma illius Reipubl. *mixta* valde irregularis, nec ad scopum Civitatum obtinendum idonea futura esset.

8. *Seh*

8. *Sed tamen in communi totius Corporis Germanici Regimine, videtur talis mixtura Monarchico-Aristocratica admittenda esse?*

Resp. In quæstione circa Formam Imperii duo consideranda sunt, (1.) Regimen *commune* per Imperatorem & Status, (2.) Regimen *separatum* in Territoriis. Quando Imperator concurrit, cum Statibus in exercitio communium Imperii iurium, præferentia aliqua & major autoritas ipsi salva est; sed hoc formam Germanie non immutat, cur minus Systematica esse possit. Sic provinciæ Hollandiæ in congressu Statuum Generalium Hagæ majorem autoritatem in decernendo esse, quam reliquarum, ob collationem sumptuum necessariorum, dimidiam partem fere excedentem, ex prudenti libello: *Interesse Hollandiæ*, factis patet. Verum quod, salva superioritate Territoriali, Germania ad unam Rempublicam referri possit, & quod intuitu hujus, tanquam partis potioris, de Forma Imperii differendum sit, hoc est, quod illi, qui cum Conringio de *Negot. Conv. Imp.* §. 24. & aliis locis, quamvis studio obscure, Monzambano de *Stat. Imp. Cap. 6.* Rachelio de *Capitul. Cap. 6.* §. 7. B. Schiltero *Inst. J. P. passim* & inter externos JCTos, Ulrico Hubero de *Jure Civit. Sect. II. Cap. 2.* Germaniam, ratione formæ Imperii, ad systematicam formam referunt, contendunt, quod tamen ab unitariis, ut ita dicam, in jure Publico, in hac quæ-

stione, quod potissimum est, nimirum, Regimen particulare Territoriorum independens, aut *disimulatur*, aut frigide tangitur.

9. Num itaque perfectum Systema politicum in forma Imperii nostri deprehenditur?

Resp. Quænam proprie & ad politiz perfectam formam Systematicam plurium Civitatum, requirantur, nullus magis solide exposuit, quam Huberus *all. l.* Sed occurrunt circa statum Imperii publicum, quæ cum *Ordinariis Regulis Systematicis* haud conspirant, Convenit interim in *conceptu essentiali*, explicato in *quest. præced. 4.* quod complectatur plura corpora libera summa potestate gaudentia in suis Territoriis negotia totius Reipublicæ communi suffragio decernentia. Discrepat vicissimum (1.) externis *Schematibus Monarchicis* (2.) quod non *una vice*, vti regulariter fieri solet, sed per varias fluctuationes, successive in tali forma subsederit. (3) Expressum fœdus Systematicum, uti in Belgio *Pactum Ultrajectinum*, non adfit, bene tamen *Leges fundamentales* hoc *virtualiter* & tacite ingerentes. (4.) Quod *inæquales vires* haud paucorum membrorum *inconcinntatem* quandam *Systematis socialis* inducant, & ob multitudinem eorum *nexus communis laxior* appareat, quam in bene ordinatis Systematicis Civitatum alias observatur. Annon vero utile Germanico Imperio, ad fortius propell-

lendum vicinorum formidandam potentiam, futurum esset, si *multitudo imbellium Statuum potentioribus subjiceretur*; alia quaestio est, ad caput de *Ratione Status* pertinens. Interim iniquitatem quæ ejusmodi magno *revolutionis* exemplo adhærere videtur, utilitate publica rependi posse, nonnullis forsan opinio adre-
pit.

10. *Ergone Germania non est una Civitas?*

Resp. Fluit hoc ex præcedentibus, quicquid etiam Kulpisius in *Diff. de Unitate Reip. in Germ.* in contrarium afferat, a quo adhuc probatio desideratur, quod, quæ pro sua opinione allegat, de *Exercitio communium jurium in Comitibus & Judiciis Imperii*, salva systematica forma consistere non possint; & jura Majestatica, vicissim ab *unica persona* sive moraliter sive physice considerata, in omnibus Territoriis, exerceri, quod ad *unitatem Civitatis* tamen requiri, apud Civilis prudentiæ scriptores, præjudiciis non captos, in confesso est. vid. *Huber. l. c.*

11. *Verum hac ratione corrueat vulgaris opinio de quarta Monarchia in Germania nostra hærente & duratura ad consummationem seculi?*

Resp. Per nos licet repudium mittere, communi explicationi de quatuor monarchiis in *Colosso Danielis* repræsentatis, quippe quæ implus famæ quam veri habere, Conringius du-

dum demonstravit, nec visio prophetica ultra *Statum Ecclesie Judaice*, durantibus Imperiis Ethnicis, videtur extendenda.

12. *Num vero opus praeclare est operosa & intricata disquisitione de forma Imperii?*

Resp. Sunt, quibus *mera curiositas* videtur, brevibus terminis technicis universam compositionem sive structuram & faciem totius status Imperii per tot membra diffusi, ante oculos representare. Sane si in eo conveniatur; quid *Imperatori*, quid *Statibus* juris circa regimen tum *commune Imperii*; tum *particulare Territoriorum* est, quod ex pactis sive legibus fundamentalibus evidenter deduci potest; perinde videtur, per quam *mixturam, simplicem vel compositam*, in quaestione politica de Forma Imperii semet explicent Doctores Juris Publici. Quamvis fatendum sit, quod circa philosophiam hanc multo cordatioribus prodiderint *divitias memoriae*, sed *paupertatem judicii*.

CAPUT III.

DE

RATIONE STATUS IMPERII GERMANICI.

GENERALIA AXIOMATA.

1. *Ratio Status* nobis non denotat in sensu *Italicorum Scriptorum* quorundam, modum quandam *obliquum* a iustitia & legibus deflecentem, ad tuendum Statum publicum, vel avertendo *maius* magnum, vel substituendo *minus*.

2. Sed

2. Sed *innoxiam* utilitatis communis in Imperio promotionem.
3. *Textoris* & aliorum Remedia pro ratione Status Germanici *insufficientia* sunt malo eradicando.
4. Navi & defectus status Imperii tempore *Belli* magis conspicui sunt, quam *Pacis*.
5. Curandum itaque, ut pro possibili *res militaris* in Imperio in meliorem statum reducatur.
6. *Emendatio Status Ecclesiastici & Politici* a cujusvis Status prudentia & arbitrio in suo Territorio pendens, *communem etiam Rationem Status* optime promovet.

Quæstio 1.

Quid est Ratio Status Imperii Germanici?

Resp. Prudentia promovendi juxta Regulas Politicas quod Germaniæ *utile*, & vicissim e medio tollendi, quod ei *notabili nocumento* est.

2. Num *hæc consideratio ad Jus Publicum* pertinet?

Resp. *Jus h. e.* leges & consuetudines statum Imperii publicum concernentes theoricè explicari possunt; & *monita Prudentiæ seorsim*; in usu tamen & applicatione juris, neutra quæstio ab altera avelli debet, nec *jus a prudentia*. conf. Schilt. *Inst. J. P. L. J.* Hoc intuitu multa moneri possent, si intentio foret considerare statum *formandum* Imperii, non *formatum*; qui ultimus, & quid ei conducatur, paucis dispiciendum erit.

3. Num *multum spei in consiliis circa Rationem Status Germaniæ*, collocandum est?

Resp. Laboranti Germaniæ *salutaria consilia*

L 5

filia

filia suppeditare haud pauci susceperunt; cum plerisque vero ita comparatum est, quod, licet speciem utilitatis primo intuitu præ se tulerint, *impracticabilia* tamen postea inventa sint, genio negotiorum Imperialium refragante.

4. *Quid vero causa, quod vitia illa, Reipublicæ utilitatem impediencia non eradicata sint?*

Resp. Pleraque non sunt vitia *hominum*, sed *navi status formati & irregularitatis formæ Imperii* adhærentis, quod ulcus tangere, pro philosophia invidiæ & periculo facile obnoxia reputam secundum judicium magis politicum quam sincerum B. Kulpisii *ad Monzamban. c. 7. §. 1.*

5. *Nonne tamen illi navi & vitia Status Publici specialius a nonnullis recensita sunt?*

Resp. Famosus ille scriptor tempore belli Tricennarii, Hippolithusa Lapide, *Tr. de Vera Ratione Stat. Germ.* incommoda quædam & mala Imperii satis palpabilia adduxit, interim odii & aliorum affectuum vestigia manifesta, in eo deprehenduntur, quod Archi-Ducali Austriacæ Domui causam eorum unice adscribendam putaverit, ejusque *Extirpationem* sva- dere ausus fuerit, castigatus a Monzambano *de Stat. Imp. c. 7.*

6. *Nonne a Monzambano morbi quidam imperii annotantur?*

Resp. Varii, inter quos potissimi, *mutua illa*

illa Renitentia inter Imperatorem & Status : Laxitas vinculi communis ; Statuum inter se occulta odia & distractiones animorum , tum ob diversitatem religionis ; tum ob inæqualitatem opum . Verbo : Tempore *Pacis* incommoda illa Status Germanici *utunque* tolerabilia sunt ; quæ tempore *Belli* non possunt non omnium oculos incurrere , quæ propterea graviter representantur ab Eodem , sive Pufendorfio in *Diff. de Republ. irregul.* §. 27. his verbis ; *In publicum lenta & frigida consilia sunt , dilatandæ Reipublicæ nulla facultas , imo defensio adversus invasionem exterorum hic fere languet , dum qui ab hoste paulo remotior est , istas clades velut alienas aspicit , & tarde demum ac post longas sollicitationes , maligna auxilia molitur .* Utinam veritatem hujus morboſi Status Imperii quotidiana experientia non loqueretur ! Sciunt hoc hostes Imperii & impune hætenus eidem insultare consueverunt . Conqueruntur & dolent hos nævos Socii & Amici ejusdem . Ex eorum numero merentur adduci *Litteræ Præpotent. Dom. Statuum Generalium Belgii Federati ad Imperii Legatos Ratisbonæ congregatos d. 28. Nov. 1707. in quibus illa leguntur : Qu'il étoit surprenant , que lors que les Ennemis eurent pénétrer jusques dans le Cœur de l' Empire , il sembloit qu'on n'y prit aucun interet , & qu'on ne s'étoit pas seulement remué pour assembler des secours suffisans pour redresser l'état des affaires , mais qu'on n'avoit employé tout l'Été qu'à deliberer & former une resolution,*

lution, pour établir une Caisse Militaire de 200000. Risdales (dont on attend encore l'execution) dans le temps, que les Ennemis avoient tiré plusieurs Millions de l'Empire lesquelles ont devoit plutôt avoir donné volontairement & de bon coeur pour sa propre defense.

7. Num vero cum officio boni Civis convenit, ne vos Status detegere?

Resp. Scrupulus hic Bœcleri est, reliquis ejus præjudiciis intempestivis annumerandus. Boni Civis enim officium haud consistit in falsa ratiocinatione, aut inepta dissimulatione malorum, quæ quotidie in oculos currunt, sed in patiente tolerantia, donec cum Deo & die in melius fiat mutatio. conf. J. P. Prud. Diff. XII.

8. Quenam vero Remedia contra recensitos nevos adsunt?

Resp. Idem Monzambanus media curandis hisce morbis suppeditat, non quæ originem mali tollant, sed impediunt, ne plane morbi isti exitium Imperii promoveant. Hinc §. 4. c. 7. commendat Regulas, quæ Sociis & Fœderatis Rebus publicis conducunt, observandas, urget præterea Concordiæ studium, & ut inter dispare opes par sit omnium libertas.

9. Num hæc, ut exacte observentur, sperandum est?

Resp. Quæ idem Autor Hippolitho occinit §. præced.: Hoc remedium declamationi Scholastica copiosum potest præbere argumentum, in usum autem

autem Reip. Germanicæ tum demum applicari poterit, quando omnes Germaniæ Proceres sapere incipient, & animi motus ad leges philosophicas exacte attemperare; hujus rei spem exiguam relinquunt.

10. Ergo generalibus istiusmodi remediis parum lucrabitur Ratio Status Germanici?

Resp. Ita videtur ob difficillimam eorum applicationem in praxi, quia varium Interesse & multiplices Adspectus politici concurrere solent, si generalis emendatio, licet ab omnibus necessaria reputetur, in actum deducenda est. Interdum tamen summa necessitas & cervicibus incumbentia arma hostilia promonent generalem aliquam status bellici emendationem. Et sane quo morbidus Status Imperii tempore belli manifestior; eo magis consultum, ut in Comitibus, tum & Aulis Imperatoris & potentiorum Statuum, ab emendatione rei militaris & ararii initium fiat, ne ob neglectam hanc curam hostium vicinorum ludibrio & insultibus, Imperii Majestas, quam non solum Ottonum & Henricorum, sed & Caroli V. temporibus comiter revereri vicinis moris erat, in posterum exponatur, & impune lacesci possit, ceu Argemontati ereptio, Reuniones Metenses, aliaque multa inulta propudiosam reflicant memoriam.

11. Sed quomodo tempore Belli Imperio consuli posse videtur?

Resp. Justo & ad proportionem virium hosti-

hostilium aucto Exercitu, omnibus ad bellum, more hodierno gerendum, necessariis requisitis instructo, ac cum nervus rerum gerendarum pecunia sit, cura *ararii Imperii* inter primas merito reponenda est, tum & Exercitui variorum Dominorum Copiis instructo, Dux *autoritate* in imperio; tum & *Copiis ac opibus* propriis prævalidus, rei que bellicæ gnarus, præponendus est. Quod cum præterito anno Decreto comitali factum, & *Electori Hannoverano*, Principi fortitudine bellica insigni, cura suprema *Exercitus Imperii* commissa fuit, spes affulget haud exigua rei contra hostes imperii magis prospere in posterum gerendæ: si modo generosos conatus inclyti Ducis solitus torpor membrorum Imperii in salute publica promovenda, non suffocet aut extinguat.

12. *Nonne vero etiam ab Emendatione particulari Territoriorum felicitas & salus totius simul promovetur?*

Resp. Quia ob diversa studia reformatio in melius *communibus consiliis* Imperii peragenda vix expectari potest; Robur Imperii incrementa etiam accipiet, si vel nonnulli Status utilitatem particularem & veram Rationem Status suarum Provinciarum curæ cordique habeant.

13. *Qua ratione hoc commode fieri posset?*

Resp. Si studeatur emendationi Status *Ecclesiastici & Civilis*, & uterque attemperetur ad tran-

tranquillitatem & felicitatem communem.

14. *Quomodo emendatur status Ecclesiasticus?*

Resp. Si, quæ competit Majestati Civili potestas circa *Sacra*, eo dirigatur, ut *Ceremonie* & *Cultus* divinus externus ad devotionem internam excitandam sit accommodatus; *Liberitas conscientie* circa *mysteria fidei*, cuius, ea non ad turbas abutenti, relinquatur illibata; *Dissentientes in religione* mutuis odiis aut convitiis semet proscindere, severe prohibeantur; & denique ita provideatur, ut *Ecclesiis ministri* præficiantur, non solum *docti*, sed etiam *pii*, & qui non tam pugnandi de controversis articulis periti, quam regulam Christi edocti, eamque suâ conversatione ad communem ædificationem auditorum exprimunt, quibus verbis incomparabilis Cancellarius Mompelgardicus, *Forstnerus*, emendationem Status Ecclesiastici commendat *Ser. Duci Brunsvicensi in Epist. p. 189.*

15. *Quomodo Status Provinciarum Civilis florentior reddi potest?*

Resp. Per *Commerciorum* cursum florentiorem redditum, unde *Anglorum* & *Belgarum* imo & *Gallorum* opes, præ reliquis partibus Europæ conspicuæ. Et cum Germaniæ solum affatim producat, quod ad *Vitæ humanæ cultum* facit, ceu solemter indagant *Monzamb. de Stat. Imp. c. 7. S. 1.* ut & *Beccherus Consil. Cameralis Cæsareus in curioso libello*, von *Auffnahme Teutscher Städte und Länder* / *Principes*, qui commo-

modo suarum Provinciarum student, prospicere debent, ut illa omnia quæ territorium fert, usibus rite applicentur, eum in finem opifices artium rariorum & Manufacturarii, ut ita dicam, aliunde lautis conditionibus & Privilegiis invitandi, nec tribulationibus Tribuum (der Zünfte) sunt subjiciendi, & pregrinis mercibus, quantum fieri potest, pecuniæ conservandæ ergo, abstinendum est, de qua re pluribus in *Diff. de Incrementis Urbium Germanicarum*, Hala 1703, actum est.

16. Nonne plura media in promptu sunt?

Resp. Nullum de hac re dubium est, verum cum hæc partem constituere soleant sanctorum Consiliorum in Aulis; Generalis hæc tractatio sufficiat loco Coronidis.

rt:
e-
ur
ii,
us
rii

Ka 6/23

S

ULB Halle

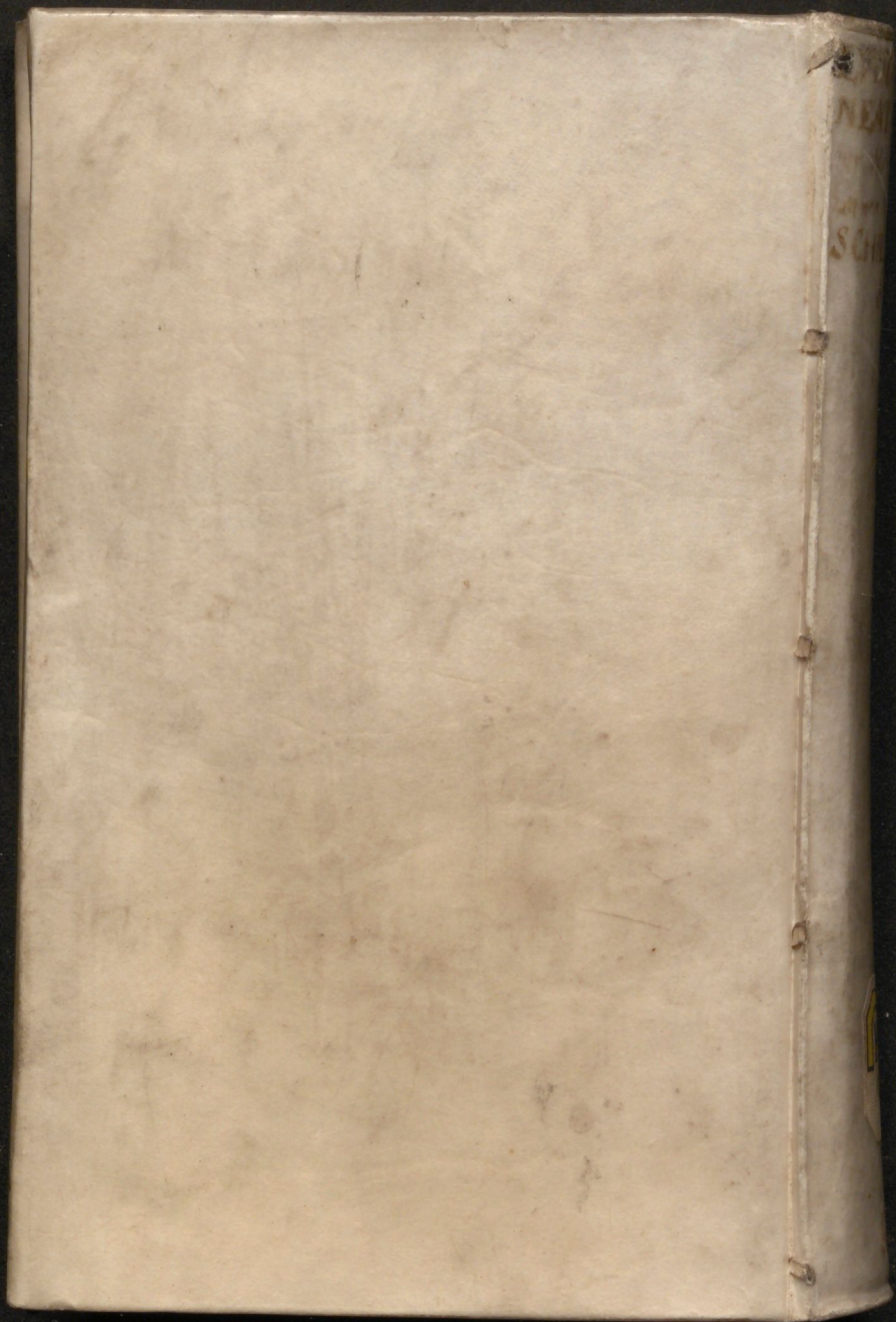
008 867 429

3

W 17

[Faint, illegible handwritten marks]

INDEX RERUM

ejicere an contra jus natura
LXXXIV, I 46.

W.

Wachterus, Joh. Georg.

ejus origines juris naturæ,
171. seq.

quid in tractatu de principiis
juris statuatur? XXIV, 40
an jus naturæ a positivo
adcurate distinguatur? ibid.
cur iste tractatus oppressus
fuerit? ibid.

EXAMEN JURIS PUBLICI

GERMANICI NOVISSIMI
JUXTA IMPERII LEGES FUNDAMENTALES,
SIGILLATIM

CAPITULATIONEM IMP. JOSEPHI

& Instrumentum Pacis Westphalicæ
PER

GENERALIA AXIOMATA

ADORNATVM

CUM SUPPLEMENTO NOVORUM CAPITVM
DE

JURE PUBLICO CEREMONIALI,

Politica consideratione structuræ Imperii;
& Ratione Status Germanici.

IN USUM ACADEMICÆ JUVENTUTIS
EDITVM

A

JACOBO BRUNNEMANNO,

JC. Assessor Scabinatus Regii in Pomerania
Prusica & Syndico Provinciali.

EDITIO SECUNDA.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

PROSTAT IN ORPHANOTROPHEO MDCCXIV.

